

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Diplomová práce

FUNKCE SOUDCE

Jan Brzkovský

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Funkce soudce zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni dne 27. 3. 2019

.....

Jan Brzkovský

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Miroslavu Kalnému, Ph.D., za odborné rady a projevenou trpělivost při vedení mé diplomové práce. Zároveň bych chtěl poděkovat své rodině a přátelům za vytrvalou a neutichající podporu během svých studií.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Přípravná služba a její alternativy.....	3
2.1. Právní úprava přípravné služby.....	3
2.2. Výběr justičních čekatelů.....	4
2.2.1. Vstupní test.....	5
2.2.2. Výběrové řízení justičních čekatelů.....	8
2.2.2.1. Písemný test.....	10
2.2.2.2. Přijímací pohovor.....	11
2.3. Přijetí uchazeče do přípravné služby.....	13
2.3.1. Pracovní poměr justičního čekatele.....	14
2.3.2. Doba trvání pracovního poměru justičního čekatele.....	14
2.3.3. Podmínky pracovního poměru justičního čekatele.....	16
2.4. Průběh přípravné služby.....	16
2.4.1. Náplň pracovního poměru justičního čekatele.....	19
2.4.2. Opravný prostředek proti rozhodnutí justičního čekatele.....	21
2.4.3. Hodnocení a závěr přípravné služby.....	22
2.5. Alternativy přípravné služby.....	22
2.5.1. Vyšší soudní úředník.....	23
2.5.1.1. Studium vyšších soudních úředníků.....	24
2.5.1.2. Pracovní poměr vyššího soudního úředníka.....	25
2.5.1.3. Připuštění k odborné justiční zkoušce.....	27
2.5.1.4. Pravomoci vyšších soudních úředníků.....	28
2.5.2. Asistent soudce.....	30
2.5.2.1. Výkon funkce asistenta soudce.....	31
3. Zákonné požadavky pro vznik funkce soudce.....	32
3.1. Státní občanství České republiky.....	32
3.2. Svěprávnost.....	33
3.3. Bezúhonnost.....	33
3.3.1. Kárná odpovědnost.....	34
3.4. Zkušenosti a morální vlastnosti.....	34
3.5. Věk.....	35
3.5.1. Zvýšení věkové hranice v roce 2003.....	36
3.5.1.1. Postavení justičních čekatelů v roce 2003.....	36
3.5.1.2. Kauza JUDr. Petra Langera.....	37

3.5.3. K diskuzi o zvýšení věkové hranice na 35 let	39
3.6. Souhlas s ustanovením do funkce a přidělením k určitému soudu	41
3.7. Vysokoškolské vzdělání v oblasti práva	42
3.8. Složení odborné justiční zkoušky	43
3.8.1. Připuštění ke zkoušce.....	44
3.8.2. Průběh zkoušky	44
3.8.2.1. Písemná část	45
3.8.2.2 Ústní část	46
3.8.2.3. Výsledek zkoušky	47
3.8.3. Alternativy odborné justiční zkoušky.....	49
3.9. Další předpoklady pro ustanovení do funkce soudce.....	50
4. Osobnostní předpoklady pro výkon funkce soudce	52
4.1. Psychologicko-diagnostické vyšetření	52
4.1.1. Současná úprava psychologicko-diagnostického vyšetření.....	55
4.1.2. Současná podoba psychologicko-diagnostického vyšetření.....	56
4.2. Vlastnosti soudce	58
4.2.1. Charakteristika českého soudce	60
5. Proces jmenování soudcem a přidělení k soudu	63
5.1. Druhá část změn s účinností od 1. 1. 2018	64
5.1.1. Kritika formy právní úpravy	64
5.1.2. Výběrové řízení na pozici kandidáta na funkci soudce	66
5.1.2.1. Písemná část – případová studie	66
5.1.2.2. Ústní část	67
5.1.3. Druhá část „přípravné služby“	68
5.2. Aktuální postup při výběru kandidátů na funkci soudce	70
5.2.1. Jmenování kandidáta na funkci soudce	71
5.2.1.1. Složení slibu	73
5.2.1.2 Přidělení k soudu	74
5.2.2. Soudce na zkoušku?.....	75
6. Závěr	77
7. Cizojazyčné resumé.....	80
Seznam zdrojů a použité literatury.....	.
Seznam použitých zkratk
Seznam příloh

1. Úvod

Téma, které jsem si zvolil pro svou diplomovou práci je téma Funkce soudce. V moderním demokratickém státě se státní moc dělí na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Výkon soudnictví je tedy jednou ze základních funkcí státu, která zajišťuje ochranu práva, rozhodování sporů a tím tedy výkon spravedlnosti. Soudnictví lze definovat jako činnost nezávislých soudů jako státních orgánů, vykonávanou podle předem stanovených pravidel, spočívající v závazném řešení konkrétních případů podle právních norem.¹ Soudy však ke své činnosti potřebují lidské zdroje, které představují např. soudní tajemníci, vyšší soudní úředníci, soudní zapisovatelé, justiční čekatelé, asistenti soudců a samozřejmě soudci. Soudci rozhodují v konkrétních případech jako samosoudci nebo v senátech, skládajících se ze soudců z povolání a případně i z přísedících, představující laický prvek v justici.

Toto téma jsem si zvolil především proto, neboť stejně jako většina studentů práv se při výběru svého budoucího povolání rozhodují zejména mezi dvěma oblastmi – advokací a justicí. Zatímco ochutnat advokacii a chod advokátních kanceláří je během studií poměrně jednoduché, o justici to samé říci nelze. Důsledkem toho je, že je pro mne jednodušší představit si proces, který předchází zapsání do seznamu advokátů, než proces, který předchází vzniku a jmenování do soudcovské funkce. Zejména z tohoto důvodu jsem si toto téma zvolil, abych zjistil, co všechno musí osoba vykonat a splnit, než usedne v soudnickém taláru do soudní síně.

Cílem mé diplomové práce je zmapovat a popsat proces, který předchází vzniku funkce soudce, kterým musí každý kandidát na tuto funkci projít, zhodnotit kvalitu úpravy a změny, které v procesu nastaly s účinností od 1. 1. 2018.

Vlastní text práce je rozdělen do čtyř kapitol: Přípravná služba a její alternativy, Zákonné požadavky pro vznik funkce soudce, Osobnostní předpoklady pro výkon funkce soudce a Proces jmenování soudcem a přidělení k soudu.

¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 17-18.

První kapitola pojednává o přípravné službě a jejích alternativách, přičemž se zabývá právní úpravou přípravné služby, procesem výběru justičních čekatelů, včetně nově zavedené centrální evidence, průběhem přípravné služby a jejími alternativami, které mohou nahradit přípravnou službu justičního čekatele.

Druhá kapitola je věnována zákonným požadavkům pro vznik funkce soudce, které vyplývají z § 60 ZSS, včetně průběhu odborné justiční zkoušky.

Třetí kapitola je věnována osobnostním předpokladům pro výkon funkce soudce, které jsou prověřovány prostřednictvím psychologicko-diagnostického vyšetření. Blíže pojednává o historii tohoto vyšetření, včetně jeho současné podoby, o žádaných vlastnostech soudce a charakteristikou českého soudce.

Čtvrtá, poslední kapitola je zaměřena na proces jmenování soudcem a přidělení k soudu, přičemž pojednává o druhé části přípravy na funkci soudce, zamýšlené instrukcí ministerstva spravedlnosti č. 7/2017 ze dne 23. 11. 2017, výběrových řízení kandidátů na funkci soudce a aktuálním postupem při výběru kandidátů na funkci soudce, jejich jmenování a přidělení k soudu. Část kapitoly je také věnována institutu soudce na zkoušku, a posouzení přínosu jeho případného zavedení u nás.

Pokud v této práci hovoříme o funkci soudce, je tím myšlena funkce soudce působícího u soudu v rámci obecné soudní soustavy, neboť Ústavní soud stojí mimo soustavu obecných soudů a pro jeho soudce platí odlišné podmínky jmenování do funkce.

2. Přípravná služba a její alternativy

V České republice je pravidlem, že před výkonem právnické profese je nutné vykonat několikaletou praxi, která má za účel připravit člověka ke složení odborné profesní zkoušky a zároveň jej připravit na výkon budoucího povolání. Kupříkladu v rámci advokacie musí člověk, který chce skládat advokátní zkoušky, vykonat tříletou praxi jako advokátní koncipient², v případě státního zastupitelství zde máme tříletou čekatelskou praxi právního čekatele³ a jinak tomu není ani v případě zájemců o výkon funkce soudce, kteří musí zpravidla vykonat přípravnou službu v délce trvání třiceti šesti měsíců, nebo-li tří let, než mohou skládat odbornou justiční zkoušku.⁴

2.1. Právní úprava přípravné služby

Stěžejními předpisy upravujícími výkon přípravné služby jsou jednak zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, přísedících a státní správě soudů, který rámcově upravuje postavení justičních čekatelů, výkon přípravné služby a skládání odborné justiční zkoušky. Na tento zákon dále navazuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a odborné justiční zkoušce s účinností od 1. 1. 2018, která nahradila vyhlášku Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů.

Na první pohled zřetelným rozdílem je, že nově existují separátní vyhlášky pro justiční a právní čekatele, nicméně rozdílů je více. Nová vyhláška posiluje roli Ministerstva spravedlnosti a Justiční akademie při výběru čekatelů. Zavádí centrální evidenci zájemců, kteří musejí absolvovat vstupní test prováděný jednotně Ministerstvem spravedlnosti a Justiční akademií. Teprve poté se mohou úspěšní kandidáti účastnit výběrových řízení vyhlášených předsedy krajských soudů. Vedle vyhlášky vydalo Ministerstvo spravedlnosti také instrukci č. 7/2017 Sb., o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce, která se společně s výše uvedenou vyhláškou stala

² § 5 odst. 1 písm. c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii.

³ § 33 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

⁴ § 110 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

terčem kritiky mimo jiné také proto, že přináší poměrně razantní změny, a to ve formě pouhého podzákonného právního předpisu.⁵ Kritika formy však směřovala zejména proti instrukci, neboť její obsah závisí jen na posouzení ministra spravedlnosti a přinášela největší změny ve výběru kandidátů na funkci soudce. Nicméně vyhláška a instrukce byly kritizovány společně, neboť tvoří vzájemně navazující celek a nabývaly účinnosti ve stejnou dobu. Hlavním důvodem pro přijetí nové právní úpravy byla snaha o sjednocení systému výběru a přípravy budoucích soudců, protože příprava justičních čekatelů, kteří byli zamýšleni jako hlavní zdroj budoucích soudců, neprobíhala u všech krajských soudů. Nová úprava si dále klade za cíl odstranění možného subjektivismu při výběru kandidátů na soudce a ačkoliv je z úpravy snaha patrná, nezbyvá nic jiného než konstatovat, že není vždy úspěšná. Základní principy nové vyhlášky lze vymezit v několika bodech. Zaprvé se zavádí centrální evidence zájemců o funkci justičních čekatelů, ze které se následně zvou jednotliví uchazeči na výběrová řízení, která zůstávají v režii krajských soudů. Justiční čekatel nově působí v podstatě jako asistent konkrétního soudce, školitele, který zajišťuje přípravu čekatele po odborné a pedagogické stránce. Nově čekatelům také přibyla povinnost vzdělávání u krajských soudů v rozsahu 2 dnů měsíčně.⁶ Instrukce pak zavádí druhou část „přípravné služby“, po složení odborné justiční zkoušky, kterou se však budeme zabývat v rámci poslední kapitoly. Primárním účelem přípravné služby justičních čekatelů i nadále zůstává jejich odborná příprava pro výkon funkce soudce.

2.2. Výběr justičních čekatelů

Jak je již dříve uvedeno, současná právní úprava posiluje roli Ministerstva spravedlnosti, které vede evidenci zájemců o přijetí do přípravné služby. Evidence je dostupná na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti. Jejím cílem je zjednodušení organizace výběrových řízení na justiční čekatele a vytvoření

⁵ Česká justice. *Ministerstvo spouští od ledna evidenci justičních čekatelů*. [online]. 7. 12. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/12/ministerstvo-spousti-od-ledna-evidenci-justicnich-cekatelu/>

⁶ Ministerstvo spravedlnosti. *Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. Další příloha materiálu*. [online]. 2017, s. 1 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

personálního rezervoáru, ze kterého budou krajské soudy vybírat uchazeče pro svá výběrová řízení.⁷ Samotný proces registrace je velmi jednoduchý. Ve své podstatě se jedná o standardní registraci a vytváření účtu jako na kterékoli jiné internetové stránce. V první řadě si uchazeč vytvoří uživatelský účet, pro který je nutné zadat e-mailovou adresu, jméno, příjmení a zvolit si heslo. Následně uchazeč obdrží verifikační e-mail na zadanou adresu s odkazem potvrzujícím registraci. Po potvrzení registrace je uchazeči umožněno přihlásit se do evidence, kde poté doplní údaje vyžadované dle §1 odst. 3 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce, kterými jsou jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození, adresa elektronické pošty, kontaktní telefon, údaje o dosaženém požadovaném vysokoškolském právnickém vzdělání, které je nutné doložit elektronickou kopií, popřípadě o získaném akademickém titulu a o dosažení vědeckých nebo vědecko-pedagogických hodností, prohlášení o státním občanství, prohlášení o bezúhonnosti a prohlášení o svéprávnosti, obvod krajského soudu a konkrétní okresní soudy, v jejichž obvodu má zájem vykonávat přípravnou službu justičních čekatelů, přičemž zájemce může uvést i více obvodů.

Po zadání těchto údajů je uchazeč potvrdí a odešle ke kontrole Ministerstvu spravedlnosti České republiky, které jej může vyzvat k doplnění údajů, nalezne-li nějaké drobné nesrovnalosti. Pokud žádné nesrovnalosti nenalezne, tak ministerstvo žádost schválí a zařadí uchazeče na konec fronty zájemců čekajících na termín vstupního testu.⁸

2.2.1. Vstupní test

Cílem vstupního písemného testu je ověřit základní odborné znalosti a předpoklady zájemce o přijetí do přípravné služby na základě jednotné metodiky připravené Justiční akademií a schválené Ministerstvem spravedlnosti. Vykonání

⁷ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu*. [online]. 2017, s. 1 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

⁸ Ministerstvo spravedlnosti. Evidence zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. *O aplikaci*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://cekatele.justice.cz/about>

vstupního testu je základní podmínkou pro účast ve výběrovém řízení na místo justičního čekatele.

Vstupní test tvoří celkem 60 otázek z civilního, trestního a správního práva hmotného i procesního, ústavního práva, dále pak z úlohy soudní moci, podmínek výkonu funkce soudce, organizace justice, obecných znalostí a orientace v politice, kultuře, historii, sportu a v neposlední řadě testuje i logické myšlení. Test je koncipován výběrem správné odpovědi ze čtyř předepsaných možností, z nichž je vždy pouze jedna správná. Za každou správnou odpověď získá uchazeč jeden bod. Pokud u testové otázky uchazeč nezvolí žádnou odpověď, popřípadě zvolí více odpovědí, bude tato otázka hodnocena nula body, žádné body se však neodečítají. Celková doba trvání testu je 60 minut a je skládán na PC.⁹

Průběh testu řídí pověřená osoba z Justiční akademie, která odpovídá za řádný průběh konání testu. Před zahájením testu musí samozřejmě ověřit totožnost účastníků, sdělit podmínky průběhu testu a způsob vyhodnocení a vyrozumění o výsledcích. Disponuje také pořádkovými pravomocemi, přičemž může uchazeče, který poruší stanovené podmínky nebo případně narušuje řádný průběh testu, vykázat. Na vykazaného uchazeče se následně hledí, jako by u testu získal 0 bodů.¹⁰

O termínu a místě konání vstupního testu rozhoduje Justiční akademie v Kroměříži, není však pravidlem, že by bylo nutné skládat test právě v Kroměříži v hlavní budově Justiční akademie, testování probíhá také v regionálních učebnách. Termín konání vstupního testu oznamuje Justiční akademie nejméně 60 dnů před jeho konáním na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti. Následně jsou uchazeči na základě pořadí v evidenci zájemců pozváni k testu, musí tak být učiněno nejméně 30 dnů před konáním testu, aby měl uchazeč dostatečný čas na přípravu. Platí však, že tuto lhůtu je možné zkrátit, za předpokladu, že s tím zájemce souhlasí.¹¹ Pozvaným uchazečům se pozvánka objeví na domovské stránce

⁹ Justiční akademie. *Metodika hodnocení vstupního a písemného testu*. [online]. s. 1 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/stories/vyberova_rizeni_cekatele/metodika_a_hodnoceni_vstupniho_testu.docx

¹⁰ Justiční akademie. *Metodika hodnocení vstupního a písemného testu*. [online]. s. 2 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/stories/vyberova_rizeni_cekatele/metodika_a_hodnoceni_vstupniho_testu.docx

¹¹ § 3 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

evidence a současně jsou vyrozuměni na dříve uvedenou e-mailovou adresu.¹² Počet termínů není apriori nijak omezen, záleží na počtu uchazečů a potřeby nových čekatelů. V zásadě se však počítá s tím, že se vstupní testy budou konat alespoň třikrát ročně v návaznosti na konání státních závěrečných zkoušek na vysokých školách.¹³

Pozvání uchazeči se mohou prostřednictvím evidence z termínu, na který byli pozváni, omluvit. Následně jsou však opět zařazeni na samotný konec fronty zájemců. Cílem tohoto opatření není trestat zájemce, kteří se ocitli v situaci, kdy objektivně nejsou schopni dostavit se na konání testu, ale zachovat spravedlivé pořadí pro ostatní zájemce.¹⁴ V případě, kdy se uchazeč nemůže ze závažných důvodů dostavit na termín, na který byl pozván, se Justiční akademii nejpozději do 5 pracovních dnů ode dne konání vstupního testu písemně omluví, aby předešel tomu, že mu termín propadne. Pokud se v této lhůtě řádně neomluví, považuje se za uchazeče, který ve vstupním testu nezískal žádný bod. Opakovat vstupní test je možné, nejdříve však po 12 měsících ode dne konání předchozího testu. Nejen toto ustanovení se dočkalo kritiky, pro nepřiměřenou přísnost a dle mého názoru oprávněně. Jejím cílem je zamezit situacím, kdy zájemce půjde test jen tak zkusit, bez toho, aby se na něj řádně připravil. Osobně bych se v tomto případě přiklonil k názoru NSS, že zkrácení lhůty k opakování testu na 6 měsíců¹⁵ by bylo dostačujícím opatřením. Taková lhůta by měla za následek, že zájemce by byl nucen vynechat v průměru jeden termín konání vstupního testu, což by mu poskytlo dostatek času k přípravě na další termín a dostatečně by podtrhovala vážnost testu tak, aby na něj uchazeči chodili řádně připraveni. Po vykonání testu je uchazeči sdělen jeho bodový zisk prostřednictvím evidence a zároveň je zaslán na jeho e-

¹² Ministerstvo spravedlnosti. Evidence zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. *O aplikaci*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://cekatele.justice.cz/about>

¹³ Ministerstvo spravedlnosti. Evidence zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. *Otázky a odpovědi*. [online]. s. 2 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://cekatele.justice.cz/data/Cekatele-faq.pdf>

¹⁴ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu*. [online]. 2017, s. 11 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

¹⁵ Nejvyšší správní soud. *Připomínky Nejvyššího správního soudu k návrhu vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce*. [online]. s. 3 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/ALBSAQFR4ZGS>

mailovou adresu.¹⁶ Výsledek testu je platný po dobu 3 let. Po uplynutí 3 let, pokud má zájemce i nadále zájem ucházet se o pozici justičního čekatele, musí vstupní test složit znovu. Tato lhůta se pro změnu zdá kritikům ze strany NSS příliš krátká, s ohledem na skutečnost, že v některých konkrétních obvodech, o které bude mít uchazeč zájem, se mohou výběrová řízení na justičního čekatele konat s víceletou časovou prodlevou.¹⁷ Zde si dovoluji nesouhlasit a přiklonil bych se k odůvodnění předkladatele návrhu vyhlášky. Test je skládán převážně z pozitivního práva, které se v průběhu času mění, vyvíjí se a proto je nutné po určité době test opakovat. Zároveň se tímto opatřením napomůže zabránit hromadění neaktivních uchazečů v evidenci,¹⁸ což považuji za důležité. Zájemce nemusí ve vstupním testu dosáhnout žádného konkrétního počtu bodů, aby prošel. V rámci vstupního testu doposud nedochází k žádné selekci zájemců a v případě špatného, byť i nulového výsledku není zájemce z evidence vyřazen. Jeho špatný výsledek ho však bude limitovat v případě výběrových řízení bez písemného testu, než mu bude umožněno vstupní test opakovat.

2.2.2. Výběrové řízení justičních čekatelů

Až do této fáze je proces výběru justičních čekatelů unifikovaný a centralizovaný, řízený výhradně Justiční akademií v Kroměříži a Ministerstvem spravedlnosti České republiky. Výběrové řízení zůstává zejména v režii krajského soudu, jehož předseda jej vyhlašuje podle potřeby obsazení volných míst justičních čekatelů, po projednání s Ministerstvem spravedlnosti. Nově se však k vyhlášení výběrového řízení používá výše uvedená evidence zájemců, prostřednictvím které je výběrové řízení vyhlášeno nejméně 14 dní před konáním její první části.¹⁹ Výběrové řízení se typicky skládá z písemného testu a ústního pohovoru, předseda příslušného krajského soudu může ovšem rozhodnout, že písemný test nebude ve

¹⁶ Ministerstvo spravedlnosti. Evidence zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. *O aplikaci*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://cekatele.justice.cz/about>

¹⁷ Nejvyšší správní soud. *Připomínky Nejvyššího správního soudu k návrhu vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce*. [online]. s. 3 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/ALBSAQFR4ZGS>

¹⁸ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu*. [online]. 2017, s. 12 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: [https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-](https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail)

¹⁹ § 7 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

výběrovém řízení obsažen a namísto toho stanoví minimální počet bodů ze vstupního testu, který je nezbytný k postupu k ústnímu pohovoru. Původně se zvažovalo, že by vstupní test mohl kompletně nahradit písemný test v rámci výběrového řízení. U některých krajských soudů by následně mohlo dojít k situaci, že by k výběrovému řízení byly pozvány desítky či dokonce stovky uchazečů, a konání pohovorů by proto bylo velmi časově i logisticky náročné, proto byly zachovány obě možnosti. Předseda krajského soudu má do evidence zájemců přístup a může tak před vyhlášením výběrového řízení do evidence nahlédnout a zhodnotit, zda bude v daném konkrétním případě vhodnější písemný test konat či nikoliv.²⁰ Předseda krajského soudu pozve všechny uchazeče, kteří označili obvod příslušného krajského soudu jako obvod, ve kterém mají zájem vykonávat přípravnou službu a případně, pokud rozhodne o tom, že se nebude konat písemný test, dosáhli dostatečného počtu bodů u vstupního testu.²¹ Preferenci soudů může uchazeč v evidenci libovolně měnit a k záznamu změny dojde bezprostředně po jejím provedení uchazečem. Nicméně v případě již zahájeného výběrového řízení, k němuž již byli pozváni uchazeči, nebude uchazeč, který změní preferenci na dotčený soud, pozván a změna se projeví až v rámci následujících výběrových řízení.²² V situaci, kdy uchazeč změní označení soudu jako preferovaného až poté, co už byl na výběrové řízení pozván, se nemusí zúčastnit pouze ze závažných důvodů při současném podání včasné omluvy, jinak dojde k jeho vyřazení z výběrového řízení.²³ Pokud se nezúčastní dvou výběrových řízení bez včasné a důvodné omluvy, ať už ve fázi písemného testu či přijímacího pohovoru, končí mu dnem neúčasti na druhém výběrovém řízení platnost vstupního testu²⁴, přičemž opět

²⁰ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálů*. [online]. 2017, s. 13 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: [https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-](https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail)

[1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail](https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail)

²¹ § 8 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

²² Ministerstvo spravedlnosti. Evidence zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. *Otázky a odpovědi*. [online]. s. 3 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://cekatele.justice.cz/data/Cekatele-faq.pdf>

²³ Ministerstvo spravedlnosti. Evidence zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. *Otázky a odpovědi*. [online]. s. 2-3 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://cekatele.justice.cz/data/Cekatele-faq.pdf>

²⁴ § 9 odst. 3 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

platí, že další vstupní test lze skládat nejdříve po uplynutí 12 měsíců od vykonání předchozího vstupního testu.²⁵ Dříve bylo součástí výběrového řízení i psychologicko-diagnostické vyšetření, obecně označované jako psychotesty, jejímž cílem bylo posouzení vlastností a dalších osobnostních předpokladů uchazeče pro výkon funkce soudce. Nově je přesunuto až na samotný konec, po absolvování přípravné služby a po odborné justiční zkoušce. Argumentováno je tím, že osoby navržené na funkci soudce nejsou vždy pouze justiční čekatelé, kteří se poté podrobují vyšetření v různých časových okamžicích a proto se zdá vhodné, sjednotit okamžik pro všechny osoby, které se o místo soudce budou ucházet.²⁶ Ačkoliv je snaha o sjednocení momentu testování logická, připadá mi v tomto případě tato argumentace paradoxní. Celá nová vyhláška se nese v duchu toho, aby byla posílena pozice justičních čekatelů, jako primárního zdroje pro jmenování osob do funkce soudce. Pokud by tedy nová vyhláška splnila svůj zamýšlený účel, jiné osoby by se staly pouze okrajovým zdrojem pro jmenování do funkce soudce a z tohoto důvodu by ničemu neškodilo, že by se někteří podrobili vyšetření v jiný okamžik. Psychologicko-diagnostickým vyšetřením se práce blíže zabývá ve čtvrté kapitole (4. Osobnostní předpoklady pro výkon funkce soudce).

2.2.2.1. Písemný test

Písemný test je ve své podstatě obdobou vstupního testu, stejně jako vstupní test ověřuje základní odborné znalosti a předpoklady zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. Obsah testů je totožný, stejně tak jejich hodnocení a délka trvání. Forma je však odlišná. Zatímco vstupní test je prováděn na PC, písemný test, jak název napovídá, probíhá písemně a odpovědi se zaznamenávají do odpovědního archu. Druhým technickým rozdílem je to, že za řádný průběh odpovídá pověřená osoba z krajského soudu a nikoliv z Justiční akademie. Samotný průběh testu odpovídá průběhu vstupního testu, jediná odlišnost spočívá v tom, že

²⁵ Ministerstvo spravedlnosti. Evidence zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. *Otázky a odpovědi*. [online]. s. 3 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://cekatele.justice.cz/data/Cekatele-faq.pdf>

²⁶ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu*. [online]. 2017, s. 13 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

pověřená osoba navíc sdělí uchazečům informace o počtu osob postupujících k přijímacímu pohovoru a dalším postupu v rámci výběrového řízení.²⁷

2.2.2.2. Přijímací pohovor

Přijímací pohovor je na rozdíl od písemného testu mandatorní součástí výběrového řízení justičních čekatelů. V návaznosti na vstupní a případně i písemný test je cílem pohovoru celkové zhodnocení předpokladů uchazeče pro přijetí do přípravné služby a zároveň získání dalších, podrobnějších informací o schopnostech uchazeče a jeho odborných, ale i osobnostních předpokladech pro budoucí uplatnění ve funkci justičního čekatele a soudce.²⁸

Přijímací pohovor probíhá před komisí ze soudců působících v obvodu příslušného krajského soudu, které jmenuje předseda příslušného krajského soudu, přičemž komise musí mít vždy lichý počet členů. Přijímacího pohovoru se také účastní zástupce Justiční akademie, který pořizuje písemné vyjádření o průběhu přijímacího pohovoru.²⁹ Při pohovoru uchazeč nejprve předloží doklady, potvrzující dosažené vzdělání, výpis z rejstříku trestu, lékařský posudek o zdravotní způsobilosti k výkonu funkce a prohlášení o jazykových znalostech.³⁰

Konkrétní obsah přijímacího pohovoru a kritéria pro jeho hodnocení určuje předseda příslušného krajského soudu v souladu s metodikou zpracovanou Justiční akademií a schválenou Ministerstvem spravedlnosti ČR.³¹ Obsahem mohou být zejména otázky zaměřené na zjištění znalostí a poznatků spojených s činností justičního čekatele, přehledu o postavení soudců, praktické znalosti organizace a fungování soudů a činnosti jednotlivých úseků, představy o charakteru výkonu

²⁷ Justiční akademie. *Metodika hodnocení vstupního a písemného testu*. [online]. s. 2 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/stories/vyberova_rizeni_cekatele/metodika_a_hodnoceni_vstupniho_testu.docx

²⁸ Justiční akademie. *Metodika a hodnocení přijímacího pohovoru*. [online]. s. 1 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/stories/vyberova_rizeni_cekatele/metodika_a_hodnoceni_pohovoru.doc

²⁹ § 11 odst. 1 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

³⁰ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu*. [online]. 2017, s. 9 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

³¹ § 11 odst. 2 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

funkce soudce, míry znalosti teorie práva a základních právních předpisů a v neposlední řadě osobnostní charakteristiky uchazeče.³² Dále pak komise posuzuje doklad o dosaženém vysokoškolském právnickém vzdělání, strukturovaný životopis a výpis z rejstříku trestů.³³ Ačkoliv metodika hodnocení přijímacího pohovoru jmenuje osobnostní charakteristiky uchazeče až jako poslední okruh otázek, kterých se přijímací pohovor může týkat, troufám si tvrdit, že se jedná o ten nejdůležitější. Všechny ostatní okruhy byly již ve větší či menší míře prověřeny v rámci vstupního či písemného testu. Znalosti týkající se právního systému a postavení soudce lze objektivně hodnotit pomocí testů, ale k hodnocení osobnosti uchazeče je nutný osobní kontakt, pohovor. V případě přijetí uchazeče do přípravné služby, nebude tento člověk pracovat ve vakuu, bude přicházet do kontaktu s ostatními lidmi, kolegy, se kterými bude muset vycházet. Přijímací pohovor proto umožní komisi zjistit osobní zájmy, zaměření, kulturní a politický přehled, komunikační schopnosti a schopnost formulovat a odůvodňovat názory na problematické otázky.³⁴ Není ovšem možné popřít, že určitou roli budou hrát také osobní sympatie či antipatie, které mohou vyřadit po odborné stránce skvělého kandidáta, který ovšem na té lidské stránce poněkud pokulhává. Nemyslím si, že je to na škodu, v každém zaměstnání je potřeba, aby spolu lidé vycházeli a v rámci tohoto pohovoru se tak již může předejít budoucím potenciálním sporům, konfliktům a nepříjemné atmosféře na pracovišti. Funkce soudce je společensky velmi důležitým postavením a ze samotného zákona o soudech a soudcích vyplývá, že soudce je povinen při výkonu funkce, ale i ve svém občanském životě, zdržet se všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce nebo ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů.³⁵ Z čehož vyplývá, že ne každý se pro výkon této funkce bude hodit a proto je nutné osobnostní předpoklady zkoumat. Osobnostní předpoklady pro výkon funkce soudce jsou zkoumány jednak

³² Justiční akademie. *Metodika a hodnocení přijímacího pohovoru*. [online]. s. 1 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:

https://www.jacz.cz/images/stories/vyberova_rizeni_cekatele/metodika_a_hodnoceni_pohovoru.doc

³³ § 11 odst. 3 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

³⁴ Justiční akademie. *Metodika a hodnocení přijímacího pohovoru*. [online]. s. 1 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:

https://www.jacz.cz/images/stories/vyberova_rizeni_cekatele/metodika_a_hodnoceni_pohovoru.doc

³⁵ § 79 – 80 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

hodnocením v rámci výběrového řízení, ale i během přípravné služby ze strany školitelů a v neposlední řadě psychologicko-diagnostickým vyšetřením, kterým se budeme zabývat v této práci později.

Výsledkem přijímacího pohovoru je buď doporučení či nedoporučení uchazeče k přijetí do přípravné služby. Konkrétní formu hodnocení tedy určuje předseda krajského soudu na základě metodiky. Lze postupovat například tak, že každému okruhu otázek bude v rámci přijímacího pohovoru vymezen určitý časový prostor, následně každý ze členů komise oboduje výkon uchazeče v jednotlivých oblastech rozsahem 1-5 bodů. Konečné pořadí uchazečů po přijímacím pohovoru se určí souhrnem bodů od jednotlivých členů komise, včetně bodů přidělených zástupcem Justiční akademie. V celkovém hodnocení se také přihlíží k vyjádření zástupce Justiční akademie. Pokud uchazeč splní všechna stanovená kritéria a jediným důvodem jeho nepřijetí je nedostatek volných míst, musí být tato skutečnost reflektována v písemném sdělení o nepřijetí uchazeče do přípravné služby. Doporučující i nedoporučující hodnocení musí být vždy náležitě odůvodněno, aby z něj byly jasné skutečnosti, které komisi vedli k danému rozhodnutí a nevznikaly tak pochybnosti o jeho důvodnosti.³⁶

2.3. Přijetí uchazeče do přípravné služby

Úspěšné uchazeče, kteří do této chvíle prošli úspěšně jak vstupním, popřípadě i písemným testem a vstupním pohovorem, přijímá do přípravné služby předseda krajského soudu, který též určí uchazeči místo výkonu přípravné služby. Z právní úpravy ovšem nevyplývá, že by předseda soudu musel zákonitě vždy jmenovat toho uchazeče, který byl v rámci výběrového řízení „nejúspěšnější“ a získal nejvíce bodů. Pouze stanoví, že při přijímání uchazeče do přípravné služby přihlíží k výsledkům vstupního testu, výběrového řízení a vyjádření zástupce Justiční akademie. Ačkoliv si nová právní úprava klade za cíl zamezit subjektivismu při výběru justičních čekatelů, v této oblasti určitá míra subjektivismu přetrvává. Předseda krajského soudu zasílá písemné oznámení o přijetí či nepřijetí všem uchazečům a zároveň zašle Ministerstvu spravedlnosti a

³⁶ Justiční akademie. *Metodika a hodnocení přijímacího pohovoru*. [online]. s. 2 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.jac.cz/images/stories/vyberova_rizeni_cekatele/metodika_a_hodnoceni_pohovoru.doc

Justiční akademii seznam uchazečů, kteří byli přijatí do přípravné služby, aby mohli být vyřazeni z evidence uchazečů.³⁷

2.3.1. Pracovní poměr justičního čekatele

Pracovní poměr justičního čekatele se zakládá standardní pracovní smlouvou, přičemž pozici zaměstnavatele zastává krajský soud, o přijetí určité osoby do pracovního poměru rozhoduje výlučně krajský soud, a nikoliv Ministerstvo spravedlnosti či Justiční akademie.³⁸ Na pracovní poměr justičního čekatele, včetně podmínek jeho vzniku, obsahu a formy pracovní smlouvy se vztahují příslušná ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Výkon pracovního poměru v rozsahu práv a povinností stran se však řídí zákoníkem práce pouze tehdy, neobsahuje-li zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích konkrétní speciální úpravu.³⁹

2.3.2. Doba trvání pracovního poměru justičního čekatele

Pracovní poměr justičního čekatele se uzavírá na dobu 40 měsíců a to i přesto, že přípravná služba trvá pouze 36 měsíců, mezi dobou přípravné služby a délkou pracovního poměru na dobu určitou není tedy bezprostřední souvislost.⁴⁰ Délka pracovního poměru justičního čekatele však nemusí zůstat na 40 měsících, v případech, kdy nedosáhne přípravná služba v době trvání pracovního poměru alespoň 36 měsíců, lze se souhlasem justičního čekatele pracovní poměr prodloužit, nejdéle však o 20 měsíců, tj. celkem až na 60 měsíců. Ačkoliv se do doby trvání přípravné služby započítává v celém rozsahu čerpání dovolené, do jejího trvání se nezapočítávají doby překážek v práci na straně justičního čekatele a doba omluvené nepřítomnosti v práci trvající déle než celkem 70 pracovních dnů v každém roce trvání přípravné služby. Doby překážek v práci a doby omluvené nepřítomnosti v práci se v průběhu každého roku sčítají, sčítají se ovšem jen ty pracovní dny, v nichž překážka v práci nebo omluvená nepřítomnost čekatele v práci trvá, avšak dny pracovního klidu jsou vyloučeny. Vzhledem k účelu přípravné služby, kterým

³⁷ § 12 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

³⁸ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 372-373.

³⁹ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 298.

⁴⁰ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 301.

je odborná příprava čekatele pro výkon funkce soudce, je co nejvyšší prezence čekatele nutná a proto je zákonem stanovený maximální počet dnů, které lze takto započítat na 70 dnů za rok.⁴¹ Odlišná pravidla platí pro případy, kdy čekatel nedosáhl na dobu přípravné služby v době trvání 36 měsíců v důsledku nějaké společensky žádané či významné činnosti či plnění povinnosti, jako je plnění branné povinnosti, výkonu civilní služby, pro nepřítomnost v práci z důvodu těhotenství nebo péče o nezletilé dítě po dobu mateřské nebo rodičovské dovolené.⁴² V takových případech se délka pracovního poměru prodlouží vždy, obligatorně, i bez výslovného souhlasu čekatele. Vyjádří-li však čekatel s takovým prodloužením nesouhlas, nezbyvá nic jiného než ukončit takto prodloužený pracovní poměr na dobu určitou některých způsobem skončení pracovního poměru na dobu určitou, dříve, než došlo k uplynutí doby, na kterou byl sjednán.⁴³ Po složení odborné justiční zkoušky lze pracovní poměr justičního čekatele změnit na pracovní poměr na dobu neurčitou, avšak jen s jeho souhlasem. Toto ustanovení zákona lze označit jako legislativní reakci na nesystémové zavedení věkového limitu 30 let pro výkon funkce soudce⁴⁴, z roku 2003. V minulosti se v souvislosti s touto problematikou objevily návrhy na vznik nové funkce tzv. justičního kandidáta, kterým by se stal každý justiční čekatel, vyšší soudní úředník či asistent soudce po složení odborné justiční zkoušky a po udělení souhlasu s „jmenováním“. Cílem těchto návrhů bylo vyplnit „prázdný prostor“, který vznikl po zvýšení věkové hranice pro funkci soudce a zajistit setrvání jejich působení na soudu i poté, co složili odbornou justiční zkoušku a prokázali své odborné znalosti a zkušenosti.⁴⁵ K zavedení funkce justičního kandidáta dodnes nedošlo a tento prostor tudíž vyplňuje změna pracovního poměru na dobu neurčitou.

⁴¹ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 293-294.

⁴² § 112 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁴³ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 302.

⁴⁴ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 384.

⁴⁵ ZEMANOVÁ, Daniela. K postavení justičních čekatelů. *Časopis Soudce.* 2006, roč. 8, č. 2 (78), s. 22. Dostupné také z: <http://www.soudci.cz/soudce-a-spolecnost/casopis-soudce.html?Stranka=5>

2.3.3. Podmínky pracovního poměru justičního čekatele

Vznik pracovněprávního poměru čekatele předchází okamžik skládání slibu, který musí čekatel složit do rukou předsedy krajského soudu. Tento slib zní: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že se budu svědomitě připravovat na výkon funkce soudce a že si osvojím základy soudcovské etiky.*“ Složení slibu bez výhrad je mandatorní podmínkou vzniku pracovního poměru, v případě, že čekatel odmítne tento slib složit nebo ho složí s výhradou, dochází k zániku jeho pracovního poměru dnem odmítnutí či složení slibu s výhradou.⁴⁶

Již v okamžik vzniku pracovního poměru justičního čekatele, je nutné, aby splňoval zákonné požadavky pro výkon funkce soudce, s výjimkou věku, zkušeností a úspěšného složení odborné justiční zkoušky.⁴⁷ Musí se tedy jednat o státního občana České republiky, který je svéprávný a bezúhonný, s ukončeným vysokoškolským vzděláním v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice a jehož morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat⁴⁸, s negativním lustračním osvědčením ve smyslu zákona č. 451/1991 Sb., pokud se nejedná o občana narozeného po 1. prosinci 1971.⁴⁹

2.4. Průběh přípravné služby

Účelem přípravné služby je odborná příprava justičních čekatelů ke složení odborné justiční zkoušky a pro samotný výkon funkce soudce.⁵⁰ Samotný průběh přípravné služby se řídí věcným a časovým plánem přípravné služby, sestavený předsedou krajského soudu po projednání s poradním sborem pro výchovu čekatelů. Plán musí být zaměřen tak, aby přípravná služba směřovala nejen k prohloubení odborných znalostí čekatele o hmotném i procesním právu, ale i k rozvíjení schopností čekatele aplikovat právní předpisy v konkrétních věcech, k získání znalostí o jednotlivých agendách vedených soudy a o jejich výkonu, k

⁴⁶ § 112 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁴⁷ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 298.

⁴⁸ § 60 odst. 1-3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁴⁹ § 20 zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky.

⁵⁰ § 109 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

osvojení si procesních postupů a návyků nezbytných pro výkon funkce soudce a seznámení se s etickými principy vztahujícími se k výkonu funkce soudce.⁵¹ Na přípravě justičního čekatele se v průběhu přípravné služby podílí zejména poradní sbor a určení školitelé. Poradní sbor je poradním orgánem předsedy krajského soudu, který je složen z 3 až 5 členů (soudců, působících v obvodu daného krajského soudu), které, s jejich souhlasem, jmenuje na dobu 3 let, ale i bez jejich souhlasu odvolává, předseda krajského soudu. Poradní sbor vypracovává v průběhu přípravné služby návrhy hodnocení čekatelů a v závěru přípravné služby hodnocení závěrečné, které je součástí žádosti o vykonání odborné justiční zkoušky. Poradní sbor mimo jiné také doporučuje čekatele na studijní zahraniční pobyty, organizované Justiční akademií. K naplnění své funkce se poradní sbor schází nejméně jednou za půl roku.⁵²

Přípravná služba trvá 36 měsíců a vykonává se u okresních a krajských soudů jako soudů prvního stupně. Čekatel je zpravidla v rámci přípravné služby přidělen k jednomu soudci u kterého „působí v podstatě jako asistent konkrétního soudce“. Z odůvodnění vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce vyplývá, že současná právní úprava předpokládá, že zkušení soudci budou justičním čekatelům mentory, kteří s nimi budou probírat konkrétní příklady, které se v minulosti objevily u odborné justiční zkoušky a předávat jim praktické zkušenosti formou aktivní přípravy, kterou lze přirovnat k praktickým seminářům na vysoké škole. Ze strany soudců by se však mělo jednat o dobrovolnou aktivitu, která by umožnila justici předat novým právníkům něco navíc oproti jiným sférám.⁵³ Při dnešním množství právních sporů a celkovém přetížení justičního systému si nemyslím, že je takovýto plán zasazen do reálného rámce a zůstává spíše ve sféře zbožného přání. Lze proto předpokládat, že takováto příprava bude probíhat spíše formou seminářů ve větších skupinkách, než ve formě individuálních konzultací. Mnohem proveditelnějším návrhem se zdá

⁵¹ § 13 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

⁵² KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 292.

⁵³ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu.* [online]. 2017, s. 15-16 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

situace, kdy by takováto příprava neprobíhala u každého soudu, ale místně blízké krajské soudy by se domluvily a přípravu by organizovaly společně, při zachování určitého osobního přístupu při aktivitách.⁵⁴ V takovém případě ovšem nevidím důvod, proč by organizace obdobných aktivit nemohla zůstat v dikci Justiční akademie, která beztak pořádá vzdělávací aktivity pro justiční čekatele.

Po dohodě s čekatelem, který vykonává přípravnou službu u okresního soudu, může být část jeho služby vykonávána u krajského soudu, nejvýše však po dobu 6 měsíců. Opačná možnost existuje i pro čekatele vykonávající přípravnou službu u krajského soudu. Cílem této úpravy je, aby čekatel při výkonu přípravné služby získal širší rozhled o fungování soudů, případně aby pochopil a mohl porovnat rozdíly mezi fungováním okresního a krajského soudu. Důvodem k omezení doby trvání tohoto dočasného přidělení je, aby čekatel působil u jednoho konkrétního soudu po co nejdelší dobu, aby byl naplněn osobní aspekt přípravné služby. Osobním aspektem rozumím přípravu a hodnocení čekatele jak ze strany poradního sboru, konkrétního soudce, ke kterému byl čekatel přidělen a zejména ze strany školitelů, kteří zajišťují přípravnou službu po odborné a pedagogické stránce. Školitelé jmenuje podle svého uvážení předseda daného krajského soudu z nejzkušenějších soudců, kteří zároveň mají určité osobnostní předpoklady pro výchovu a odbornou péči o justiční čekatele. Zároveň vede školitel osobní list čekatele, do kterého zaznamenává místo výkonu přípravné služby, její časový a věcný průběh, hodnocení čekatele, překážky v práci a omluvené nepřítomnosti v práci.⁵⁵ Osobní list čekatele sestavuje předseda krajského soudu a je veden jako součást osobního spisu. Osobní spis je základním dokumentem, na jehož základě zaměstnavatel rozhoduje o nárocích, právech a povinnostech čekatele vyplývajících z pracovněprávního vztahu.⁵⁶

⁵⁴ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu*. [online]. 2017, s. 16 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

⁵⁵ KOCOUREK, Jirí. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 292.

⁵⁶ § 2 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. 1. 1998, 46/98-pers., kterou se stanoví způsob vedení osobního spisu, jeho obsah, podmínky jeho pohybu a ochrana osobních údajů v něm obsažených.

V průběhu přípravné služby se čekatel řídí pokyny předsedy soudu, svého školitele, tedy soudce, který připravuje vzdělávací aktivity a soudce, ke kterému byl přidělen a plní jimi uložené úkoly, zároveň se účastní výchovných a vzdělávacích akcí a prohlubuje si své znalosti samostudiem.⁵⁷

Součástí přípravné služby jsou také nejrůznější adaptační kurzy, semináře, přednášky, soustředění, cvičení a závěrečné kurzy, a to jak prezenční, tak i e-learningové, organizované Justiční akademií. Adaptační kurz probíhá na samém začátku přípravné služby, v prvních 6 měsících. Jeho cílem je poskytnout čekateli základní znalosti spojené s přípravnou službou, tj. jej seznámit s průběhem přípravné služby a se základními právními předpisy upravujícími činnost soudů. Kromě povinných seminářů zaměřených na aplikaci hmotného a procesního práva českého, i komunitárního absolvují čekatelé také vzdělávání v dovednostní oblasti, tj. vyzkouší si simulované civilní jednání i hlavní líčení, projdou výcviky z aplikované psychologie, komunikace, sebeprezentace, rétoriky, krizové komunikace, konfliktu, včetně bloku věnovanému výslechu a komunikaci s médií.⁵⁸ Vzdělávací aktivity organizované Justiční akademií doplňují aktivity organizované krajskými soudy, v rozsahu alespoň 2 dny měsíčně, které jsou koncipovány zejména jako příprava na řešení praktických případů. Vzdělávací aktivity organizované krajskými soudy jsou koncipovány zejména jako příprava na řešení praktických případů.⁵⁹

2.4.1. Náplň pracovního poměru justičního čekatele

Samotnou náplní práce justičního čekatele jsou úkony soudu, o kterých tak stanoví vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. Předseda soudu může pověřit justiční čekatele, aby samostatně vykonávali jednoduché úkony vyhrazené podle zákonů předsedovi senátu (samosoudci).

⁵⁷ § 17 odst. 1 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

⁵⁸ Justiční akademie. *Vzdělávání v Justiční akademii*. [online] 24. 8. 2010, s. 3 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/documents/dokumenty_ke_stazeni/proces_vzdelavani_v_ja_8-2010.pdf

⁵⁹ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu*. [online]. 2017, s. 15 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

Příčemž předseda senátu (samosoudce), jemuž byla věc přikázána podle rozvrhu práce, dohlíží na to, aby úkony, které justiční čekatel vykonává, byly správně a včas prováděny.⁶⁰ Pravomoci justičního čekatele jsou v rámci vyhlášky o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy vymezeny negativně, vyhláška se spokojí s konstatováním, že justiční čekatel může v trestních věcech, občanském soudním řízení a soudním řízením správním provádět veškeré úkony soudu prvního stupně s uvedením výjimek.⁶¹

Výjimkami v rámci trestního řízení v prvním stupni je rozhodování a provádění úkonů při jednání soudu v hlavním líčení, veřejném zasedání, neveřejném zasedání a vazebním zasedání, vydání trestního příkazu, příkazu k zatčení, příkazu k odnětí věci, k domovní prohlídce, k prohlídce jiných prostor a pozemků, k osobní prohlídce, k odposlechu a záznamu telekomunikačního zařízení, ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu, nařízení vydání zásilky, nařízení záměny obsahu zásilky, rozhodnutí o zajištění věci důležité pro trestní řízení, rozhodnutí ve věcech mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních, udělování souhlasu za předsedu senátu orgánům činným v trestním řízení k provedení úkonů podle trestního řádu a úkonů soudce v přípravném řízení.⁶² Z tohoto vymezení nám tedy vychází, že čekatel může v rámci trestního řízení vykonávat například dožádání v jednoduchých věcech, doručování soudních písemností osobám ve vazbě nebo výkonu trestu odnětí svobody a sepisování protokolu o tomto úkonu, sepisování podání včetně návrhů a opravných prostředků v jednoduchých věcech, rozhodnutí o povinnosti odsouzeného hradit náklady trestního řízení stanovené paušální částkou, výzvy k zaplacení peněžitého trestu nebo pořádkové pokuty a opatření související s prováděním výkonu rozhodnutí o nich, opatření k výkonu ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné výchovy a zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty, vyrozumění o podmíněném propuštění a o zahlazení odsouzení, rozhodnutí o výši odměny ustanoveného obhájce a o znalečném a tlumočném a nebo přibrání tlumočnicka a další.⁶³

⁶⁰ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 304.

⁶¹ § 6a-6b vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

⁶² § 6b vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

⁶³ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 305-306.

Obdobně je tomu i v rámci občanského soudního řízení, kde se pravomoc justičního čekatele týká například sepisování jednoduchých podání, včetně návrhů, vyřizování dožádání v jednoduchých věcech, úkony při odstraňování vad podání, úkony při přípravě jednání, rozhodování o osvobození od soudních poplatků, nejde-li o rozhodování při jednání, úkony a rozhodování v řízení o pozůstalosti, nejde-li o ustanovení správce pozůstalosti nebo její části, o likvidaci pozůstalosti, úkony soudu ve věcech péče o nezletilé, v opatrovnických věcech osob omezených ve svéprávnosti, úkony a rozhodování v řízení o umořování listin, vyřizování jednoduchých věcí týkajících se veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a nebo vydávání úředních opisů, výpisů či potvrzení.

V rámci správního soudnictví jde opět například o sepisování jednoduchých podání, včetně návrhů, vyřizování dožádání v jednoduchých věcech s výjimkou dožádání ve styku s cizinou, úkony při odstraňování vad podání, úkony při přípravě jednání, doručení stejnopisu žaloby žalovanému a osobám zúčastněným na řízení, vyznění osob, které připadají v úvahu jako osoby zúčastněné na řízení, uložení žalovanému nebo jiným osobám anebo úřadům předložit ve stanovené lhůtě správní spisy a své vyjádření k žalobě nebo stanovisko k věci, vydávání úředních opisů, výpisů nebo potvrzení. Justiční čekatelé mohou dále na základě pověření předsedy soudu provádět i jiné úkony související s výkonem rozhodnutí v trestním řízení anebo vyhotovovat statistické listy,⁶⁴ přijímat do úschovy peníze, listiny a jiné movité věci v souvislosti se soudním řízením.⁶⁵ Stejně jako pro soudce samotné, platí pro justiční čekatele povinnost zachovávat mlčenlivost o věcech, o kterých se dozvěděli při výkonu své činnosti. Této povinnosti však mohou být zproštěni předsedou krajského soudu.⁶⁶

2.4.2. Opravný prostředek proti rozhodnutí justičního čekatele

Proti rozhodnutí vydaném justičním čekatelem lze podat opravný prostředek za stejných podmínek jako proti rozhodnutí předsedy senátu nebo samosoudce. Rozdílem však je, že podaný opravný prostředek se v daném případě nejprve předloží předsedovi senátu nebo samosoudci, který o něm v občanskoprávních a

⁶⁴ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 305-307.

⁶⁵ § 352 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

⁶⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie.* Praha: Linde, 1997, s. 214.

obchodních věcech rozhodne, má-li za to, že se mu má zcela vyhovět, jinak jej předloží soudu druhého stupně k rozhodnutí.⁶⁷

2.4.3. Hodnocení a závěr přípravné služby

V průběhu přípravné služby, po skončení prvního a druhého roku, vypracovává poradní sbor návrh hodnocení čekatele. Po skončení přípravné služby vypracuje návrh závěrečného hodnocení čekatele. Závěrečné hodnocení se připojuje k žádosti čekatele o povolení vykonat odbornou zkoušku.⁶⁸ Ke konci přípravné služby podává čekatel, který má zájem skládat odbornou justiční zkoušku, žádost prostřednictvím příslušného krajského soudu, v jehož působnosti vykonává přípravnou službu. Ministerstvo čekateli na jeho žádost skládat zkoušku umožní a to nejpozději do konce předposledního měsíce trvání jeho pracovního poměru jako justičního čekatele.⁶⁹

2.5. Alternativy přípravné služby

Obecně platí, že aby mohl být zájemce připuštěn ke skládání odborné justiční zkoušky, musí nejdříve vykonat přípravnou službu v době trvání 36 měsíců. Právní řád České republiky však umožňuje i alternativní cesty k odborné justiční zkoušce, a to systémem zápočtu dob výkonu jiných právnických profesí a funkcí. Výčet profesí a funkcí, jejichž výkonem lze nahradit přípravnou službu, nalezneme v § 110 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Systematicky je lze rozdělit na funkce srovnatelné s funkcí soudce, ve smyslu vrcholné profesní funkce v dané oblasti, kterými jsou funkce státního zástupce, funkce soudce Ústavního soudu, advokáta, notáře nebo soudního exekutora a funkce, při kterých dochází k přípravě na výkon těchto funkcí, tedy funkce asistenta státního zástupce, právního čekatele, asistenta soudce, advokátního koncipienta, notářského kandidáta, notářského koncipienta, exekutorského kandidáta, exekutorského koncipienta a asistenta veřejného ochránce práv. Mimo toto rozlišení existuje ještě výkon jedné činnosti, která nezapadá do tohoto systematického rozlišení. Jedná se o zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci

⁶⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 85-86.

⁶⁸ § 15 odst. 3 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

⁶⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 69.

magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě obecně závazných předpisů. Nevidím důvod, proč by měli mít zaměstnanci ministerstva spravedlnosti preferenční zacházení, a proto by mělo dojít k rozšíření této možnosti na legislativní pracovníky všech ministerstev a institucí, které jsou oprávněny předkládat legislativní návrhy, nebo by mělo dojít k jejímu vypuštění.⁷⁰ Výkon těchto povolání je obligatorně zcela započítáván jako výkon přípravné služby, tímto způsobem může osoba „přeskočit“ povinný výkon přípravné služby. Z tohoto důvodu si také myslím, že úprava týkající se zaměstnanců Ministerstva spravedlnosti by měla být vypuštěna, zejména z toho důvodu, že kromě obligatorního započtení výkonu funkce do přípravné služby existuje také fakultativní započtení výkonu právnických funkcí, které je však časově omezeno a může být započteno v maximální délce 24 měsíců.⁷¹ O takovém započtení rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti na žádost justičního čekatele. Připadá mi, že by výkon tohoto povolání do této kategorie zapadal mnohem lépe, protože se nedomnívám, že by příprava obecně závazných právních předpisů člověka dostatečně připravila k samotnému výkonu soudcovské funkce, aby mohl přeskočit přípravnou službu v celé její délce. Kdyby tomu tak skutečně bylo, mohli bychom dojít ke zrušení institutu čekatelství z důvodu jeho nadbytečnosti, popřípadě ke zkrácení jeho obligatorní délky trvání.

Tato část práce blíže popisuje alternativní cesty, které může zájemce o soudcovskou funkci zvolit v rámci justice.

2.5.1. Vyšší soudní úředník

První alternativní cestou, kterou může zájemce o funkci soudce zvolit, je pozice vyššího soudního úředníka. VSÚ je administrativním pracovníkem soudu, jehož postavení můžeme přirovnat ke zdravotní sestřičce v rámci zdravotnictví. Stejně jako potřebuje lékař při výkonu své profese odborný personál, který mu umožňuje soustředit se jen na nejdůležitější, potřebuje i soudce vyšší soudní úředníky a jiný personál soudu, aby mohla justice dobře fungovat. Kvalita soudní činnosti totiž nezáleží jen na kvalitě soudců, ale také veškerého odborného personálu okolo. Jedná se tedy o administrativního pracovníka soudu, který se

⁷⁰ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 371.

⁷¹ § 110 odst. 4 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

spolupodílí na jeho rozhodovací a jiné činnosti. VSÚ musí být občanem České republiky, který je bezúhonný a s patřičným vzděláním.⁷²

2.5.1.1. Studium vyšších soudních úředníků

Zákonný požadavek na vzdělání je stanoven alternativně. VSÚ tak musí mít buďto ukončené vysokoškolské vzdělání bakalářského nebo magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole anebo úspěšně ukončené studium vyšších soudních úředníků na Justiční akademii.⁷³ Minimální vzdělání, kterého musí zájemce o studium vyšších soudních úředníků dosáhnout, je střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Studium však není přístupné široké veřejnosti, zájemce musí být dále ke studiu doporučen předsedou soudu, u kterého působí na pozici soudního tajemníka. Přičemž zaměstnancem na pozici soudního tajemníka musí být po celou dobu studia a v případě zániku pracovního poměru zaniká také studium.⁷⁴ Studium se skládá z 24 týdenních prezenčních studijních soustředění rozložených do období 18 měsíců a je ukončeno závěrečnou zkouškou.⁷⁵ Ministerstvo spravedlnosti každoročně, nejpozději do 15. února příslušného roku ve spolupráci s předsedy krajských soudů, zjišťuje potřebné počty VSÚ a následně na základě potřeb a finančních možností resortu justice ve spolupráci s Justiční akademií stanoví počty pracovních míst určených pro účastníky studia pro jednotlivé krajské soudy. Zájemce podává přihlášku přímo Justiční akademii, a to nejpozději dva měsíce před zahájením studijního běhu, k přihlášce musí připojit kopii dokladu o dosažení úplného středoškolského vzdělání s maturitou a doporučení předsedy soudu.⁷⁶ Výuka je ve své podstatě obdobná jako výuka na vysoké škole, probíhá formou přednášek, seminářů, cvičení a konzultací. Znalosti jsou ověřovány zkouškami, zápočty, kontrolními testy a klauzurními pracemi, hodnocenými na stejné stupnici jako ekvivalenty na vysoké

⁷² § 1-2 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství.

⁷³ § 2 odst. 1 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství.

⁷⁴ § 23 odst. 2-3 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství.

⁷⁵ Justiční akademie. *Vzdělávání*. [online] 13. 12. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/vzdelavani/studium-vyssich-soudnich-uredniku>

⁷⁶ § 2 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 27. 11. 2013, 167/2012-OJ-ORGV, o přijímání ke studiu vyšších soudních úředníků a vyšších úředníků státního zastupitelství, organizaci, podmínkách a průběhu tohoto studia (studijní řád).

škole.⁷⁷ Rozdílem oproti studiu na vysoké škole je, že absolvent studia vyšších soudních úředníků nezískává žádný akademický titul, do budoucna by se však mohlo ze studia vyšších soudních úředníků stát bakalářský studijní obor.⁷⁸ V současné době je studium prezenční a student je povinen účastnit se studijních soustředění, jeho neúčast může mít za následek vyloučení ze studia. Student má během teoretické výuky nárok na bezplatné ubytování v ubytovacích zařízeních Justiční akademie, na příspěvek na stravování od zaměstnance a na náhradu platu.⁷⁹

Studium je završeno závěrečnou zkouškou, která se skládá z neveřejné písemné části a veřejné ústní části. V rámci písemné části se testují znalosti z jednotlivých oblastí práva, jednacího řádu okresního a krajského soudu, vnitřního a kancelářského řádu a skartačního řádu pro okresní, krajské a vrchní soudy. Výsledek písemné části zkoušky v jednotlivých oborech se hodnotí na stupnici výborně, velmi dobře, dobře či nedostatečně. Ústní části zkoušky se student zúčastní, bez ohledu na výsledky dosažené v písemné části. Celkový výsledek zkoušky je klasifikován na stupni „výtečně způsobilý“, „velmi dobře způsobilý“, „způsobilý“ anebo „nezpůsobilý“. Neúspěšný účastník může závěrečnou zkoušku opakovat nanejvýš dvakrát a to nejdříve 3 měsíce a nejdéle 6 měsíců od konání poslední zkoušky. Úspěšnému účastníku vydá Ministerstvo spravedlnosti osvědčení o absolvování studia a výsledku zkoušky.⁸⁰ Následně může zájemce zastávat funkci vyššího soudního úředníka.

2.5.1.2. Pracovní poměr vyššího soudního úředníka

Základním rozdílem mezi pracovním poměrem justičního čekatele a vyššího soudního úředníka je to, že pracovní poměr VSÚ není primárně uzavírán na dobu určitou, tak jak je tomu v případě justičního čekatele. Vyplyvá to z povahy cíle dané pracovní pozice. Zatímco cílem přípravné služby justičního čekatele je příprava na budoucí výkon funkce soudce, VSÚ funguje jako administrativní podpora soudu, která má za cíl zefektivnit výkon justice a proto pro VSÚ neexistují například

⁷⁷ § 5 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 27. 11. 2013, 167/2012-OJ-ORGV, o přijímání ke studiu vyšších soudních úředníků a vyšších úředníků státního zastupitelství, organizaci, podmínkách a průběhu tohoto studia (studijní řád).

⁷⁸ Vláda ČR. Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství. Sněmovní tisk 294/0.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ § 12-15; § 18 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 27. 11. 2013, 167/2012-OJ-ORGV, o přijímání ke studiu vyšších soudních úředníků a vyšších úředníků státního zastupitelství, organizaci, podmínkách a průběhu tohoto studia (studijní řád).

povinné semináře a cvičení, zaměřené na přípravu na funkci soudce. Na pozici VSÚ však mohou působit i bývalí justiční čekatelé, kteří opakovaně neuspěli u odborné justiční zkoušky a jejichž pracovní poměr skončil. O složení odborné justiční zkoušky se totiž mohou pokusit znovu, z pozice VSÚ (pokud splňují potřebné předpoklady). Zároveň justiční čekatelé, kterým byl pracovní poměr prodloužen na dobu neurčitou, vykonávají úkony, svěřené podle právního předpisu vyššímu soudnímu úředníkovi, tj. defacto vykonávají totožnou činnost.⁸¹ Ovšem i čistě kariérní VSÚ má možnost profesního růstu až na nejprestižnější pozici v justici, funkci soudce. VSÚ, který svou pozici zastává po dobu alespoň 5 let, může požádat Ministerstvo spravedlnosti, aby mu umožnilo skládat odbornou justiční zkoušku. Musí však splňovat podmínky pro jmenování do funkce soudce s výjimkou složení odborné justiční zkoušky, souhlasem s ustanovením do funkce soudce a souhlasem s přidělením k určitému soudu.⁸² Oproti justičním čekatelům musí dosáhnout nejpozději v den skládání odborné justiční zkoušky věku 30 let. Zároveň absolvování vzdělání vyšších soudních úředníků na Justiční akademii v Kroměříži nenahrazuje zákonný požadavek vysokoškolského vzdělání v oblasti práva pro jmenování do funkce soudce. Autoři komentářů⁸³ k zákonu o soudech a soudcích se neshodují, zda je pro naplnění požadavku výkonu funkce VSÚ po dobu 5 let nutné vykonávat tuto funkci nepřetržitě, bez přerušení, nebo zda je možné počítat dílčí doby výkonu funkce. Podle mého názoru z dikce zákona nevyplývá nutnost výkonu funkce bez přerušení. Námětem k diskusi však může být délka povinné praxe, obzvláště v porovnání s asistenty soudců, kteří musí svou funkci vykonávat alespoň 3 roky a stejně tak s justičními čekateli, jejichž přípravná služba trvá 36 měsíců. Na první pohled může působit délka povinného výkonu funkce jako nespravedlivá. Nicméně kratší délku povinné praxe lze pochopit u justičního čekatele proto, že cílem této funkce je připravit jej ke složení odborné justiční zkoušky a výkonu funkce soudce. Zatímco funkce VSÚ vznikla proto, aby napomohla urychlit a zefektivnit výkon justice. Proč by ovšem měla asistentu stačit asistentu soudce o dva roky kratší praxe?

⁸¹ § 116 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁸² § 117 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁸³ Srov. GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 386.; a KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 316.

Argumentem může být odbornost, resp. potřebné vzdělání pro výkon dané funkce, kdy asistent soudce musí mít dokončené vysokoškolské vzdělání v oboru právo a VSÚ stačí jen dokončené studium na Justiční akademii. Pro výkon funkce soudce si však musí VSÚ doplnit vysokoškolské vzdělání v oblasti práva, které standardně trvá 5 let. Je proto možné, že naši zákonodárci stanovili povinnou praxi na 5 let, aby odpovídala optimální délce studia práv na vysoké škole a s ohledem na nižší potřebnou odbornost pro nástup do dané funkce. Je ale pravdou, že funkce VSÚ nevznikla z důvodu výchovy budoucích soudců ani se nepočítalo s tím, že by z této pozice měli pocházet budoucí soudci ve větší míře, tudíž ke stanovení povinné délky praxe mohlo dojít bez většího zamyšlení.

2.5.1.3. Přípuštění k odborné justiční zkoušce

Abychom se vrátili k samotné odborné justiční zkoušce, za předpokladu, že VSÚ splňuje veškeré podmínky (státní občanství České republiky, plná svéprávnost, bezúhonnost, zkušenosti a morální vlastnosti, které dávají záruku, že bude funkci soudce řádně zastávat, věk 30 let, vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva a 5 let praxe VSÚ) a podá žádost Ministerstvu spravedlnosti, bude mu umožněno nejpozději do 3 měsíců od doručení žádosti zkoušku vykonat.⁸⁴ V případě neúspěchu může VSÚ požádat o opakování zkoušky po uplynutí 3 měsíců ode dne jejího konání. Zákon však nestanoví, kdy nejpozději může být žádost o opakování zkoušky podána, takže nic nebrání tomu, aby mezi prvním a druhým pokusem o složení zkoušky byla prodleva v řádu několika let. V tomto ohledu má VSÚ bezpochyby výhodnější postavení proti justičním čekatelům, kteří jsou limitováni délkou pracovního poměru.⁸⁵ V případě neúspěchu ani při opakování odborné justiční zkoušky, nemůže VSÚ podat novou žádost o konání zkoušky před uplynutím 5 let ode dne konání opakované justiční zkoušky.⁸⁶ V případě úspěchu u odborné justiční zkoušky se pro VSÚ okamžitě nic nemění a dále vykonává svou funkci a čeká na případné jmenování do funkce soudce. Je třeba podotknout, že ani při splnění všech podmínek nemá na jmenování nárok. Stejně podmínky platí i pro soudce Ústavního soudu, asistentů soudce Ústavního soudu, nebo asistenta soudce na některé úrovni obecných soudů anebo asistentovi

⁸⁴ § 117 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁸⁵ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 387-388.

⁸⁶ § 117 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

Veřejného ochránce práv, pokud vykonávali praxi po dobu alespoň 3 let.⁸⁷ Aby tyto osoby mohly být připuštěny ke zkoušce, či opakování zkoušky je nutné, aby v době konání zkoušky trval jejich pracovní poměr v dané funkci.⁸⁸

2.5.1.4. Pravomoci vyšších soudních úředníků

Zákonnou úpravu pravomocí a postavení vyšších soudních úředníků nalezneme v zákoně č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství. Pravomoc VSÚ byla v tomto zákoně vymezena jednak pozitivně v § 10 a rovněž také negativně v § 11. Pozitivní vymezení činnosti VSÚ bylo obsaženo již v předchozí právní úpravě (viz. zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících), negativní vymezení bylo naopak novinkou, vyslyšením naléhání soudců, aby bylo jasně vymezeno, co VSÚ činit nesmí a co tedy může činit jen soudce. Výsledkem však byl tedy na jednu stranu vyčerpávající taxativní výčet toho, co VSÚ může a zároveň nejednoznačné negativní vymezení toho, co nesmí. Toto činilo situaci nepřehlednou a nejasnou a docházelo k tomu, že odvolací soudy rušily rozhodnutí VSÚ (a asistentů soudce) jen proto, že se se soudem prvního stupně neshodovali v tom, zda rozhodnutí vydala osoba k tomu oprávněná, či nikoliv.⁸⁹ Z dlouhodobého hlediska byla takováto situace neudržitelná. Změna přišla s nálezem Ústavního soudu Pl. ÚS 31/10 ze dne 22. května 2013. Ústavní soud vyhověl ústavní stížnosti stěžovatele proti usnesení, jimiž byly odmítnuty námitky žalovaného proti směnečnému platebnímu rozkazu, které nevydal soudce, ale asistent soudce⁹⁰ a zrušil ustanovení § 11. Ústavní soud konstatoval, že v souladu s Ústavou České republiky vykonávají soudní moc jménem republiky nezávislé soudy, soudnictví vykonávají u soudů soudci, přičemž jiné osoby se na výkonu soudnictví mohou podílet, stanoví-li tak zákon. Podíl jiných osob, než soudců je tedy možný, ale jedná se o výjimku z pravidla. Moderní soudnictví demokratického právního státu klade velké nároky na soudce, jak po odborné, tak i po osobní stránce, s důrazem na garanci věcné a osobní nezávislosti

⁸⁷ § 117 odst. 4 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁸⁸ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 388.

⁸⁹ JIRSA, Jaromír. *O jednom (velkém) justičním kroku zpět*. Právní prostor. [online]. 11. 02. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/o-jednom-velkem-justicnim-kroku-zpet>

⁹⁰ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích v § 36a odst. 5 stanoví, že asistent soudce vrchních, krajských a okresních soudů je oprávněn podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem pro vyšší soudní úředníky.

soudce. V případě nezávislosti je srovnatelná pouze věcná nezávislost, prakticky žádný z atributů osobní nezávislosti soudce pro VSÚ neplatí, ať už hovoříme o garanci trvalosti funkce, neodvolatelnosti, nepřeložitelnosti, hmotného zabezpečení, neslučitelnosti funkcí a dalších. Obdobná je situace i při porovnání osobních předpokladů a požadavků na výkon té či oné funkce. VSÚ je tedy pouze úředníkem, u kterého chybí garance osobní nezávislosti, nevyžadují se přísné osobní předpoklady jako u soudce a i odborná úroveň postačuje na výrazně nižší úrovni. Z toho Ústavní soud dovozuje limity činnosti VSÚ – je nepřijatelné, aby VSÚ meritorně rozhodoval, bez ohledu na formu rozhodnutí.

Zrušení ustanovení § 11 se dočkalo rozporuplných reakcí a ani Ústavní soud při rozhodování v plénu nebyl zcela jednotný. Tři soudci Ústavního soudu připojili k nálezu svá odlišná stanoviska, dvě stanoviska se ztotožňovala s výrokem, avšak s jiným odůvodněním.⁹¹

Soudce Vladimír Kůrka s rozhodnutím jako takovým nesouhlasil, neboť Ústavní soud tímto rozhodnutím posunul postupný proces zefektivňování soudnictví o několik desetiletí zpět.⁹² Nálezu však bylo vytýkáno také to, že nerozlišuje postavení VSÚ a asistenta soudce, ačkoliv odborné nároky na výkon této funkce jsou zcela odlišné. Avšak v tomto případě se jedná spíše o nedostatek ze strany zákonodárce. Druhým bodem, který byl Ústavnímu soudu vytýkán je ten, že se nikterak nevyrovnal se svou dřívější argumentací, která v rozhodování asistenta soudce či VSÚ protiústavnost nespátřovala, neboť případné posouzení věci odvolacím senátem dostatečně zhojilo případné nedostatky.⁹³ Konečným důsledkem tohoto nálezu však je to, že současná právní úprava obsahuje v § 11 - 12 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství pouze negativní vymezení pravomoci VSÚ, pozitivní vymezení zůstalo zachováno v § 14, týkající se čistě úřední činnosti, bez jakéhokoli rozhodování.

⁹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 31/10.

⁹² KOZELKA, Pavel. *Dopad nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 31/10 na rozhodovací činnost vyšších soudních úředníků a asistentů soudce*. Bulletin advokacie. [online]. 27. 01. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dopad-nalezu-ustavniho-soudu-pl-us>

⁹³ PLEVA, Vítězslav. *Postavení asistenta soudce ve světle nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 31/10 ze dne 22. května 2013*. Epravo.cz. [online]. 7. 2. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-asistenta-soudce-ve-svetle-nalezu-ustavniho-soudu-sp-zn-pl-us-3110-ze-dne-22-kvetna-2013-93478.html>

Zbývá snad jen říci, v čem dnes činnost VSÚ spočívá. VSÚ je činný v nejrůznějších typech řízení, od dědického, exekučního, opatrovnického nebo rozkazního. Dále pak v řízení o úschovách, v rámci přípravy jednání, při vyhotovování statistiky, ve věcech soudních poplatků, záloh, při odstraňování vad žalob, předkládání spisů odvolacím soudům a dovolacímu soudu. V trestním řízení pak vyřizují především dožádání, rozhodují o obhájném, nákladech výkonu trestu, znalečném a tlumočném či zápočtu vazby a trestu. Podstatným rozdílem oproti asistentům soudců je, že jejich činnost se váže především k určitým agendám a nikoliv k určitému soudci, netvoří tedy se soudci tým.⁹⁴

2.5.2. Asistent soudce

Druhou alternativní cestou, kterou může zájemce o funkci soudce následovat, je cesta k odborné justiční zkoušce přes výkon funkce asistenta soudce. Funkce asistenta soudce existuje již od roku 1993, kdy byla zřízena pozice asistenta pro soudce Ústavního soudu. Každý soudce Ústavního soudu má nárok alespoň na jednoho asistenta, kterého jmenuje a odvolává předseda Ústavního soudu na návrh soudce, který si svého asistenta vybírá. V současné době může mít každý soudce Ústavního soudu až tři asistenty na plný úvazek, případně i více na částečné úvazky, jejichž souhrn nepřesahuje tři plné pracovní úvazky.⁹⁵

Pozice asistenta soudce Ústavního soudu se osvědčila, proto s účinností zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, byla zakotvena funkce asistenta soudce NS, ačkoliv asistenti začali působit u NS již o dva roky dříve, neformálním způsobem na základě pracovní smlouvy a bez konkrétního právního zakotvení. V souvislosti se vznikem NSS v roce 2003, byla vytvořena i pozice asistenta soudce NSS. Je téměř pravidlem, že každý soudce NSS i NS má dva asistenty⁹⁶, přičemž mají zákonný nárok alespoň na jednoho.⁹⁷ I v rámci nižších soudů, ať už vrchních, krajských či okresních se můžeme setkat s asistenty soudců, zde ovšem není zákonem daný nárok soudce na asistenta a záleží tak na konkrétních okolnostech a na posouzení předsedy soudu, zda se rozhodne konkrétnímu soudci na jeho návrh

⁹⁴ JIRSA, Jaromír, Libor VÁVRA, Petr MEDUNA, Kryštof JANEK a Karel HAVLÍČEK. *Klíč k soudní síni*. Druhé, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 122.

⁹⁵ Ústavní soud. *Asistenti soudců*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/asistenti-soudcu/kontakty/>

⁹⁶ KOLBA, Jan. *Asistenti a jejich unie*. [online]. 4. 2. 2009 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: http://www.unieasistentu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid

⁹⁷ § 16 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

asistenta jmenovat.⁹⁸ Asistent by se měl stát pomyslnou pravou rukou svého soudce, proto je důležité, aby si jej soudce mohl vybrat sám. K tomu, aby mohl asistent vykonávat svou funkci tak, jak bylo zamýšleno, je nutné, aby mezi soudcem a jeho asistentem existovala důvěra a aby si rozuměli i po lidské stránce. Funkce asistenta je závislá na funkci soudce a považuje se za zrušenou, zanikne-li funkce příslušného soudce.⁹⁹ Podmínky pro výkon funkce asistenta soudce v obecné soudní soustavě jsou totožné, bez ohledu na jaké úrovni on i jeho soudce působí. Musí se jednat o bezúhonného občana České republiky, který má dokončené magisterské vzdělání v oblasti práva na vysoké škole v České republice.¹⁰⁰ Asistenti soudců Ústavního soudu sice nemusí být občané České republiky¹⁰¹, nicméně požadavek občanství je jedním ze zákonných předpokladů pro vznik funkce soudce, tudíž by taková osoba musela získat občanství dodatečně, aby se mohla stát soudcem.

2.5.2.1. Výkon funkce asistenta soudce

Náplň práce asistenta soudce se liší podle toho, na kterém stupni soudní soustavy a na jakém soudním úseku soudce a jeho asistent působí. Základním rozdílem oproti VSÚ je, že asistenti soudce spolupracují výhradně se svým soudcem, tvoří s ním jakýsi tým a necestují po soudě podle potřeb soudu.

Činnost asistentů soudců Ústavního soudu, NS a NSS je limitována na vyhledávání, zpracovávání a vyhodnocování vědeckých materiálů, zpracování konceptů rozhodnutí a nejrůznější administrativní úkony.¹⁰² Asistenti soudců vrchních, krajských a okresních se pak podílejí na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu stanoveném pro vyšší soudní úředníky.¹⁰³ Výkon funkce asistenta soudce na všech úrovních se započítává do doby nutné praxe a lze jím nahradit přípravnou službu justičního čekatele. Pokud svoji funkci zastával po dobu alespoň 3 let, Ministerstvo spravedlnosti mu umožní vykonat odbornou justiční zkoušku, za stejných podmínek, které platí pro připuštění VSÚ.¹⁰⁴

⁹⁸ § 36a odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

⁹⁹ § 16 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁰⁰ Srov. § 14 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.; a § 36a odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁰¹ § 9 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o ústavním soudu.

¹⁰² KOLBA, Jan. *Asistenti a jejich unie*. [online]. 4. 2. 2009 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: http://www.unieasistentu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid

¹⁰³ § 36a odst. 5 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁰⁴ § 117 odst. 4 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

3. Zákonné požadavky pro vznik funkce soudce

Zákonné požadavky pro vznik funkce soudce vycházejí z čl. 93 odst. 2 Ústavy, který stanoví, že soudcem může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské právnické vzdělání, přičemž další předpoklady stanoví zákon. Na podmínky stanovené Ústavou navazuje a dále jej rozvíjí § 60 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, který stanoví, že soudcem může být ustanoven státní občan České republiky, který je plně svéprávný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat, v den ustanovení dosáhl věku nejméně 30 let, dosáhl vysokoškolského vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice, složil odbornou justiční zkoušku a souhlasí se svým ustanovením za soudce a s přidělením k určitému soudu, zároveň, pokud se jedná občana narozeného před 1. 12. 1971 musí disponovat tzv. negativním lustračním osvědčením, ve smyslu zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky. Všechny tyto podmínky musí být splněny nejpozději k okamžiku jmenování do funkce a musí trvat po celou dobu výkonu funkce. V opačném případě dojde k zániku funkce soudce v souladu s § 94 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Některé z požadavků jsou ze své podstaty téměř neměnné (např. svéprávnost) u jiných zase dochází ke změnám relativně pravidelně, či jsou alespoň diskutovány (věk). Tato kapitola blíže pojednává o každém z vyjmenovaných zákonných požadavků a souvisejících tématech.

3.1. Státní občanství České republiky

Státní občanství České republiky je upraveno zákonem č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky. Občanství je pojmem, který určuje vztah státu k jeho obyvateli a naopak, obyvatele ke státu. Občanství ovšem neoznačuje jen naplnění formálních (právních) předpokladů, které vedou ke vzniku občanství, je současně i kvalitou, vlastností, jejíž obsah je určen mírou naplnění práv a povinností, které k občanství cítí sám občan, který není k věcem veřejným a

občanským lhostejný.¹⁰⁵ Podmínka občanství je výrazem zájmu státu, aby soudnictví vykonávaly osoby, které mají vztah k danému státu, rozumí jeho sociálním a kulturním tradicím a aby uvažování soudce bylo konformní se společenskými představami lidu.¹⁰⁶ Samozřejmě lze nalézt osoby, které mají české občanství, ale celý život žijí v jiném, názorově i kulturně vzdáleném státu, ale u takových osob je poměrně obtížné si představit, že by měly ambice vykonávat funkci soudce v České republice. Zajímavé přitom je, že zákon nikterak neupravuje situace dvojího občanství, které zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství ČR s účinností od 1.1. 2014 umožňuje.¹⁰⁷

3.2. Svěprávnost

Dalším požadavkem je plná svěprávnost ve smyslu § 15 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Svěprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem, tedy právně jednat.¹⁰⁸ Těžko si lze představit situaci, kdy by osoba, jejíž svěprávnost byla omezena z důvodu neschopnosti postarat se o vlastní záležitosti, autoritativně rozhodovala o právech a povinnostech osob jiných. Dnem právní moci rozhodnutí, kterým byl soudce omezen ve svěprávnosti, zaniká jeho funkce v souladu s § 94 písm. f zákona č. 6/2002Sb., o soudech a soudcích.

3.3. Bezúhonnost

Bezúhonnost bývá podmínkou pro výkon různých činností a funkcí a funkce soudce není v tomto případě žádnou výjimkou. Požadavek bezúhonnosti vychází z Ústavy, ale i ze ZSS. Podmínku bezúhonnosti nesplňuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen. Pro zkoumání podmínky bezúhonnosti je irelevantní, zda byl trestný čin spáchaný úmyslně či z nedbalosti, případně jaký druh a výše trestu za něj byla uložena. Zkoumání podmínky bezúhonnosti probíhá prostřednictvím výpisu z rejstříku

¹⁰⁵ PINC, Zdeněk a Jiří KUNC. *Demokracie a ústavnost*. Praha: Karolinum, 1996, s. 54.

¹⁰⁶ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 193.

¹⁰⁷ Ministerstvo vnitra. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>

¹⁰⁸ § 15 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

trestu.¹⁰⁹ Podmínka bezúhonnosti nemá totožné podmínky jako důvod k zániku funkce soudce, z důvodu nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku za úmyslný trestný čin nebo odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný z nedbalosti.¹¹⁰ Spáchání přestupku soudcem je z těchto pohledů nepodstatné.

3.3.1. Kárná odpovědnost

Pro soudce platí kromě trestní odpovědnosti a odpovědnosti za přestupky navíc také odpovědnost kárná. Kárná odpovědnost soudce vzniká současně se vznikem funkce a týká se zaviněných porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů. Za kárné provinění soudců lze uložit opatření ve formě ústní výtky, písemné důtky, snížení platu, odvolání z funkce předsedy případně až odvolání z funkce soudce.¹¹¹ O kárných provinění soudců rozhodují kárné senáty NSS.¹¹²

3.4. Zkušenosti a morální vlastnosti

Zkušenosti a morální vlastnosti jsou zárukou řádného výkonu funkce. Jedná se o poměrně neurčitá kritéria, jež lze vymezit jen ve vztahu vůči společnosti jako celku, tzn. aby byly vyloučeny negativní osobnostní excesy. Nejde o hodnocení odbornosti, ale zralosti a vlastností osobnosti.¹¹³ V současné době je splnění této podmínky zkoumáno prostřednictvím psychologicko-diagnostického vyšetření, kterým se budeme zabývat v jiné kapitole (4.1. Psychologicko-diagnostické vyšetření). Je zajímavé, že i přes dlouhou historii používání tohoto institutu trvá stav, který je podle mnoha odborníků neslučitelný s ústavním pořádkem. ZSS nestanoví, jakým způsobem je třeba hodnotit zkušenosti a morální vlastnosti, což si Ministerstvo spravedlnosti vykládá jako zmocnění k podrobování uchazečů psychologicko-diagnostickým vyšetřením, ačkoliv § 111 odst. 3 ZSS zmocňuje

¹⁰⁹ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. I. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015. s. 134.

¹¹⁰ § 94 písm. c zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹¹¹ § 87-88a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹¹² Nejvyšší správní soud. *Kárné senáty.* [online]. 19. 12. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Karne-senaty/art/587?menu=292>

¹¹³ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 194.

ministerstvo k stanovení postupu při výběru justičních čekatelů a jejich přijímání do pracovního poměru, nikoliv ke stanovení dalších kritérií.¹¹⁴ Ke změně situace prakticky nedošlo ani s přijetím nové úpravy při výběru kandidátů na funkci soudce, neboť ta zakotvuje povinnost podrobit se psychologicko-diagnostickému vyšetření ve formě instrukce. Na tuto skutečnost upozorňoval i NSS v rámci svých připomínek k návrhu instrukce o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.¹¹⁵ Lze doufat, že plánovaná novela ZSS tuto situaci napraví a psychologicko-diagnostické vyšetření zakotví do zákona. Pokud k tomu dojde, bude zajímavé sledovat, zda zákonodárce stanoví výjimku pro přisedící, kteří taktéž musí mít zkušenosti a morální vlastnosti, které dávají záruku, že svou funkci budou řádně zastávat, či nikoliv.

3.5. Věk

Věk jako takový hraje roli jednak při vzniku funkce soudce, kdy je stanoven minimální věk, kterého musí osoba dosáhnout, aby mohla být jmenována soudcem, zároveň hraje roli jako mezník, kterým dochází k zániku funkce soudce. Podle současné právní úpravy může být soudcem jen osoba, která nejpozději v den ustanovení do funkce dosáhla věku 30 let. Na druhé straně dojde k zániku funkce soudce uplynutím kalendářního roku, v němž soudce dosáhl věku 70 let.¹¹⁶ Při pohledu na historický vývoj minimálního věku potřebného pro výkon funkce soudce dojdeme k závěru, že se jedná o podmínku podléhající (v porovnání s ostatními) poměrně častým změnám. Doposud nejnižší hranicí byl věk 23 let v 60. letech minulého století¹¹⁷, přičemž v roce 1970 došlo k jeho zvýšení na 24 let¹¹⁸, v roce 1990 na 25 let¹¹⁹ a v roce 2003 na současných 30 let¹²⁰. Je nutno dodat, že významně nižší věková hranice platila v období, kdy byli soudci voleni na

¹¹⁴ RYCHETSKÝ, P.; LANGÁŠEK T.; HERC, T.; MLSNA, P. a kol. *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s. 974.

¹¹⁵ Nejvyšší správní soud. *Připomínky Nejvyššího správního soudu k návrhu instrukce o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce*. [online]. s. 4-5 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/ALBSAQFR4ZGS>

¹¹⁶ § 60 odst. 1; § 94 písm. a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹¹⁷ § 36 odst. 1 zákona č. 62/1961 Sb., o organizaci soudů.

¹¹⁸ Bod 38 zákona č. 156/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 36/1963 Sb., o organizaci soudů a volbách soudců.

¹¹⁹ § 34 odst. 1 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích.

¹²⁰ Část první, čl. I. bod 10 zákona č. 192/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, a některé další zákony.

omezenou dobu, jednou z podmínek volitelnosti byla oddanost socialistickému zřízení nebo socialismu.¹²¹ Soudci byli tedy vybíraní diametrálně odlišným způsobem, než je tomu dnes. Kádrová správnost byla významnější, než odbornost a lidské vlastnosti soudce a soudcovská nezávislost byla spíše teoretickým pojmem. Trend ovšem hovoří vcelku jasně ku prospěchu postupného zvyšování věkové hranice.

3.5.1. Zvýšení věkové hranice v roce 2003

K doposud poslední změně věkové hranice došlo zákonem č. 192/2003 Sb., v roce 2003. Oficiální důvody, které zákonodárce k tomuto kroku vedly, se mi bohužel dohledat nepodařilo, neboť ani důvodová zpráva k tomuto zákonu neobsahuje odůvodnění této změny.¹²² Zpětně si troufám tvrdit, že tento krok byl ze strany zákonodárce značně nekoncepční. Prostým zvýšením potřebné věkové hranice, bez jiných významnějších změn, co se týče výběru soudců, došlo k nabourání dosavadního systému a vznikla několikaletá prázdná bublina, kdy osoba, která splnila veškeré podmínky nadále skutečně jen čeká, až zestárne ve funkci asistenta soudce, justičního čekatele nebo vyššího soudního úředníka.

3.5.1.1. Postavení justičních čekatelů v roce 2003

Ačkoliv novela zákona o soudech a soudcích obsahovala přechodné ustanovení, které stanovilo, že požadavek věku 30 let na ustanovení soudcem se netýká justičních čekatelů, jejichž pracovní poměr trval ke dni nabytí účinnosti této novely,¹²³ v konečném důsledku zamýšlený účinek toto ustanovení nepřineslo. Tehdejší prezident republiky Václav Klaus, odmítl jmenovat soudcem justiční čekatele, kteří nedosáhli věku 30 let, ačkoliv podle tohoto ustanovení pro ně byla stanovena výjimka. Situace byla o to zvláštnější v tom, že prezident Klaus do té doby jmenoval 214 soudců, z nichž nezanedbatelná část byla mladší 30 let a přechodné ustanovení nebylo problémem ani při podepisování novely. Hrad svůj odmítavý postoj k těmto čekatelům ani řádně neodůvodnil, pouze odkázal na novou věkovou hranici. Názory na to, zda tímto prezident překročil rámeček svých

¹²¹ Viz. § 36 odst. 1 zákona č. 62/1961 Sb., o organizaci soudů; a bod 38-39 zákona č. 156/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 36/1963 Sb., o organizaci soudů a volbách soudců.

¹²² Vláda ČR. Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2003 Sb., změna zákona o soudech a soudcích a zákona o státním zastupitelství. Sněmovní tisk 209/0.

¹²³ Část desátá, čl. X zákona č. 192/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, a některé další zákony.

pravomocí, či nikoliv se lišily. Bývala také vytýkána lidská stránka věci – to, že si Hrad svým postojem vzal čekatele jako rukojmí.¹²⁴ Touto skutečností bylo narušeno legitimní očekávání čekatelů, kteří splnili veškeré podmínky, byli schválení a navrženi vládou na jmenování, ale ke jmenování nedošlo, nebylo o něm rozhodnuto, bylo odloženo, bez jakékoli záruky, že o něm bude někdy vůbec rozhodnuto.

3.5.1.2. Kauza JUDr. Petra Langerera

Jedním z čekatelů, který byl tímto postupem dotčen byl JUDr. Petr Langer, který se rozhodl domáhat se ochrany proti nečinnosti, event. zrušení nezákonného rozhodnutí či ochrany před nezákonným zásahem žalovaného (prezidenta) ve správním soudnictví. Žaloba byla podána k Městskému soudu v Praze, který se nejprve zabýval otázkou, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že nikoliv, neboť chybí jedna ze základních podmínek řízení, kterou je pravomoc soudu k projednání žaloby. Nedostatek pravomoci podle soudu vyplývá z toho, že neexistuje zákonem založené právo ve smyslu hmotném ani procesním (na jmenování soudcem) a není tedy dána ani pravomoc soudu ve správním soudnictví rozhodnout o podané žalobě. Městský soud v Praze žalobu usnesením odmítl.¹²⁵ Proti tomuto rozhodnutí podal JUDr. Langer kasační stížnost, které bylo vyhověno a NSS rozsudkem 4 Aps 3/2005 – 35 usnesení zrušil a věc vrátil Městskému soudu k dalšímu řízení. NSS se sice ztotožnil se závěrem Městského soudu, že neexistuje veřejné subjektivní právo na jmenování do funkce soudce, to ovšem neznamená, že by z kontroly ve správním soudnictví byl vyloučen také celý proces, který jmenování do funkce předchází, stejně jako respektování dalších veřejných subjektivních práv, která mohou být v daném procesu dotčena.¹²⁶ Stěžovatel odkazoval na čl. 21 odst. 4 Listiny, o přístupu občanů k voleným a jiným veřejným funkcím za rovných podmínek, čl. 3 Listiny a čl. 2 Mezinárodního paktu

¹²⁴ MILDEOVÁ, Barbora. Postavení justičních čekatelů. *Časopis Soudce*. 2005, roč. 7, č. 5(69)., s. 21. Dostupné také z: <http://www.soudci.cz/soudce-a-spolecnost/casopis-soudce.html?Stranka=6>

¹²⁵ LANGER, Petr. Nad jedním správním rozhodnutím Městského soudu v Praze. *Právní rozhledy*. 2005, č. 20, s. 755. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgvpxa4s7giyf6427g42tk&groupIndex=8&rowIndex=0>

¹²⁶ Nejvyšší správní soud. Justiční čekatelé: jmenování do funkce soudce; řízení před soudem; přezkoumatelnost aktů a úkonů prezidenta republiky ve správním soudnictví. *Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu*. 2008, roč. 6, č. 12. Dostupné také z: <http://sbirka.nssoud.cz/cz/justicni-cekatele-jmenovani-do-funkce-soudce-rizeni-pred-soudem-prezkoumatelnost-aktu-a-ukonu-prezidenta-republiky-ve-spravnim-soudnictvi.p1490.html>

o občanských a politických právech o rovnosti v přístupu k základním právům, a zákazu diskriminace. Navíc odmítnutí soudu zabývat se takovým rozhodnutím by bylo v rozporu s čl. 36 odst. 2 Listiny a představovalo by *denegatio iusititae*.¹²⁷ Zároveň byla podána ústavní stížnost, prostřednictvím které se stěžovatel domáhal ochrany proti jinému zásahu veřejné moci, spočívající v nečinnosti prezidenta republiky při rozhodování podle č. 63 odst. 1 písm. i) Ústavy. Ústavní stížnost byla odmítnuta, neboť řízení před obecnými soudy nebylo ukončeno a podaná stížnost byla v rozporu se zachováním principu subsidiarity Ústavního soudnictví.¹²⁸ Nezpochybňuji správnost rozhodnutí Ústavního soudu, nicméně je škoda, že neexistuje jeho vyjádření k této kauze. Městský soud tedy o věci rozhodoval podruhé, tentokrát byl však vázaný názorem NSS. Rozsudkem 5 Ca 127/2006 – 122 shledal Městský soud nezákonnou činnost prezidenta, spočívající v jeho nečinnosti a uložil mu rozhodnout ve lhůtě 6 měsíců o jmenování nebo s uvedením konkrétních důvodů jmenování odmítnout. Městský soud dovedl, že má-li rozhodování prezidenta republiky, jehož prostřednictvím realizuje pravomoc jmenovat soudce, povahu správního aktu, pak má žalovaný povinnost o návrhu na jmenování justičního čekatele rozhodnout. Proti tomuto rozhodnutí podal prezident republiky kasační stížnost, neboť nadále považoval první usnesení Městského soudu za správné, kdy byla žaloba odmítnuta pro nepřislušnost soudu. Kasační stížnost však byla zamítnuta.¹²⁹ Prezident republiky však toto rozhodnutí nerespektoval a justice se v tomto ohledu projevila jako bezzubá. Soud sice uložil povinnost s lhůtou pro dobrovolné splnění, nicméně ke splnění nikdy nedošlo a povinnost nebyla nikdy vynucena. Věc se dostala na stůl Ústavního soudu ještě jednou, a to jako součást ústavní žaloby Senátu Parlamentu České republiky pod sp. zn. Pl. ÚS. 17/13 ve věci velezrady. Případ JUDr. Petra Langera byl jedním z pěti incidentů, ve kterých byl Senátem spatřován ústavní delikt velezrady. Tím, že prezident nerespektoval rozhodnutí Městského soudu měl hrubě znevážit autoritu soudní moci ve státě, hrubě zpochybnit ochranu základních práv a svobod soudní mocí a povýšit z vůli a svévoli nad právo. Navíc ani nevyužil svého práva předložit Ústavnímu soudu kompetenční spor, spočívající v posouzení, zda může obecný soud v daném případě zasáhnout do pravomoci prezidenta republiky.

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 4 Aps 3/2005 – 35.

¹²⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2006, I. ÚS 282/05.

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 4 Ans 9/2007 – 197.

Protiprávní jednání prezidenta navíc trvalo během celého jeho druhého funkčního období a podle senátu je jej nutno kvalifikovat jako jednání proti demokratickému řádu, neboť ignoroval rozhodnutí soudní moci, a fakticky bránil jednomu z občanů svobodně se ucházet o veřejnou funkci.¹³⁰ Žaloba byla Ústavnímu soudu doručena dne 5. března 2013, jen několik dní před koncem druhého funkčního období prezidenta Klause a nebyla meritorně projednána, neboť řízení bylo zastaveno z důvodu zániku funkce prezidenta. Ústavněprávní deliktní odpovědnost pro velezradu je vázána na výkon funkce prezidenta a jakmile prezidentská funkce z jakéhokoli důvodu zanikne, ztrácí její dřívější nositel zásadně způsobilost být nadále jako žalovaný účastníkem řízení o ústavněprávním deliktu. Nepotřebnost pokračovat v řízení lze dovodit i ze smyslu ústavní žaloby, kterým je zbavit úřadu prezidenta takovou osobu, která svým extrémně excesivním a tudíž protiústavním jednáním ohrožuje či porušuje samotné základy státu.¹³¹ Jednání prezidenta v tomto případě bylo nepřijatelné, jak z lidského, tak i právního hlediska, čímž nenaznačují, že prezidentovo jednání v tomto případě nebo v kombinaci s jinými případy naplňovalo skutkovou podstatu velezrady, ale soudní rozhodnutí by měli respektovat všichni, zejména pak ústavní činitelé. V opačném případě nelze hovořit o České republice jako o demokratickém právním státě. Soud prezidentu neuložil (neboť z podstaty věci ani nemohl) rozhodnout určitým způsobem, měl jen povinnost rozhodnout, ať už o jmenování nebo nejmenování.

3.5.3. K diskuzi o zvýšení věkové hranice na 35 let

V souladu s historickým trendem se po nějaké době od zavedení nutného věku 30 let začali ozývat hlasy, které by rády viděly hranici ještě vyšší. „*Musíme zvýšit věk pro vstup do taláru, protože ti holobrádci bez životních zkušeností nemohou být soudci... Od absolvování právnické fakulty do vstupu do soudcovské funkce by měla být čitelná nějaká profesionální dráha, aby se mohlo říct, zda právník obstál.*“¹³² Vyjádřil se kupříkladu bývalý předseda Nejvyššího správního soudu Josef Baxa v roce 2010. Věk 35 let se zalíbil i bývalému prezidentu Václavu

¹³⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2013, Pl. ÚS. 17/13.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² SRNOVÁ, Veronika. *Baxa: Třicetiletí holobrádci bez životních zkušeností nemohou být soudci.* Česká televize. [online]. 29. 08. 2010 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1320439-baxa-tricetileti-holobradci-bez-zivotnich-zkusenosti-nemohou-byt-soudci>

Klausovi, který v roce 2005 napsal v dopise ministru spravedlnosti „*Jsem přesvědčen, že teprve věk kandidáta nad 35 let může poskytnout jakousi záruku naplnění osobnostních předpokladů, které je potřeba na soudce klást.*“¹³³ Avšak i současnému prezidentu Miloši Zemanovi nepřipadá věk 30 let dostatečný a rád by viděl posun hranice pro jmenování. Bývalá ministryně spravedlnosti Helena Válková v tom viděla jakousi záruku zralosti soudců „*...neboť se předpokládá, že člověk v průběhu věku zraje...*“¹³⁴ V důsledku doposud posledního zvýšení vznikla bublina, kdy justiční čekatel může po splnění všech podmínek čekat několik let na to, až zestárne. Tato situace se doposud nezměnila a kdyby ke zvýšení věkové hranice došlo znovu, vedlo by to jen k jejímu zhoršení. Další zvýšení věkové hranice nezapadá do konceptu kariéerního soudce. V případě, kdy by většina soudců pocházela z právních expertů, úspěšných advokátů, jak je tomu například ve Spojených státech amerických, tak by se o hranici 35 let dalo uvažovat, případně by pro soudce obecných soudů mohly platit stejné požadavky jako pro soudce Ústavního soudu.

Další zvedání věkové hranice je dle mého názoru absolutně nežádoucí. Vedla by k odlivu těch nejlepších právníků z justice směrem do advokacie, neboť v 35 letech může být schopný právník již solidně zaveden jako advokát, se stálými klienty a dobrým výdělkem. Jakým nástrojem je bude justice následně lákat zpět? Zpět do justice by tak putovali jen ti méně úspěšní, kteří se nedokázali prosadit v leckdy vysoce konkurenčním prostředí v advokacii, nebo skutečně ti nadšení, kteří nikdy nic jiného, než soudce dělat nechtěli.

Při nastavení jakékoli věkové hranici však bude vždy platit, že jejím dosažením nikdy nebude zaručena zralost osobnosti a zároveň také to, že v jejím důsledku se soudci nebudou moci stát osoby, které již zralé jsou, jen nedosáhly potřebného biologického věku. Věk z pohledu biologického je zcela objektivní, ovšem z pohledu zralosti osobnosti nikoliv. Někdo může být v 25 letech dostatečně vyspělý, aby vykonával funkci soudce a někdo jiný nebude dostatečně vyspělý ani v 50 letech. Podívejme se na případ JUDr. Langer, který před dosažením 30 let věku absolvoval právnickou fakultu s vyznamenáním, obhájil rigorózní práci, složil rigorózní zkoušku, studoval doktorské studium, přednášel a publikoval

¹³³ VAŠKO, Jaroslav. *Příliš mladí na souzení*. Epravo.cz [online]. 11. 3. 2005. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prilis-mladi-na-souzeni-31776.html>

¹³⁴ KRAMER, Jaroslav. *Soudcem až v pětácti letech*. Lidové noviny. 27. 10. 2014, s. 15.

v odborných časopisech, umístil se na prvním místě ve výběrovém řízení na pozici justičního čekatele, odbornou justiční zkoušku složil s výsledkem výtečné způsobilý¹³⁵ a stejně nebyl soudcem jmenován, ač o jeho odbornosti a zralosti, dle mého názoru, nemohlo být žádných pochyb.

Jak jinak ovšem posuzovat zralost osobnosti, než podle věku? Odpověď spočívá v psychologicko-diagnostických vyšetření kandidátů, neboť zralost a integrita osobnosti je jedním z kritérií, na které je podle současné metodiky vyšetření zaměřené.¹³⁶ Pokud chceme zachovat systém kariérních soudců, je nutné stanovit minimální věk pro funkci soudce tak, aby uchazeč nemusel hledat před nebo po skončení přípravné služby prostředky k obživě v jiných právních odvětvích.¹³⁷ Osobně nemám velký problém s věkovou hranicí 30 let, ale čas přípravy musí být do dosažení věku 30 let vyplněn smysluplně, tak aby zde byl zajištěn určitý kariérní postup po složení odborné justiční zkoušky, který by reflektoval zkušenosti a odbornost daného uchazeče. Pokud bude však historický trend zvyšování věku pokračovat, lze očekávat, že se v budoucnu zvýšení věkové hranice nevyhneme. Je přitom zajímavé, že pro vznik funkce státního zástupce je stále nastaven věk 25 let¹³⁸ a o zvýšení této věkové hranice zdaleka (resp. prakticky nikdy) není uvažováno tak často, jako u soudců, přitom se nedomnívám, že bychom na státní zástupce mohli klást nižší nároky co se týče osobnostní zralosti a integrity.

3.6. Souhlas s ustanovením do funkce a přidělením k určitému soudu

Ke vzniku funkce soudce zákon vyžaduje souhlas uchazeče jednak s ustanovením do funkce a také s přidělením k určitému soudu. Vzhledem k tomu, že se jedná o podmínky vzniku funkce je nutné udělit souhlasy ještě před samotným jmenováním do funkce soudce. Není při tom stanovena forma, kterou má být souhlas udělen. Ke splnění této podmínky tak připadá v úvahu, jak souhlas

¹³⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 4 Aps 3/2005-35.

¹³⁶ Ministerstvo spravedlnosti. *Metodika k posuzování osobnostní způsobilosti k výkonu funkce soudce nebo státního zástupce*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/documents/12681/1500425/Methodika.pdf/0ce00b6b-9249-42b7-a1e9-69bf2f106d56>

¹³⁷ ŠÍMÍČEK, Vojtěch a Vít HLOUŠEK, ed., *Dělna soudní moci v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004, s. 278.

¹³⁸ § 17 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

písemný, ústní, ale i konkludentní. Aby existovala možnost pozdějšího prokázání udělení souhlasu, je vyžadován v písemné formě.¹³⁹

3.7. Vysokoškolské vzdělání v oblasti práva

K zajištění odbornosti soudců slouží nejen složení odborné justiční zkoušky, ale také požadavek na vysokoškolské magisterské vzdělání v oblasti práva na vysoké škole v České republice,¹⁴⁰ definici vysokoškolského vzdělání ve smyslu ZSS dále rozvíjí § 180 – nestanoví-li mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, jinak, považuje se za vysokoškolské vzdělání podle ZSS také vysokoškolské vzdělání získané v době před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice, vysokoškolské vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejich právních předchůdců a zahraniční vysokoškolské vzdělání v oblasti práva uznané podle zvláštních právních předpisů.¹⁴¹ Takovýto požadavek na vysokoškolské vzdělání není v rámci právnických profesí ničím zvláštním. Jako příklad bych uvedl zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, který stanoví podmínky pro zápis do seznamu advokátů, resp. advokátních koncipientů. Jednou z podmínek je vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu na vysoké škole v České republice v oboru právo.¹⁴² V souvislosti se zápisem do seznamu advokátních koncipientů řešil soud spor, zda absolvent Policejní akademie České republiky (v magisterském studijním programu bezpečnostně právní studia, ve studijním oboru policejní management a kriminalistika) splňuje takto formulovanou podmínku vzdělání.¹⁴³ Ačkoliv je dikce těchto ustanovení částečně odlišná, ZSS stanoví nutnost vzdělání „v oblasti práva“ a zákon o advokacii v „oboru právo“, domnívám se, že nelze vycházet jen z jazykového výkladu, ale také ze smyslu ustanovení. Ač ustanovení ZSS může působit obecněji, smysl obou ustanovení je totožný, tedy zajistit odbornost osob, kterou nelze zajistit jinak než úplným a hlubokým studiem oboru práva, které Policejní akademie neposkytuje, ač se zde skládají zkoušky z obchodního, občanského i například ústavního práva,

¹³⁹ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 197.

¹⁴⁰ § 60 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁴¹ § 180 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁴² § 5 odst. 1 písm. b; § 37 odst. 1 písm. b zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii.

¹⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 32 Cdo 583/2010.

nejedná se o hlavní předmět studia. Jejím hlavním cílem je vzdělat osobu pro potřeby policie, nikoliv vzdělání a výchova právníka. Jejich obsah tedy není rovnocenný komplexnímu a univerzálnímu studiu práva ve všech odvětvích,¹⁴⁴ který je nutný jak pro výkon advokacie, tak výkon funkce soudce s přihlédnutím k vzájemné prostupnosti těchto profesí a uznávání odborných zkoušek a praxí.

3.8. Složení odborné justiční zkoušky

Odborná justiční zkouška slouží k ověření toho, zda má uchazeč potřebné vědomosti a je náležitě připraven k výkonu funkce soudce.¹⁴⁵ Úprava této zkoušky je obsažena v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích a dále ve vyhlášce č. 382/2017 Sb., o přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a odborné justiční zkoušce. Nad rámec těchto předpisů, které samy o sobě detailně průběh zkoušky nepopisují, neexistuje mnoho oficiálních pramenů, ze kterých lze čerpat informace. Nad odbornou justiční zkouškou tak panuje do určité míry aura tajemna. V porovnání s písemnými a ústními částmi výběrového řízení na justiční čekatele, není například zveřejněná metodika hodnocení odborné justiční zkoušky. Více informací tak lze zjistit ze zdrojů neoficiálních, z doslechu a ze zkušeností osob, které zkoušku dříve skládaly.

Významným zdrojem informací je pro justiční čekatele Závěrečné soustředění justičních čekatelů pořádané Justiční akademií. Jedná se o praktické devítidenní soustředění před vlastní justiční zkouškou, pořádané třikrát ročně s omezenou kapacitou. Nejedná se o povinný kurz, kterým by v rámci přípravné služby procházeli všichni, nicméně o kurz je vždy veliký zájem, který výrazně převyšuje poskytovanou kapacitu. Během soustředění účastníci vypracovávají písemné práce ve stejném rozsahu a za podmínek jako při odborné justiční zkoušce, přičemž při vypracování mají k navíc dispozici znění přednášek lektorů.¹⁴⁶ Jedná se o jakousi „zkoušku nanečisto“, na jejímž závěru jsou práce vyhodnocovány lektory po jejich obsahové i formální stránce. Někteří z lektorů jsou zároveň i

¹⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 32 Cdo 583/2010.

¹⁴⁵ § 114 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁴⁶ KORÁBOVÁ, Renata. *Zápis ze zasedání Rady Justiční akademie ze dne 8. 12. 2017*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/component/phocadownload/category/7-zapisy-ze-zasedani-rady-ja?download=834:zapis-ze-zasedani-rady-justicni-akademie-8-12-2017>

zkoušejícími při justiční zkoušce, o to více mohou poskytnout účastníkům cenné rady pro úspěšné složení odborné justiční zkoušky.¹⁴⁷

3.8.1. Přípuštění ke zkoušce

Vzhledem k tomu, že hlavním zdrojem budoucích soudců mají být justiční čekatelé platí, že odborná justiční zkouška je určena především justičním čekatelům na konci jejich přípravné služby. Zákon však umožňuje přístup ke zkoušce i osobám z jiných funkcí, za předpokladu, že ji vykonali ve stanovené délce. Přístup vyššího soudního úředníka, asistentů soudců a dalších k odborné justiční zkoušce je popsán v kapitole 2.5.1.3.

Justiční čekatel podává žádost o vykonání odborné justiční zkoušky prostřednictvím krajského soudu, který je jeho zaměstnavatelem. Z dikce zákona „*Ministerstvo umožní justičnímu čekateli na jeho žádost.*“¹⁴⁸ vyplývá, že na přístup k justiční zkoušce je po podání žádosti právní nárok. Žádost je však nutné podat nejpozději poslední den předposledního měsíce trvání pracovního poměru na dobu určitou, může však být podána kdykoli dříve. Ministerstvo pak umožní čekateli složit zkoušku nejpozději jeden týden před skončením pracovního poměru. Brání-li čekateli v účasti na daném termínu důležitá překážka, stanoví se termín jiný, do jednoho měsíce ode dne, kdy se ministerstvo dozvědělo o překážce.¹⁴⁹ Pojem důležitá překážka není zákonem výslovně vymezen, takže je zde připuštěna určitá možnost uvážení. V důsledku nahrazení termínu zkoušky dochází k prodloužení pracovního poměru čekatele tak, aby skončil uplynutím týdne po dni, který byl stanoven jako náhradní den konání odborné justiční zkoušky, takto jej lze prodloužit nejdéle o 6 měsíců.¹⁵⁰

3.8.2. Průběh zkoušky

Odborná justiční zkouška je veřejnou zkouškou¹⁵¹, rozloženou do 4 po sobě následujících pracovních dní, složenou z písemné a ústní části. Odborná justiční

¹⁴⁷ Justiční akademie. *Závěrečné soustředění justičních čekatelů a asistentů soudců*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/aktuality/727-zaverecne-soustredeni-justicnich-cekatelu-a-asistentu-soudcu>

¹⁴⁸ § 114 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁴⁹ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 310-311.

¹⁵⁰ § 115 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁵¹ § 18 odst. 4 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a odborné justiční zkoušce.

zkouška probíhá před 5 člennou zkušební komisí, složenou ze soudců, zaměstnanců Ministerstva spravedlnosti a dalších odborníků právní teorie a praxe, jmenovaných ministrem spravedlnosti.¹⁵² Ministr spravedlnosti dále jmenuje ze členů komise předsedu komise, který řídí průběh zkoušky. Platí, že předsedou musí být soudce.¹⁵³ Nová vyhláška samotný průběh zkoušky nijak nemění, jedinou změnou, která nastala, spočívá v pomůckách, které uchazeč může používat při vypracování písemné části justiční zkoušky.

3.8.2.1. Písemná část

Písemná část justiční zkoušky probíhá během prvního, druhého a třetího dne. Zkušební den začíná tím, že si čekatel vylosuje zadání úkolu (soudní spis), na jehož základě následně vypracovává jedno rozhodnutí ve věci trestní, jedno ve věci občanskoprávní nebo obchodní a jedno rozhodnutí ve věci správního soudnictví. Platí, že každý den vypracovává jedno z těchto rozhodnutí, přičemž jej musí stihnout vypracovat během 6 hodin.¹⁵⁴

Příklady zadání, které se v písemné části řeší, zveřejňovány nejsou, z neoficiálních zdrojů však vyplývá, že existují sbírky zadání, do kterých přispívají lidé, kteří již zkoušku absolvovali. Typicky se u odborné justiční zkoušky objevují příklady ze soudní praxe, které byly v minulosti řešeny.

Není tomu tak dlouho, co byla písemná část skutečně vypracovávána písemně, vlastnoručně. Dnes se již písemná část vypracovává na počítačích, s čímž částečně souvisí již avizovaná změna oproti předchozí úpravě v pomůckách pro vypracování písemné části. Dříve mohl čekatel pro řešení případu použít sbírky právních a jiných předpisů, sbírky soudních nebo jiných rozhodnutí a časopiseckou nebo knižní právní literaturu¹⁵⁵, nově je jedinou možnou pomůckou právní informační systém poskytnutý ministerstvem. V současné době se jedná o systém ASPI, avšak do budoucna nelze vyloučit, že se bude jednat o jiný systém.¹⁵⁶ V této

¹⁵² § 114 odst. 2-3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁵³ § 18 odst. 1-2 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

¹⁵⁴ § 19 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

¹⁵⁵ § 15 odst. 2 vyhlášky č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů.

¹⁵⁶ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu*. [online]. 2017, s. 16 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&

změně lze spatřovat pozitiva, ale i negativa. Dříve si čekatelé ke zkouškám přinášeli velké množství tištěné literatury, předpisů a publikací, což bylo zatěžující jak pro čekatele, tak i pro ministerstvo z hlediska kontroly povolených pomůcek,¹⁵⁷ neboť není možné zkontrolovat každou knihu, každou stránku, kvůli nejrůznějším vepsaným poznámkám či vzorům. Odpadl také problém s obstaráváním daných pomůcek, či přemístěním kufrů plných písemností na místo zkoušky. Avšak ani zavedení používání jednoho elektronického informačního systému není zcela bez negativních aspektů. Čekatel v rámci přípravné služby na soudě nebude pracovat jen s ASPI, dostupné mu jsou i jiné informační systémy, popřípadě i tištěné knihy. Jak správně namítal Nejvyšší správní soud ve svých připomínkách k vyhlášce, je otázkou, nakolik se z písemné části stane zkouška z používání ASPI v laboratorních podmínkách. Skutečnost, že čekatel nebyl během své dosavadní praxe zvyklý pracovat s ASPI, by ho neměla nijak znevýhodňovat.¹⁵⁸ Domnívám se, že ideálním řešením by bylo to, kdyby mohl uchazeč při skládání zkoušky používat jak tištěnou literaturu, předpisy a publikace, tak i informační právní systém, neboť takové řešení by umožňovalo lépe simulovat skutečný proces vypracovávání rozhodnutí na soudech.

3.8.2.2 Ústní část

Čtvrtý a poslední den zkoušky je věnován ústní části, která probíhá již před zmiňovanou zkušební komisí. V úvodu ústní částí předseda komise zhodnotí písemnou část zkoušky a následně se zjišťují znalosti čekatele z nejrůznějších právních odvětví – ústavního práva, občanského práva hmotného i procesního, pracovního práva, práva sociálního zabezpečení, rodinného práva, trestního práva hmotného i procesního, správního soudnictví, správního práva hmotného i procesního, notářského a exekučního řádu, zjednacích řádů soudů, jejich organizace a vnitřních a kancelářských řádů, práva Evropské unie a základních pramenů mezinárodního práva.¹⁵⁹ Členové zkušební komise tak postupně pokládají

p_p_col_id=column-

1&p_p_col_count=3&_material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ Nejvyšší správní soud. *Připomínky Nejvyššího správního soudu k návrhu vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce*. [online]. s. 4-5 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/ALBSAQFR4ZGS>

¹⁵⁹ § 20 odst. 1-3 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

otázky, aby prověřily znalosti z uvedených oblastí, přihlíží se také k celkové orientaci v právním řádu a ve vnitřním kancelářském řádu soudů a schopnosti interpretovat a aplikovat právní předpisy, délka ústní části však nesmí přesáhnout dvě hodiny. Při ústní části se zpravidla nepoužívají žádné pomůcky, ale předseda komise může povolit použití nejrůznějších sbírek právních předpisů, soudních rozhodnutí a další písemných pomůcek, pokud tak uzná za vhodné.¹⁶⁰

Jedním z mála oficiálních dokumentů týkajících se odborné justiční zkoušky je seznam právních předpisů, jejichž znalost je vyžadována pro ústní část odborné justiční zkoušky. Právní předpisy jsou v tomto seznamu rozděleny do kategorií, které veskrze odpovídají výše uvedeným zkušebním oblastem. U závažnějších, respektive základních (např. Občanský či Trestní zákoník) právních předpisů je vyžadována jejich podrobná znalost, u ostatních stačí obecná znalost (např. Exekuční řád, Notářský řád...), spočívající v informovanosti o jejich obsahu a jejich souvislosti s jinými právními předpisy. U důležitých právních předpisů může být s ohledem na přechodná ustanovení vyžadována znalost taktéž předchozí právní úpravy.¹⁶¹

3.8.2.3. Výsledek zkoušky

Po ústní části následuje neveřejná porada komise, při kterém se hlasuje o výsledku, který je uchazeči následně sdělen.¹⁶² Výsledkem zkoušky je buďto hodnocení, že je uchazeč výtečně způsobilý, způsobilý anebo nezpůsobilý. Komise nejdříve hlasuje o tom, zda je uchazeč způsobilý či nikoliv (tedy zda zkoušku úspěšně složil nebo ne) a následně se případně hlasuje o tom, zda je způsobilý výtečně.¹⁶³ Výtečná způsobilost i obyčejná způsobilost mají stejnou váhu, lze ji přirovnat k tzv. červenému diplomu na vysoké škole, který také nemá vyšší váhu než diplom obyčejný, jedná se spíše o otázku prestiže a odlišení těch nejlepších z nejlepších. Ačkoliv má výsledek stejnou hodnotu, lze předpokládat, že při výběru

¹⁶⁰ § 20 odst. 4-7 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

¹⁶¹ Ministerstvo spravedlnosti. *Seznam právních předpisů k odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/dulezite-informace?clanek=seznam-pravnych-predpisu-k-odborne-justicni-zkouске-a-odborne-zaverecne-zkouске>

¹⁶² KRATOCHVÍL, Jan. *Jak jsem skládal justiční zkoušky*. Jiné právo. [online]. 6. 3. 2016 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2016/03/jan-kratochvil-jak-jsem-skladal.html>

¹⁶³ § 21 odst. 1 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

kandidátů na funkci soudce bude dána přednost osobě výtečně způsobilé. Předseda komise do jednoho týdne od ukončení zkoušky vypracuje protokol o jejím průběhu, který podepisují všichni členové komise, do tří dnů od jejího vyhotovení je nutné jej zaslat Ministerstvu spravedlnosti. Ministerstvo poté zašle čekateli osvědčení o jeho úspěšném složení zkoušky.¹⁶⁴

Samozřejmě ne každý uchazeč bude úspěšný, bohužel ve výroční statistické zprávě Českého soudnictví vypracované Ministerstvem spravedlnosti nenalezneme počet uchazečů za daný rok, ani procentuální úspěšnost. Při hodnocení stupněm nezpůsobilý komise rozhoduje zda je čekatel povinen, či v jakém rozsahu je povinen opakovat i písemnou část zkoušky.¹⁶⁵ Hodnocení „nezpůsobilý“ však může také vyplynout z odmítnutí vykonat zkoušku, z odstoupení ze zkoušky v jejím průběhu ze závažných důvodů, nebo z důvodu vyloučení v průběhu písemné části (například za použití nedovolených pomůcek, jako třeba telefon), anebo za nedostavení se ke zkoušce bez včasné (omluva musí být oznámena nejpozději do 5 dnů po konání zkoušky) a důvodné omluvy.¹⁶⁶

Jak jsem již zmínil v úvodu, nová úprava si klade za cíl odstranit subjektivismus při výběru kandidátů na funkci soudce, avšak samotné hodnocení odborné justiční zkoušky zůstává dosti subjektivní. Vždy budou existovat zkoušející, kteří budou více a méně přísní, avšak dosavadní úprava neobsahuje žádné informace o tom, jakou váhu mají jednotlivé části zkoušky, zda se při hodnocení písemné části více hledí na obsahovou stránku anebo na formální, popřípadě v jakém poměru. Pro větší transparentnost a objektivitu by bylo vhodné, aby byla stanovena a zveřejněna jasná kritéria pro hodnocení u takto významné zkoušky.¹⁶⁷

Případný neúspěšný čekatel může požádat Ministerstvo spravedlnosti o opakování zkoušky, přičemž tak může učinit jen pokud nadále trvá jeho pracovní poměr. Ministerstvo mu umožní zkoušku opakovat do 6 měsíců od podání žádosti, avšak může ji opakovat jen jednou. V takovém případě také dojde k prodloužení

¹⁶⁴ § 21 odst. 3-4 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

¹⁶⁵ § 22 vyhlášky č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce.

¹⁶⁶ Tamtéž § 21 odst. 2.

¹⁶⁷ KRATOCHVÍL, Jan. *Justiční zkoušky – jinak a lépe?* Jiné právo. [online]. 31. 3. 2016 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2016/03/jan-kratochvil-justicni-zkousky-jinak.html>

pracovního poměru čekatele do dne, který byl určen k vykonání opakované odborné justiční zkoušky.¹⁶⁸ Stávající znění zákona však nevylučuje situaci, kdy by justiční čekatel, jehož pracovní poměr by v důsledku opakovaného neúspěchu u zkoušky zanikl, byl ihned poté (nebo i s větším odstupem času) znovu přijat jako justiční čekatel a vzhledem k započitatelné praxi by okamžitě mohl žádat o vykonání odborné justiční zkoušky. Ačkoliv by byla tato cesta poněkud kostrbatá, v teoretické rovině je možná. K napravení této mezery v zákoně, by postačila změna podobná úpravě vyšších soudních úředníků, kteří v případě neúspěchu při opakované zkoušce musejí vyčkat 5 let, než mohou podat novou žádost o vykonání zkoušky.¹⁶⁹ Podmínky opakování zkoušky pro vyšší soudní úředníky a další osoby jsou blíže popsány v kapitole 2.5.1.3.

3.8.3. Alternativy odborné justiční zkoušky

Ne každý budoucí soudce musí splnit odbornou justiční zkoušku, musí však typicky vykonat určitou odbornou profesní zkoušku, které zákon staví na roveň odborné justiční zkoušky. Konkrétně se jedná o advokátní zkoušku, závěrečnou zkoušku právního čekatele, notářskou zkoušku a odbornou exekutorskou zkoušku. Stejně účinky má také výkon funkce soudce Ústavního soudu po dobu alespoň 2 let¹⁷⁰, avšak většina soudců Ústavního soudu dříve stejně nějakou profesní zkoušku složila, neboť podmínkou jmenování do funkce ústavního soudce je činnost v právnickém povolání po dobu alespoň 10 let.¹⁷¹ Každá z těchto zkoušek má vlastní právní úpravu obsahu, formy, rozsahu, požadavků, nároků, složení komisí a přesto jsou navzájem uznatelné a prostupné. Platí tedy, že exekuční zkouška je uznatelná jako odborná justiční zkouška a naopak. Jednotlivé právní profese jsou tedy z tohoto pohledu navzájem prostupné, nicméně je třeba se zamyslet, zda exekutorská praxe a exekutorská zkouška skutečně připraví člověka na výkon funkce soudce? Jestliže jsou účinky zkoušek totožné, nabízí se také to, aby byla totožná jejich podoba, neboť člověk je od přírody tvorem pohodlným, který vždy bude hledat nejjednodušší cestu k danému cíli. V tomto případě k funkci. Zvláštnosti jednotlivých profesí by mohli být ověřovány specializovanými

¹⁶⁸ § 115 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁶⁹ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 382-383.

¹⁷⁰ § 60 odst. 5 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁷¹ Čl. 84 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

zkouškami, ale základ pro vstup do právnických profesí by v budoucnu mohl být společný a univerzální.¹⁷²

3.9. Další předpoklady pro ustanovení do funkce soudce

Další podmínky pro ustanovení do funkce soudce (ale i justičního čekatele) stanoví zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky – označován jako tzv. Velký lustrační zákon. Tento zákon byl napaden skupinou poslanců Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky u Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky. Ústavní soud ČSFR sice některá ustanovení napadeného zákona zrušil, nicméně zákon jako takový nezrušil, mj. argumentoval *„Každý stát, spíše takový, který byl nucen strpět po dobu více než čtyřicet roků porušování základních práv a svobod ze strany totalitní moci, má právo k nastolení demokratického zřízení a uplatnění takových zákonných opatření, která směřují k odvrácení rizika subverze nebo možné recidivy totality nebo alespoň k jejich omezení.“*¹⁷³ Proto nelze podle tohoto zákona ustanovit do funkce soudce osobu, která se v rozhodném období 25. 2. 1948 až 17. 11. 1989 podílela na potlačování lidských a občanských práv tím, že byla příslušníkem Sboru národní bezpečnosti zařazeným ve složce Státní bezpečnosti, evidována v dokumentech Státní bezpečnosti jako rezident, agent, držitel propůjčeného bytu, držitel konspiračního bytu, informátor nebo ideový spolupracovník Státní bezpečnosti. Dále ten kdo byl příslušníkem Lidových milic, členem akčního výboru Národní fronty, prověřkových komisí a nebo normalizačních komisí, studentem na některé z Vysokých škol Svazu sovětských socialistických republik pro příslušníky státní nebo veřejné bezpečnosti, anebo vědeckým aspirantem či účastníkem kursů na těchto školách, delších než 3 měsíce. Samozřejmě tuto podmínku nesplňují také osoby, které působily ve funkci tajemníka orgánu Komunistické strany Československa či Slovenska na úrovni okresního výboru a výše, či působily jako členové předsednictva některého z výborů či jako členové Byra pro řízení stranické

¹⁷² BAXA, Josef. *Kterou škvírou se protáhnout do justice?* Lidové noviny. 4. 12. 2017, s. 14. Dostupné také z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=18125>

¹⁷³ Nález Ústavního soudu České a Slovenské Federativní republiky ze dne 26. 11. 1992, Pl. ÚS 1/92.

práce.¹⁷⁴ Lustraci provádí Ministerstvo vnitra, avšak pro současné studenty právnických fakult aspirujících o funkci soudce jsou tyto podmínky nepodstatné, vzhledem k tomu, že se tento zákon nevztahuje na občany narozené po 1. prosinci 1971, a tudíž se od těchto občanů nevyžaduje ani předložení lustračního osvědčení ani čestné prohlášení o výše uvedených skutečnostech.¹⁷⁵

¹⁷⁴ § 1-2 zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky.

¹⁷⁵ Ministerstvo vnitra. *Vystavení osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb. (tzv. lustrační osvědčení) na žádost organizace*. [online]. 23. 3. 2015 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vystaveni-osvedceni-podle-zakona-c-451-1991-sb-tzv-lustracni-osvedceni-na-zadost-organizace-741274.aspx>

4. Osobnostní předpoklady pro výkon funkce soudce

K výkonu funkce soudce nejsou třeba pouze odborné znalosti, ale také určité osobnosti rysy, vlastnosti. Již ZSS stanoví, že soudcem se může stát jen osoba, jejíž „zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat“.¹⁷⁶ Ústava stanoví, že „moc soudní vykonávají jménem republiky nezávislé soudy“¹⁷⁷, avšak soud je pouze prázdná struktura, která nemůže působit bez subjektivní náplně, kterou tvoří soudci.¹⁷⁸ Soudci jsou při své funkci nezávislí a jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat¹⁷⁹, avšak osobnost soudce je limitována faktory společenskými i jeho vlastní osobností.¹⁸⁰ Samozřejmě lze vytvořit teoretický model dokonalého soudce, který však neobstojí při střetu s realitou. Soudcovská profese je profesí exponovanou a jako taková je neslučitelná s některými osobnostními rysy jako je impulzivita, sebestřednost, nedostatek empatie, sociální nezralost, agresivita, nízká sebekontrola, nedostatek sebevědomí a jiné negativní vlastnosti, které osobu dokáží vystavit stresu i tam, kde ve skutečnosti není.¹⁸¹

4.1. Psychologicko-diagnostické vyšetření

K prověření osobnostních předpokladů uchazeče slouží v našem prostředí psychologicko-diagnostické vyšetření (dále jen „vyšetření“), které má již dlouhou tradici. Vyšetření poprvé probíhala v roce 1991 u Krajského soudu v Brně,¹⁸² následně byla vydána instrukce Ministerstva spravedlnosti týkající se odborné přípravy justičních čekatelů, která stanovila povinnost pro krajské soudy zajistit

¹⁷⁶ § 60 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁷⁷ Čl. 81 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁷⁸ BIČOVSKÝ, Jaroslav. *Problematika soudcovské práce. Studie*. Praha: SEVT PRAHA, 1999. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, Svazek 52, s. 60.

¹⁷⁹ Čl. 82 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

¹⁸⁰ BIČOVSKÝ, Jaroslav. *Problematika soudcovské práce. Studie*. Praha: SEVT PRAHA, 1999. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, Svazek 52, s. 62.

¹⁸¹ VIDRNA, Jan a Zdeněk NÁCHODSKÝ. *Pracovník justice v ohrožení*. Praha: Institut ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, Svazek 61, s. 110.

¹⁸² PASEKOVÁ, Eva. *Psycholog Jiří Dan: Soudce by neměl být úzkostný nebo narcista*. [online]. 7. 4. 2018. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/04/psycholog-jiri-dan-soudce-by-nemel-byt-uzkostny-nebo-narcista/>

odborné psychologické vyšetření uchazeče.¹⁸³ První psychologické výstupy měly podobu znaleckých posudků.¹⁸⁴ Od roku 1998 do roku 2011 zadávali a vyhodnocovali vyšetření zejména dva psychologové – doc. PhDr. Jiří Dan, CSc. a doc. PhDr. Pavel Prunner, CSc. V tomto období bylo vyšetřením obávanou součástí přípravné služby, neboť většina zájemců neprošla resp. nebyla doporučena. Kamenem úrazu byla skutečnost, že právní úprava té doby nevyžadovala odůvodnění výsledku vyšetření. Jejich rozhodnutí tak byla ze své podstaty téměř nepřezkoumatelná.¹⁸⁵ V roce 2003 v souvislosti s vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů byla vydána kritéria pro posuzování osobnostní způsobilosti uchazečů, která definovala 18 kritérií vyšetření, kterými jsou: 1) zralost osobnosti, 2) osobnost jako celek ve vztahu k normě, 3) emoční a sociální zralost, 4) psychická robustnost (např. odolnost vůči zátěži, vitalita), 5) schopnost plánování a realizace pracovního výkonu, 6) schopnost věcně správně a rychle rozhodnout, 7) vlastnosti „Já“ ovlivňující rozhodnutí (sebevědomí, sebejistota..), 8) volní vlastnosti (sebeovládání, vytrvalost..), 9) odolnost vůči chronické pracovní únavě (syndrom vyhoření), 10) sociabilita (schopnost spolupráce, efektivnost jednání), 11) schopnost empatie, 12) kvalita motivace k pracovnímu výkonu a povolání, 13) tvořivost v praktickém životě a při myšlenkovém zvládnutí pracovních úkolů, 14) smysl pro etiku, osvojení morálky, 15) intelektové předpoklady, 16) chování v zátěžové nebo nové situaci z hlediska rychlosti a přesnosti, 17) verbální schopnost po stránce formální a obsahové, 18) schopnost zaměřit pozornost v úkolové situaci.)¹⁸⁶ Přesnou úspěšnost čekatelů z této doby se mi nepodařilo dohledat, ovšem sám Jiří Dan uváděl, že po vyšetření bylo doporučeno 41,53 % uchazečů.

¹⁸³ § 4 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 4. 12. 1992, 125/92-Inst., o odborné přípravě justičních čekatelů, jak vyplývá ze změn a doplnění provedených instrukcí Ministerstva spravedlnosti ze dne 31. 3. 1994, č.j.: 274/93-Inst.

¹⁸⁴ DAN, Jiří. *Historie a současnost psychologických vyšetření pro personální výběry v justici*. [online]. 27. 2. 2017. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/blog/historie-soucasnost-psychologickych-vysetreni-pro-personalni-vybery-v-justici/>

¹⁸⁵ DRCHAL, Václav. *Z vůle psychologa*. [online]. 1. 9. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/archiv/z-vule-psychologa-1114303>

¹⁸⁶ Ministerstvo spravedlnosti. *Metodika k obsahu a hodnocení písemného testu a přijímacího pohovoru a kritéria posuzování osobnostní způsobilosti uchazečů pro budoucí výkon funkce soudce při psychologicko diagnostických vyšetřeních*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://fpr.zcu.cz/export/sites/fpr/about/Nabidky/Krajsky_soud_Plzen_VR_cekatele_Metodika_hodnoceni.pdf

Řádově tedy neprošlo více než tisíc osob.¹⁸⁷ Z tohoto období lze vyzvednout případ Karla Žaluda, který se chtěl stát státním zástupcem, jehož právní čekatelé museli také procházet vyšetřením. Pan Žalud si nahrál ústní vysvětlení svého nedoporučujícího výsledku vyšetření. Ve vysvětlení byl pan Žalud označen za člověka vitálního, energetického a sociálně přizpůsobivého, za manažerský typ, který by se potřebám státního zastupitelství přizpůsobil, ale nebyl by šťasten a v práci by se nudil.¹⁸⁸ Starost o štěstí a zábavu v zaměstnání u uchazečů je sice dojemná, ale jak pan Žalud uvedl, na práva šel z toho důvodu, aby se stal státním zástupcem¹⁸⁹ a nedomnívám se, že se jedná o relevantní důvody pro nedoporučení uchazeče. V reakci na stoupající množství kritiky ukončil tehdejší ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil smlouvu s těmito psychology, mimo jiné pro jejich odmítavý postoj k písemnému odůvodňování rozhodnutí.¹⁹⁰ V dalším výběrovém řízení uspěli jiní psychologové – doc. PhDr. Marek Preiss, Ph.D. a Mgr. Václav Šňorek. První z jmenovaných podal na své předchůdce podnět Etické komisi Českomoravské psychologické společnosti v roce 2012, v květnu roku 2014 komise rozhodla, že Dan a Prunner chybovali a označili jejich postup při testování za procesně problematický.¹⁹¹ Doc. Prunner později téhož roku zemřel a jeho vyjádření k výsledkům Etické komise se mi nepodařilo dohledat. Doc. Dan opakovaně v rozhovorech vyjádřil nesouhlas se závěry komise a celou kauzu označil za zatažení Etické komise na pole nekalosoutěžních praktik o veřejné zakázky. Komise kritizovala, že data o vyšetření z předchozích let byla skartována (doc. Dan se hájil, že postupoval v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů), že neexistuje metodika, která by opravňovala tak velký počet nedoporučujících výsledků (doc. Dan uvádí, že aby měla vyšetření smysl, je nutný poměr nedoporučených 1:3. až 1:4.), a že celkově narušili důvěru veřejnosti k psychologické profesi (zřejmě z důvodu nedostatečného odůvodňování

¹⁸⁷ DRCHAL, Václav. *Z vůle psychologa*. [online]. 1. 9. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/archiv/z-vule-psychologa-1114303>

¹⁸⁸ DRCHAL, Václav. *Z vůle psychologa*. [online]. 1. 9. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/archiv/z-vule-psychologa-1114303>

¹⁸⁹ NĚMEČEK, Tomáš. *Mají se změnit psychotesty pro soudce?* [online]. 30. 1. 2010 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/noviny/maji-se-zmenit-psychotesty-pro-soudce.A100130_000094_ln_noviny_sko

¹⁹⁰ ŠTASTNÝ, Jiří. *Pospíšil propustil psychology, kteří testovali soudce. Nechtěli psát posudky*. [online]. 24. 3. 2011 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pospissil-propustil-psychology-kteri-testovali-soudce-nechteli-psat-posudky.A110323_181746_domaci_js

¹⁹¹ DRCHAL, Václav. *Z vůle psychologa*. [online]. 1. 9. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/archiv/z-vule-psychologa-1114303>

výsledků).¹⁹² Osobně se domnívám, že způsob vyhodnocování vyšetření byl v této době skutečně problematický, doporučující výsledek sice není podmínkou jmenování do funkce, avšak nedoporučující stanovisko, často navíc bez jakéhokoli dalšího odůvodnění vzbudí neodstranitelné pochybnosti o kvalitách osobnosti uchazeče, který pak z tohoto důvodu nemusel být navržen na jmenování. Avšak je pravdou, že doporučující i nedoporučující výsledek by měl být pouze jedním z podkladů při rozhodování. Vyšetření provádí od roku 2016 firma Kariérový a personální servis s.r.o.. K odstranění dohadů o tom, proč byl někdo na základě vyšetření doporučen či nedoporučen, zveřejnilo Ministerstvo spravedlnosti metodiku k posuzování osobnostní způsobilosti k výkonu funkce soudce nebo státního zástupce, která výslovně stanovuje vylučující kritéria.¹⁹³ Viz. Kap. 4.1.2.

4.1.1. Současná úprava psychologicko-diagnostického vyšetření

Součástí změn s účinností od 1.1. 2018 v postupu při vybírání soudců je také skutečnost, že vyšetření již není součástí výběrového řízení justičních čekatelů, dokonce jej neupravuje ani související vyhláška. Nově je přesunuto až na samotný konec přípravné služby, po splnění odborné justiční zkoušky a po postoupení uchazeče přes ústní část výběrového řízení na pozici kandidáta soudce a upravuje jej instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 23.11. 2017 o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětu ke jmenování do funkce soudce, kterou se blíže budeme zabývat v následující kapitole. Skutečnost odsunu vyšetření byla vytýkána v rámci připomínkového řízení k návrhu vyhlášky ze strany Ministerstva vnitra i Kanceláře veřejného ochránce práv. Připomínky obou zmiňovaných se týkaly obav v případě nedoporučujícího výsledku, zatímco Ministerstvo vnitra mělo obavy, že by v takovém případě pozbyla smysl celá příprava uchazeče, neboť by ztratil možnost stát se soudcem.¹⁹⁴ Je třeba připomenout, že nedoporučující výsledek neznamena automatickou stopku. Kancelář veřejného ochránce práv zase namítala, že v této fázi bude mít uchazeč za

¹⁹² PASEKOVÁ, Eva. *Psycholog Jiří Dan: Soudce by neměl být úzkostný nebo narcista*. [online]. 7. 4. 2018. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/04/psycholog-jiri-dan-soudce-by-nemel-byt-uzkostny-nebo-narcista/>

¹⁹³ NEKVASILOVÁ, Lucie. *Psychotesty pro budoucí soudce a žalobce mají jasnější pravidla*. [online]. 3. 7. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/07/psychotesty-pro-budouci-soudce-a-zalobce-maji-jasnejsi-pravidla/>

¹⁹⁴ Ministerstvo spravedlnosti. *Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. Vypořádání připomínek*. [online]. 26. 9. 2017, s. 8-9. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNARKCLM8X>

sebou již několikaletou přípravnou službu, kde jeho lidské vlastnosti a pracovní motivace bude prověřena a hodnocena poradním sborem a také, že v případě negativního výsledku již do čekatele zainvestované lidské a finanční zdroje přijdou vniveč.¹⁹⁵ Ministerstvo spravedlnosti tuto změnu odůvodňuje tím, že touto skutečností dochází ke sjednocení okamžiku provedení vyšetření pro všechny osoby, které chtějí vykonávat funkci soudce, ne jen pro justiční čekatele. Dále zdůrazňuje, že intenzivní příprava na funkci soudce bude probíhat až v druhé části čekatelství po složení odborné justiční zkoušky a absolvování výběrového řízení na pozici kandidáta na funkci soudce.¹⁹⁶ Ačkoliv se snahou sjednotit okamžik testování lze dozajista souhlasit, je paradoxní, že ministerstvo tímto způsobem argumentuje, když cílem celé nové právní úpravy je posílení pozice justičních čekatelů při výběru soudců. Neviděl bych problém, kdyby okrajově osoby z jiných profesí prošly vyšetřením v jiném okamžiku. K tomu se připojuje skutečnost, že dle zákona je účelem přípravné služby justičního čekatele připravit jej pro výkon funkce soudce¹⁹⁷, tudíž by měla probíhat intenzivně po celou dobu přípravné služby, zejména před samotným složením odborné justiční zkoušky, která má ověřit, zda je čekatel odborně připraven k výkonu funkce soudce.¹⁹⁸

4.1.2. Současná podoba psychologicko-diagnostického vyšetření

Vyšetření se tedy nově týká až uchazečů, kteří postoupili do ústní části výběrového řízení na pozici kandidáta na funkci soudce. Vyšetření provádí odborná psychologická pracoviště vybraná ministerstvem – ode dne 13. 5. 2016 se jedná o společnost Kariérový a personální servis, s. r. o.¹⁹⁹ Přihlášku k vyšetření, včetně jiných podkladů zasílá pracovišti Justiční akademie.²⁰⁰ Samotné vyšetření probíhá za použití pozorování, psychologického rozhovoru a jiných standardizovaných psychologicko-diagnostických metod a trvá zpravidla 4-5 hodin, formou

¹⁹⁵ Tamtéž s. 50-51.

¹⁹⁶ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Vypořádání připomínek*. [online]. 26. 9. 2017, s. 8-9. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNARKCLM8X>

¹⁹⁷ § 109 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁹⁸ § 114 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁹⁹ Informace poskytnutá Ministerstvem spravedlnosti na základě žádosti o informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (MSP-172/2019-OSV-OSV) viz. Příloha č. 1.

²⁰⁰ § 15 odst. 1; § 16 odst. 1 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

skupinového vyšetření. Výjimečně může proběhnout individuálně, ovšem jaké důvody k tomu mohou vést, není v metodice uvedeno. Vyšetření posuzuje 4 kategorie osobnosti uchazeče – 1) celkovou intelektovou kapacitu, 2) odolnost uchazeče vůči zátěži, 3) celkovou charakteristiku osobnosti a výskytu psychopatologie, 4) osobnostní zralost a integrita uchazeče. Výsledkem šetření je buďto doporučení u osob, u kterých nebylo zjištěno žádné vylučující kritérium, doporučení s výhradou u osob, u kterých byla zjištěna mírná rizika v některé z posuzovaných oblastí a nedoporučující výsledek se týká osob, u kterých je zjištěno jedno nebo více vylučujících kritérií. Vylučujícími kritérii jsou celkový intelekt v pásmu průměru či podprůměru, podprůměrná kvalita výkonu a vysoký počet chyb při práci ve stresových situacích, podprůměrné verbálně logické myšlení, schopnost abstrakce, tvoření pojmů a zobecňování, patologická orientace vývoje osobnosti, výrazné sklony k lhaní, podvádění a porušování pravidel.²⁰¹ Samotným cílem vyšetření je vyloučit osoby, jejichž negativní osobnostní vlastnosti jsou vyšší, než je průměr ve zbytkové společnosti. Při pohledu na statistické údaje o výsledcích vyšetření podle současné metodiky vyplývá, že ke dni 17. 3. 2017 bylo vyšetřeno celkem 164 osob (jedná se o uchazeče jak na funkci soudce, tak státního zástupce), přičemž 99 bylo doporučeno, 28 doporučeno s výhradou a 37 nedoporučeno. 77 % uchazečů je tedy na základě vyšetření doporučeno, přičemž 60 % přímo bez výhrady, jen pouhých 23 % je nedoporučeno²⁰², což se ani v nejmenším nepodobá 41,53% úspěšnosti, tak jak ji popisoval doc. Dan. Při psaní této práce jsem se obrátil na Ministerstvo spravedlnosti s žádostí o informace (ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím) o celkovém počtu testovaných kandidátů a jejich úspěšnosti od 1. 1. 2018 tj. účinnosti nové právní úpravy. Z informací ministerstva vyplývá, že ode dne 1.1.2018 do 1.3.2019 bylo vyšetření provedeno u celkem 130 uchazečů, údaji o výsledcích jednotlivých uchazečů však Ministerstvo

²⁰¹ Ministerstvo spravedlnosti. *Metodika k posuzování osobnostní způsobilosti k výkonu funkce soudce nebo státního zástupce (psychologicko-diagnostické vyšetření uchazečů)*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/documents/12681/1500425/Methodika.pdf/0ce00b6b-9249-42b7-a1e9-69bf2f106d56>

²⁰² VRCHA, Pavel. *Psychologicko-diagnostická vyšetření soudcovských kandidátů*. [online]. 28. 3. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://vrcha.webnode.cz/news/psychologicko-diagnosticka-vysetreni-soudcovskych-kandidatu/>

spravedlnosti nedisponuje.²⁰³ V minulosti těmito údaji však Ministerstvo spravedlnosti disponovalo, viz. citované údaje z blogu soudce NS Pavla Vrchy a příslušná žádost o informace.²⁰⁴ Lze však přepokládat, že výsledky z roku 2017 budou velmi podobné těm z roku 2018 neboť odborné pracoviště zajišťující vyšetření zůstalo stejné, stejně jako metodika pro posuzování. V současné době se tak jedná o velmi hrubé síto, kterým projde většina uchazečů.

Výsledky vyšetření jsou uchazečům i Justiční akademii sděleny do 7 pracovních dnů od vyšetření uchazeči na jím určenou e-mailovou adresu a Justiční akademii v písemné formě. Součástí je podle metodiky také odůvodnění, které bezesporu přispívá k přezkoumatelnosti, ale i vypovídající hodnotě výsledku vyšetření. Výsledek vyšetření je uchováván po dobu 3 let, což samozřejmě také přispívá k jejich přezkoumatelnosti. Opakování vyšetření je možné, ale aby bylo smysluplné, mělo by k němu dojít nejdříve za rok.²⁰⁵ Výsledek vyšetření je pro potřeby výběrového řízení validní po dobu 5 let, takže uchazeč, který v předchozích 5 letech byl vyšetřen s doporučujícím výsledkem, se nemusí vyšetření podrobit znovu. Pokud však byl doporučen s výhradou, tak může podstoupit vyšetření nové.²⁰⁶ Justiční akademie může požadovat od provozovatele vyšetření i informace nad rámec metodiky vyšetření, které jej může sdělit jen na základě předchozího písemného souhlasu uchazeče.²⁰⁷

4.2. Vlastnosti soudce

Jaké konkrétní vlastnosti jsou tedy u soudce důležité? Samozřejmě drobné odlišnosti nalezneme mezi soudci podle úseku, na kterém soudí. Lze oprávněně očekávat, že trestní soudce bude při výkonu své funkce ve styku s mnohem větším

²⁰³ Informace poskytnutá Ministerstvem spravedlnosti na základě žádosti o informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (MSP-172/2019-OSV-OSV) viz. Příloha č. 1.

²⁰⁴ Ministerstvo spravedlnosti. Dotazy podle zákona č. 106/1999 Sb. MSP-192/2017-OSV-OSV. [online]. 20. 3. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:

https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/745/MSP-192_2017-OSV-OSV.txt

²⁰⁵ Ministerstvo spravedlnosti. *Metodika k posuzování osobnostní způsobilosti k výkonu funkce soudce nebo státního zástupce (psychologicko-diagnostické vyšetření uchazečů)*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:

<https://www.justice.cz/documents/12681/1500425/Metodika.pdf/0ce00b6b-9249-42b7-a1e9-69bf2f106d56>

²⁰⁶ § 16 odst. 4 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

²⁰⁷ Tamtéž § 17 odst. 2-3.

počtem paranoidních, agresivních, impulzivních a hysterických jedinců, než soudce civilní. Nicméně, do styku s hysterickými a agresivními jedinci samozřejmě může přijít i soudce civilní, zejména, pokud se jedná o rodinné záležitosti. V takovém případě je žádoucí, aby soudce byl empatický a uměl zmírňovat napětí, k tomu je zapotřebí vhodná slovní komunikace a klidný tón hlasu.²⁰⁸ „Právo nemůže uspokojivě fungovat, pokud nepřevládá obecné přesvědčení, že tento systém je správný a spravedlivý“²⁰⁹ Ideální soudce by tedy měl vždy v dostupné míře postupovat tak, aby strany byly přesvědčeny o správnosti a spravedlnosti postupu a s ním souvisejícím rozhodnutím.²¹⁰ Přesvědčivý soudce musí ovládat základy logiky, tak aby byl schopen logicky uvažovat, argumentovat a vyjadřovat své myšlenky. Pokud jde o temperament soudce, nemyslím si, že by se některý z typů osobnosti hodil na funkci soudce více. Jakýkoli extrém je nežádoucí, a proto je třeba, aby měl trochu od každého – vlastnosti z cholera, melancholika, sangvinika i flegmatika, které se budou navzájem vyvažovat.

Soudce je funkcí vážnou a důležitou, a proto jsou na ně kladeny vysoké osobnostní nároky, jejichž porušením dochází ke vzniku kárné odpovědnosti soudce. Soudce se při výkonu své funkce, ale i ve svém občanském životě musí zdržet všeho, co by mohlo ohrozit důstojnost jeho funkce, nebo důvěru společnosti v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů²¹¹, aby bylo možné tyto podmínky splnit, je třeba, aby byl soudce člověkem morálním, zdrženlivým a do jisté míry konzervativním. Již justiční čekatel při vzniku pracovního poměru skládá slib, ve kterém se zavazuje osvojit si základy soudcovské etiky. Jako pramen soudcovské etiky lze označit „Etické zásady chování soudce“, vypracované na základě návrhu kodexu chování soudců z roku 2001, bylo přijaté skupinou odborníků na zasedání zástupců vysokých soudních orgánů konaného v Haagu v roce 2002 a následně schválené na 15. Shromáždění zástupců Soudcovské unie České republiky. Etické zásady slouží jako vodítko soudcům a jako interpretační základ pro chování soudců a je třeba konstatovat, že myšlenky vyslovené v těchto

²⁰⁸ VIDRNA, Jan a Zdeněk NÁCHODSKÝ. *Pracovník justice v ohrožení*. Praha: Institut ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, Svazek 61, s. 114.

²⁰⁹ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. *Jak vybírat ty správné soudce?* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: http://www.simackova.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=34

²¹⁰ BIČOVSKÝ, Jaroslav. *Problematika soudcovské práce. Studie*. Praha: SEVT PRAHA, 1999. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, Svazek 52, s. 74.

²¹¹ § 80 odst. 5 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

zásadách jsou obdobné jako zákonné požadavky na funkci soudce a povinnosti soudce, týkající se jeho nezávislosti, nestrannosti, bezúhonnosti, důstojnosti, rovnosti a odbornosti.²¹² S trochou nadsázky lze dnešní dobu označit jako dobu sociálních sítí, avšak s jejím používáním se pojí pro soudce také určitá úskalí. Musí stále dbát na to, aby neohrozili důstojnost své funkce nebo důvěru společnosti v nezávislé a nestranné rozhodování soudů, a to i z pohodlí svého domova. Samozřejmě to neznamená, že by soudce nemohl používat sociální sítě typu Facebook či Twitter, jen musí v tomto ohledu dbát zvýšené opatrnosti. Je proto vhodné řídit se podle pravidla „*co se na internetu jednou objeví, už nikdy zcela nezmizí*“, ačkoliv příspěvek na sociální síti mohl být původně určený jen omezenému počtu lidí, může se zcela jednoduše dostat na veřejnost. Soudce by se také měl vyvarovat hodnocení politických kandidátů a vyjadřování se ke kontroverzním politickým otázkám, které se netýkají justice, zejména s ohledem na klesající úroveň politických diskuzí jako takových, dále by neměl by poskytovat právní rady a už vůbec by se neměl vyjadřovat k probíhajícím soudním řízením.²¹³ Dodržování těchto pravidel záleží na osobní odpovědnosti každého soudce, případná kárná odpovědnost již případný prohřešek a poškození obrazu justice zcela nenapraví.

4.2.1. Charakteristika českého soudce

Jaký je však typický český soudce? Ve srovnání s běžnou populací má výrazně vyšší inteligenci, je emocionálně zralejší, požívá vyšší dávku sebekontroly a sebejistoty, je více konzervativní a uvolněný (opakem by byl soudce popudlivý). Lze však nalézt i drobné rozdíly mezi soudci podle soudních úseků. Trestní soudci mají vyšší inteligenční faktor, jsou vážnější a tvrdší, naopak soudci civilní jsou jemnější, s větší sebedůvěrou.²¹⁴ Zajímavý je pohled na zastoupení obou pohlaví v soudcovském taláru. Ke konci roku 2017 působilo na okresních soudech 1211 soudkyň a pouze 609 soudců. Na krajských soudech soudkyně stále převažují,

²¹² Soudcovská unie ČR. *Etické zásady chování soudce*. [online]. 26. 11. 2005 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>

²¹³ DERKA, Ladislav. *Etické meze působení soudce na sociálních sítích*. [online]. 24. 5. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/843-eticke-meze-pusobeni-soudce-na-socialnich-sitich.html>

²¹⁴ VÚJTĚCH, Jan, Jakub HOLAS a Petr ZEMAN. *Profesiogram soudce a státního zástupce: profesiografická studie zaměřená na výběr čekatelů a výběrová kritéria*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci), s. 45-46.

avšak již v menším poměru – zde nalezneme 530 žen a 418 mužů. Na úrovni vrchních soudů začíná být situace opačná, na Vrchním soudě v Praze působí celkem 54 mužů a 39 žen, Vrchní soud v Olomouci je téměř vyrovnaný, avšak i zde působí 22 mužů a 20 žen. U Nejvyššího soudu tento trend pokračuje, a zde nalezneme 56 soudců a jen 13 soudkyň. V neposlední řadě Nejvyšší správní soud – 24 mužů, 10 žen.²¹⁵ V obecné soudní soustavě tedy nalezneme 1823 soudkyň a 1183 soudců, avšak více soudkyň nalezneme jen na prvních dvou člancích soudní soustavy. Typickým soudcem na obecné soustavě je tedy žena, avšak na čím vyšší úrovni se nacházíme, tím je procento zastoupení žen nižší. Nemyslím si, že by se v této oblasti dalo hovořit o diskriminaci na základě pohlaví – samotná skutečnost, že existuje určitá nevyrovnanost mezi zastoupením obou pohlaví v rámci soudní soustavy neznamena, že se jedná o diskriminaci nebo nedostatek rovných příležitostí. Případné afirmativní akce bych v této oblasti nepovažoval za dobrý nápad. Navíc si ani nejsem jistý, kterým směrem by se měly ubírat – ke zvýšení celkového zastoupení mužů ve funkci soudce, nebo v podpoře soudkyň na vyšších člancích soudní soustavy? Podle profesiografické studie zaměřené na výběr čekatelů a výběrová kritéria dosahují muži soudci v porovnání se svými kolegyněmi vyššího skóru ve faktorech inteligence, průbojnosti, svědomitosti, smělosti a emocionální zralosti, soudkyně jsou zase oproti svým mužským protějškům méně rezervované, ale zároveň vážnější. Největší rozdíl nalezneme v kategorii průbojnosti, která může být faktorem, který přispívá k většímu zastoupení mužů na vyšších člancích soudní soustavy.²¹⁶ Je také nutné podotknout, že ženy představují většinu profesionálních soudců na soudech prvního a druhého stupně v téměř všech státech Evropské unie.²¹⁷ Jedná se tak o celoevropský trend. Nelze ovšem tvrdit, že se jedno pohlaví hodí pro výkon funkce soudce více, než to druhé.

Soudcovské povolání je velmi náročné a nekončí ani ve volném čase, neboť 84 % soudců myslí na pracovní záležitosti i v soukromí. Výkon soudcovské funkce

²¹⁵ Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2017: výroční statistická zpráva*. [online]. 2018, s. 13; 76; 126; 141; 148. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/12681/719244/2017_vyrocní_stat_zprava.pdf/27ba4524-49cb-4744-b834-2c6812f13e5d

²¹⁶ VÚJTĚCH, Jan, Jakub HOLAS a Petr ZEMAN. *Profesiogram soudce a státního zástupce: profesiografická studie zaměřená na výběr čekatelů a výběrová kritéria*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci), s. 46.

²¹⁷ European Commission. *The 2018 EU justice scoreboard*. [online]. 2018, s. 32 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/justice_scoreboard_2018_en.pdf

je však velmi uspokojující, neboť uspokojení z výkonu práce dosahuje (na škále 1-5, přičemž známka 5 představuje maximální uspokojení) průměrné známky 4,26.²¹⁸

²¹⁸ VŮJTĚCH, Jan, Jakub HOLAS a Petr ZEMAN. *Profesiogram soudce a státního zástupce: profesiografická studie zaměřená na výběr čekatelů a výběrová kritéria*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci), s. 58-59.

5. Proces jmenování soudcem a přidělení k soudu

Po splnění všech zákonných požadavků pro výkon funkce soudce může dojít k samotnému jmenování soudce a jeho přidělení ke konkrétnímu soudu. V důsledku nekoncepčního zvýšení věkové hranice, které nezapadá do jinak nastaveného modelu kariérních soudců a jejich výběru může zcela jednoduše dojít k situaci, kdy uchazeč splní veškeré požadavky dříve pro funkci soudce, než dosáhne věku 30 let a následně jen čeká, až zestárne. Jak potvrdila dřívější judikatura, na jmenování soudcem není právní nárok²¹⁹ a zájemce tak samozřejmě může čekat déle, než do 30. roku věku, než bude navržen a jmenován. Nicméně stav, při kterém uchazeč splní veškeré podmínky dříve, než může být z důvodu věku jmenován a nadále je nucen pracovat na stále stejné pozici, se stejnou mírou prestiže a ohodnocení je značně nežádoucí a pro kandidáta demoralizující. Samozřejmě může odejít například do advokacie, ale co když chce setrvat v justici?

V minulosti bylo navrhováno vytvoření pozice „Justičního kandidáta“, na které by působili justiční čekatelé, vyšší soudní úředníci a asistenti soudce, kteří již složili odbornou justiční zkoušku.²²⁰ Obdobný institut nalezneme v notářství, kde působí notářští koncipienti, ze kterých se po složení notářské zkoušky stává notářský kandidát.²²¹ Vytvoření tohoto institutu by mělo vcelku pozitivní důsledky. Kvalifikované osoby, které již prokázaly své odborné schopnosti v rámci justice, by měly pocit kariérního postupu, došlo by k jejich odlišení od obyčejných čekatelů a mohly by spadat do vyšší platové kategorie, aby nedocházelo k jejich odlivu do jiných právnických profesí. Nová instrukce částečně takový institut vytvořila, zavedením „kandidátů na funkci soudce“, kteří mají ovšem stejnou pracovní smlouvu jako justiční čekatelé na dobu neurčitou, nebo vyšší soudní úředníci (jedná-li se o kandidáta, který doposud vykonává funkci asistenta soudce nebo který přichází do justice z jiné právní profese).²²² Jedná se tak fakticky o totožnou pozici, jen převlečenou do jiného kabátu. Ke zlepšení stávající situace, by se muselo

²¹⁹ Např. Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 4 Aps 3/2005 – 35.

²²⁰ ZEMANOVÁ, Daniela. K postavení justičních čekatelů. *Časopis Soudce*. 2006, roč. 8, č. 2 (78)., s. 22. Dostupné také z: <http://www.soudci.cz/soudce-a-spolecnost/casopis-soudce.html?Stranka=5>

²²¹ § 17; § 21-22 zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád.

²²² § 25 odst. 5 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

jednat o odlišnou funkci s odlišnými pravomocemi, činností, přípravou, mírou zodpovědnosti nebo alespoň ohodnocení, odpovídající prokázaným kvalitám uchazeče. Osud instrukce je navíc dosti nejistý.

5.1. Druhá část změn s účinností od 1. 1. 2018

Druhým předpisem modifikující postup jmenování do funkce soudce je instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. 11. 2017, č.j. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce (dále jen „instrukce“). Tato instrukce byla tou kontroverznější částí změn s účinností od 1. 1. 2018, její budoucnost je ovšem nejistá. V přechodných a závěrečných ustanovení instrukce je stanoveno, že se tato instrukce nepoužije na 123. a 124. jmenovací etapu soudců. Autor této instrukce, ministr spravedlnosti Robert Pelikán v půlce roku 2018 skončil ve své funkci, na velmi krátkou dobu jej nahradila Taťána Malá, ovšem za jeho skutečného nástupce lze označit Jana Kněžíňka. Ten vydal instrukci vlastní, kterou novelizoval Pelikánovu instrukci a stanovil, že se nepoužije až do 130. etapy jmenování soudců.²²³ Tímto způsobem tedy lze odkládat „účinnost“ instrukce navždy. Prozatím tím byl vytvořen prostor dvou let, než se začne instrukce reálně uplatňovat. Je otázkou, zda k tomu někdy skutečně dojde, neboť tato pravidla mohou být v budoucnu součástí zákona o soudech a soudcích²²⁴, na jehož novele současný ministr pracuje a jehož podobu by chtěl předložit Poslanecké sněmovně již v půlce roku 2019.²²⁵

5.1.1. Kritika formy právní úpravy

Instrukce přináší do samého procesu jmenování razantní změny, zavedení dalších zkoušek a výběrových řízení, a to formou předpisu, který podléhá pouze uvážení ministra spravedlnosti. Zvolenou formu úpravy pouhou instrukcí označil

²²³ Instrukce ministerstva spravedlnosti ze dne 19. 9. 2018, č.j. 419/2018-LO-SP, kterou se mění instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti č.j. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce, ze dne 23.11. 2017.

²²⁴ Česká justice. *Kněžínek odložil Pelikánovu instrukci k výběru nových soudců*. [online]. 29. 9. 2018 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/09/knezinec-odložil-pelikanovu-instrukci-k-vyberu-novych-soudu/>

²²⁵ Česká justice. *Kněžínek chce mít do konce roku hotový text nového trestního řádu*. [online]. 10. 2. 2019 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2019/02/knezinec-chce-mit-do-konce-roku-hotovy-text-noveho-trestniho-radu/>

NSS za nepřijatelnou a v rozporu s Ústavou – jmenovitě s čl. 2 odst. 3 Ústavy, který stanoví, že státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon a s čl. 93 odst. 2., který stanoví, že soudcem může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské právnické vzdělání, přičemž další předpoklady a postup stanoví zákon.²²⁶ NSS v tomto ohledu nelze jinak, než dát za pravdu. „*Právní úprava sešitá horkou jehlou v předvečer parlamentních voleb a přijatá neústavní cestou zkrátka nemůže stanovit právní základ pro utváření jedné ze tří mocí ve státě.*“²²⁷, kritizoval NSS. Ministr Pelikán si této skutečnosti byl vědom, argumentoval však tím, že instrukce je jen jakýmsi sebeomezením ministra spravedlnosti v jeho pravomoci, argumentoval neutěšeným stavem v Poslanecké sněmovně, který by stěží vedl k přijetí změny zákona, zároveň si však byl vědom nevelké stability takovéto úpravy.²²⁸ Argument o sebeomezení pravomoci ministra spravedlnosti je velmi účelový, já bych řekl, že se nejedná o omezení pravomoci, ale spíše její rozšíření. Pan ministr se tímto způsobem defacto povýšil na toho, kdo bude rozhodovat nejen o tom, jaké soudce budeme mít, ale i o tom, jakým způsobem je budeme vybírat. Pomineme-li ústavní požadavek, aby podmínky pro výkon funkce stanovil zákon, i prostá představa o fungování demokratického právního státu vyžaduje, aby o důležitých celospolečenských otázkách bylo rozhodováno formou zákona, kterému bude předcházet návrh, připomínkové řízení, debaty v obou komorách Parlamentu České republiky a konečně podpis prezidenta republiky.²²⁹ Je nutný takový proces, který umožní zastáncům konkurenčních názorů otevřenou diskuzi, neboť zákonodárná procedura je skutečným zdrojem legitimacy zákonné úpravy.²³⁰ Obtížnost prosazování změn zákona v Poslanecké sněmovně nelze brát jen negativně, svědčí to o určité míře pečlivosti při posuzování dopadů navrhovaných změn. Samozřejmě nelze vyloučit určité politické naschvály, které povedou k odmítnutí jinak kvalitních novel. Sám ministr si byl vědom

²²⁶ Nejvyšší správní soud. *Připomínky Nejvyššího správního soudu k návrhu instrukce o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.* [online]. s. 2-3 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/ALBSAQFR4ZGS>

²²⁷ Tamtéž s. 2.

²²⁸ Tamtéž. s. 3-4.

²²⁹ Nejvyšší správní soud. *Připomínky Nejvyššího správního soudu k návrhu instrukce o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.* [online]. s. 3 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/ALBSAQFR4ZGS>

²³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2007, Pl. ÚS 77/06.

nestability své úpravy, kterou může jeho nástupce velmi jednoduše změnit, zrušit nebo odložit (k čemuž také nakonec došlo). Zvolená forma by se dala pochopit v případě, kdyby bylo skutečně nutné přijmout opatření do druhého dne, aby se zabránilo potenciální justiční krizi. O to se však v tomto případě nejednalo.

5.1.2. Výběrové řízení na pozici kandidáta na funkci soudce

Instrukce zavádí výběrové řízení na pozici kandidáta na funkci soudce, které vyhlašuje Justiční akademie. Informace o výběrových řízeních jsou zveřejňována na stránkách Ministerstva spravedlnosti a Justiční akademie, a obsahují mimo jiné označení obvodu krajského soudu, počet volných míst, termín pro podání přihlášky a formulář přihlášky.

Přihláška k výběrovému řízení, kterou podává sám uchazeč, musí obsahovat doklad o dosaženém vzdělání, výpis z evidence Rejstříku trestů ne starší než tři měsíce, osvědčení o vykonání odborné justiční zkoušky, strukturovaný životopis a motivační dopis. Samotné výběrové řízení má tři části – písemnou část, po které se ti úspěšní, kteří postoupili k ústní části podrobí psychologicko-diagnostickému vyšetření a ústní část.²³¹

5.1.2.1. Písemná část – případová studie

Písemná část probíhá formou případové studie, jejíž podstatou je řešení modelové situace, která vychází z ustálené judikatury a z právně složitých případů projednaných soudy. Stejně jako u písemné části odborné justiční zkoušky má uchazeč k dispozici právní informační systém, poskytnutý Ministerstvem spravedlnosti. Rozdílem oproti odborné justiční zkoušce je to, že uchazeč řeší jen jednu případovou studii a může si zvolit, zda chce řešit studii z oblasti trestního, správního nebo civilního práva. Na vypracování má nejdéle 8 hodin, což je o 2 hodiny déle, než je poskytováno na řešení písemné části odborné justiční zkoušky. Řešení případové studie hodnotí dva hodnotitelé, podle metodiky Justiční akademie schválené Ministerstvem spravedlnosti, nezávisle na sobě a ve vztahu k uchazeči i sobě navzájem anonymně, aby byla zachována co největší míra objektivity. Hodnocení případové studie je na škále 0-100 bodů, přičemž konečný výsledek je určen jako aritmetický průměr hodnocení obou hodnotitelů. Pokud by se

²³¹ § 2-5 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

vyhodnocení hodnotitelů lišilo o více než 20 %, byla-by případová studie předložena třetímu hodnotiteli, přičemž konečný výsledek by byl průměrem všech tří hodnocení.²³² Je patrná opravdu enormní snaha o co největší objektivizaci hodnocení, což je nutně samozřejmě kladně hodnotit. Obecně si troufám tvrdit, že takovéto hodnocení je více objektivní, než hodnocení písemné části odborné justiční zkoušky. Avšak celková koncepce případové studie mi nepřipadá natolik odlišná od písemné části odborné justiční zkoušky a domnívám se, že je to spíše zbytečný krok navíc, který u potenciálního soudce neprověřuje nic, co by doposud nebylo prověřeno, za předpokladu, že vykonal odbornou justiční zkoušku a ne některou z jejích alternativ. Hodnotitelé případové studie jsou určeni Justiční akademií z řad členů pracovní skupiny, která vypracovala její zadání. Samotné členy pracovní skupiny jmenuje ministr spravedlnosti z řad soudců, odborníků právní teorie a zaměstnanců ministerstva, přičemž většinu musí tvořit soudci. O výsledku písemné části je uchazeč vyrozuměn prostřednictvím internetových stránek Justiční akademie.²³³

5.1.2.2. Ústní část

Po písemné části následuje ústní část, do které postoupí ti uchazeči, kteří dosáhnou minimálního počtu bodů pro postup, určený Justiční akademií. Počet postupujících uchazečů je určen tak, aby počet postupujících odpovídal trojnásobku volných funkčních míst, minimálně se však jedná o dvacet uchazečů, včetně těch, kteří dosáhli stejného počtu bodů jako poslední (dvacátý) postupující. Před samotným ústním pohovorem se uchazeči podrobí psychologicko-diagnostickému vyšetření. Pohovor probíhá před pětičlennou komisí, opět jmenovanou ministrem spravedlnosti ze soudců, zaměstnanců ministerstva a odborníků právní teorie a praxe a soudci mají taktéž jako v případě pracovní skupiny většinové zastoupení. Uchazeč může namítnout podjatost některého z členů komise, ale musí tak učinit nejpozději před zahájením pohovoru. O oprávněnosti námítky se následně hlasuje, přičemž hlas předsedy má hodnotu dvou. V případě, že by se jednalo o vyloučení předsedy, má dvojnásobnou hodnotu hlas náhodně vylosovaného člena komise. Ve své podstatě je ústní pohovor podobný ústní části odborné justiční zkoušky,

²³² § 5-11 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

²³³ Tamtéž § 8; § 12-13.

v průběhu dvou hodin pokládají členové komise uchazeči otázky týkající se případové studie a také otázky zaměřené na odbornou stránku výkonu funkce soudce a na jeho osobnostní předpoklady. V návaznosti na odpovědi a vystupování uchazeče ohodnotí každý člen komise uchazeče na škále 0-10 bodů a písemně své hodnocení odůvodní. O jednání komise se vyhotoví zápis. Následně se určí konečné pořadí uchazečů podle bodového hodnocení v součtu všech etap výběrového řízení. Výsledky jsou uveřejněny na internetových stránkách Justiční akademie.²³⁴

5.1.3. Druhá část „přípravné služby“

Po ústní části počítá instrukce s pokračováním nebo spíše jakou-si druhou částí přípravné služby. Úspěšní uchazeči si v návaznosti na své pořadí v rámci výběrového řízení postupně zvolí obvod krajského soudu a okresní soud, u kterého budou vykonávat přípravu na funkci soudce. K tomu je nutné uzavřít s uchazeči pracovní smlouvu, a ačkoliv instrukce pracuje s termínem „*kandidát na funkci soudce*“ nejedná se o novou funkci – pokud je úspěšným uchazečem justiční čekatel, dojde ke změně jeho pracovního poměru na dobu neurčitou, pokud se jedná o nově příchozí osoby do justice, nebo asistenta soudce, uzavírá se s nimi smlouva jako s vyššími soudními úředníky.²³⁵ V rámci připomínkového řízení k návrhu vyhlášky č. 382/2017 Sb., Ministerstvo spravedlnosti tvrdilo, že teprve v této části bude probíhat intenzivní příprava kandidáta na funkci soudce²³⁶, nicméně instrukce dále nikterak nespécifikuje, jakými prostředky toho chce dosáhnout. Stanoví pouze dobu přípravy a způsob zakončení této části přípravné služby. Budou tedy kandidáti na funkci soudce působit jako řadoví vyšší soudní úředníci? Justiční čekatelé na dobu neurčitou totiž vykonávají úkony svěřené vyšším soudním úředníkům.²³⁷ V nadpisu je záměrně uvedena „přípravná služba“ v uvozovkách, neboť obsahovou náplň přípravné služby může ministerstvo upravit jen vyhláškou.²³⁸ Instrukce však s termínem „přípravná služba“ ani npracuje a nazývá ji jen přípravou, ale v některých případech jako například v rámci připomínkového řízení k návrhu

²³⁴ § 18-25 odst. 3 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

²³⁵ Tamtéž § 25 odst. 4-5.

²³⁶ Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Vypořádání připomínek*. [online]. 26. 9. 2017, s. 8-9. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNARKCLM8X>

²³⁷ § 116 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²³⁸ Tamtéž § 109 odst. 2.

vyhlášky ji za přípravnou službu Ministerstvo spravedlnosti označuje. Jak dlouho bude kandidát na funkci soudce na této pozici působit? Odpověď je poněkud komplikovaná. Standardně by měla trvat minimálně 2 roky, přičemž ji sám ministr spravedlnosti může na návrh předsedy soudu zkrátit až na 3 měsíce, pokud by kandidátem byl odborník z jiné právní profese, ve které působil alespoň 10 let.²³⁹ Pokud by se však jednalo o kandidáta, který během posledních 7 let působil jako asistent soudce po dobu alespoň 5 let, trvala by příprava 6 měsíců, u kandidátů, kteří vykonávali funkci asistenta soudce poběhem posledních 5 let po dobu alespoň 3 roky, trvá 12 měsíců, stejně tak kandidátům z řad vyšších soudních úředníků, kteří svou funkci zastávali po dobu 5 let, trvá příprava 12 měsíců.²⁴⁰ Na základě toho by docházelo ke zvýhodnění kandidátů z řad vyšších soudních úředníků, neboť ti musí ve své funkci působit po dobu alespoň 5 let, než mohou požádat o vykonání odborné justiční zkoušky.²⁴¹ Každý vyšší soudní úředník by tedy vykonával přípravu jen po dobu 12 měsíců, zatímco uchazeče z řad justičních čekatelů by čekala vždy alespoň 2 letá příprava. Tato situace je poněkud paradoxní, neboť nova úprava měla za cíl favorizovat justiční čekatele jako budoucí soudce. Nemyslím si však, že by dvouleté působení na pozici vyššího soudního úředníka mělo kandidáta nějak více připravit na funkci soudce. Částečně tento institut chápu pro nově příchozí do justice, kteří by se postupně aklimatizovali na justiční prostředí, než by usedli na nejvyšší post. Takový postup považuji dokonce za rozumný. Proč by však měl justiční čekatel po 3 leté přípravné službě dva roky vykonávat úkony svěřené vyšším soudním úředníkům?

Součástí přípravy kandidáta by měla také být stáž u o stupeň vyššího soudu, než u kterého působí v rozsahu nejméně 6 měsíců²⁴², podobně jako v rámci přípravné služby justičního čekatele. Proč přidávat znovu to samé? Pozitivem této úpravy je snaha o zaplnění prázdného prostoru, které vznikne po složení odborné justiční zkoušky, kterou uchazeč složí dříve, než dosáhne 30 let věku. Mnohem smysluplnější by bylo řešení navržené v rámci Bílé knihy justice, v kapitole o

²³⁹ § 27 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

²⁴⁰ Tamtéž § 38.

²⁴¹ § 117 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²⁴² § 30 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

soudcích. Zde ministr Pelikán navrhoval, aby po složení justiční zkoušky a výběrovém řízení působil uchazeč v praxi – jako čtvrtý nehlasující člen senátu krajského soudu.²⁴³ Taková změna by přinesla dostatečně odlišnou formu přípravy, aby se stala důvodnou. Navíc by mnohem lépe zapadala do konceptu přípravy, vzhledem k tomu, jakým způsobem má být zakončena – simulovaným soudním jednáním. To by mělo sloužit k ověření praktických dovedností pro výkon funkce soudce. Hodnoceny by byly znalosti a dovednosti zejména v oblasti osobní interakce, způsobu vystupování, vyjadřování, vedení jednání, etického chování, komunikace a aktivního naslouchání, aplikaci procesních předpisů a celkové vystupování a projev kandidáta.²⁴⁴ Proč tedy přistoupil ministr k pouhému působení na pozici vyššího soudního úředníka, na úkor efektivnějšímu a účelnějšímu přístupu k přípravě? Znovu se dostáváme ke kritice formy – instrukce je předpis s nedostatečnou právní silou. Domnívám se, že i ministru spravedlnosti připadalo pokoušet se prosazovat takovou změnu prostřednictvím instrukce až příliš troufalé, a proto přistoupil k tomuto řešení. Nemyslím si, že by mu snad připadalo lepší.

Simulované jednání by následně bylo hodnoceno komisí, kterou by z řad soudců jmenoval předseda krajského soudu, u něhož by simulované jednání probíhalo. Výsledkem by bylo buďto negativní hodnocení, přičemž kandidát by mohl simulované jednání absolvovat ještě jednou, anebo pozitivní, přičemž následně by předseda krajského soudu mohl navrhnout kandidáta ministru spravedlnosti.²⁴⁵

5.2. Aktuální postup při výběru kandidátů na funkci soudce

Základním cílem vyhlášky i instrukce s účinností od 1. 1. 2018 bylo sjednocení postupu při výběru soudců, avšak k tomu úplně nedošlo. Proces výběru soudců se v současné době nachází v přechodném období, z důvodu „odložení účinnosti“ instrukce do té doby, než bude novelizován zákon o soudech a soudcích.

²⁴³ Česká justice. *Dokument: Kompletní kapitola Bílé knihy „o soudcích“*. [online]. 18. 1. 2016 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/01/dokument-kompletni-kapitola-bile-knihy-o-soudcich/>

²⁴⁴ § 26 odst. 3; § 33 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

²⁴⁵ § 33-34 instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce.

Z tohoto důvodu a v zájmu transparentnosti výběru soudců v přechodném období, uzavřel ministr spravedlnosti Jan Kněžínek s předsedy krajských soudů Memorandum o spolupráci při výběru soudců²⁴⁶, podle kterého se bude do nabytí účinnosti připravované novely postupovat. V zásadě jsou v současnosti dva přístupy k výběru kandidátů na funkci soudce. Krajské soudy, které tradičně využívaly čekatelský model, tedy Krajský soud v Hradci Králové, Ostravě a Praze tak postupují i nadále, podle nové vyhlášky. Ostatní krajské soudy, v Brně, Českých Budějovicích, Plzni, Ústní nad Labem a Městský soud v Praze, při výběru kandidátů na funkci soudce postupují prostřednictvím výběrových řízení, na které se přiměřeně aplikují pravidla pro výběrová řízení justičních čekatelů podle vyhlášky. Předsedové těchto krajských soudů po dohodě s ministerstvem vyhláší výběrové řízení, jehož součástí je písemný test připravený Justiční akademií, po kterém následuje ústní část, jehož se zúčastní zástupce Justiční akademie, nebo Ministerstva spravedlnosti.²⁴⁷ Písemný test je jako v případě vstupních a písemných testů justičních čekatelů koncipovaný jako výběr správné odpovědi ze 4 možností. Celkem test obsahuje 60 otázek, po 20 z civilního a trestního práva, 8 ze správního, 7 z insolvenčního a 5 otázek z logického myšlení. Písemné testy, které již byly použity v rámci výběrového řízení, jsou následně zveřejňovány na stránkách Justiční akademie, s označenými správnými odpověďmi.²⁴⁸

5.2.1. Jmenování kandidáta na funkci soudce

Konečná fáze vzniku funkce soudce je jmenování kandidáta do funkce a jeho přidělení k soudu. ZSS poměrně stroze stanoví, že soudce jmenuje do funkce prezident republiky a že jsou jmenováni bez časového omezení.²⁴⁹ Ústava stanoví navíc pouze to, soudce se své funkce ujímá nikoliv jmenováním, ale složením

²⁴⁶ Ministerstvo spravedlnosti. *Memorandum o spolupráci při výběru soudců*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/dulezite-informace?clanek=memorandum-o-spolupraci-pri-vyberu-soudcu>

²⁴⁷ Ministerstvo spravedlnosti. *Memorandum o spolupráci ministra spravedlnosti a předsedů krajských soudů při výběru soudců přede dnem nabytí účinnosti nové právní úpravy*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/documents/12681/1500425/Memorandum+o+spolupr%C3%A1ci+p%C5%99i+v%C3%BDb%C4%9Bru+soudc%C5%AF+v+p%C5%99echodn%C3%A9m+obdob%C3%A9m.pdf/4b2ce1c1-a78a-4afd-939e-1c0f6a647302>

²⁴⁸ Justiční akademie. *Výběr kandidátů na funkci soudce. Testování kandidátů na funkci soudce – test z 9. I. 2019*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z <https://www.jac.cz/search-results/20-vyberova-rizeni/952-kandidati-na-funkci-soudce>

²⁴⁹ § 61 odst. 1; § 63 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

slibu.²⁵⁰ K tomu ovšem skutečně dochází v jiný okamžik (viz. Kapitola 5.2.1.2.) Od koho však vzejde impuls ke jmenování? Proces jmenování soudce se částečně řídí ústavními zvyklostmi. Nejprve záleží na posouzení předsedy krajského soudu, který může kandidáta na funkci soudce navrhnout ministru spravedlnosti. Musí se ovšem jednat o kandidáty, kteří prošli výše uvedeným výběrem.²⁵¹ Zůstává zde určitá míra posouzení pro daného předsedu. Přeci jen, kdo jiný by měl po několikaleté přípravě kandidáta na soudě posoudit, zda jeho odborné znalosti a lidské vlastnosti vyhovují tomu, co se očekává od soudce? Na druhou stranu se stále jedná o určitý subjektivismus, kterému se nová právní úprava při výběru soudců snažila zabránit.

I po navržení kandidáta ministru spravedlnosti může předseda krajského soudu vzít svůj návrh zpět a tím dojde k zastavení přípravného řízení ke jmenování. V takovém případě se nelze domáhat toho, aby Ministerstvo spravedlnosti předložilo spis se žádostí o jmenování prezidentovi republiky k rozhodnutí. Záleží jen a zcela na uvážení ministra spravedlnosti, zda kandidáta na soudce prezidentovi navrhne, či nikoliv.²⁵² Pravomoc prezidenta republiky jmenovat soudce však podléhá kontrasignaci ze strany předsedy vlády, nebo jím pověřeného člena vlády²⁵³, jímž je z logiky věci zpravidla ministr spravedlnosti.²⁵⁴ Ještě před předložením návrhu kandidátů prezidentovi, dochází k předschválení kandidátů vládou, formou usnesení. Toto usnesení se pak zasílá prezidentovi republiky se seznamem navržených kandidátů. Z předschválení nevyplývá pro prezidenta povinnost navržené kandidáty jmenovat, vyplývá pro něj pouze záruka, že v případě, kdy se rozhodne navrženého kandidáta jmenovat, nehrozí ze strany vlády odmítnutí kontrasignace rozhodnutí. V okamžiku schválení seznamu navržených kandidátů vládou vzniká těmto kandidátům legitimní očekávání, že o jejich jmenování bude rozhodnuto.²⁵⁵ Rozhodnutí o jmenování však podléhá jen uvážení

²⁵⁰ Čl. 93 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²⁵¹ Ministerstvo spravedlnosti. *Memorandum o spolupráci ministra spravedlnosti a předsedů krajských soudů při výběru soudců přede dnem nabytí účinnosti nové právní úpravy.* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:

<https://www.justice.cz/documents/12681/1500425/Memorandum+o+spolupr%C3%A1ci+p%C5%99i+v%C3%BDb%C4%9Bru+soudc%C5%AF+v+p%C5%99echodn%C3%A9m+obdob%C3%A4D.pdf/4b2ce1c1-a78a-4afd-939e-1c0f6a647302>

²⁵² Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 4. 2004, I. ÚS 195/03.

²⁵³ Čl. 63 odst. 1 písm. i; čl. 63 odst. 3 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²⁵⁴ RYCHETSKÝ, P.; LANGÁŠEK, T.; HERC, T.; MLSNA, P. a kol. *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2015, s 968.

²⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 4 Ans 9/2007 – 197.

prezidenta. Reakce prezidenta republiky na seznam kandidátů navržených ministrem spravedlnosti, resp. vládou je ustálenou ústavní zvyklostí.²⁵⁶ Ústavní zvyklosti hrají v našem právním systému důležitou roli, neboť doplňují procesy, které nejsou výslovně ústavou upraveny. Současný prezident republiky však není velkým zastáncem ústavních zvyklostí, které v minulosti již porušil a tvrdí „*Ani přímo zvolený prezident nemůže změnit ústavu. Co ale změnit můžu, jsou ústavní zvyklosti, které v ústavě nejsou*“.²⁵⁷ Nicméně prezident již započal své druhé funkční období a doposud s touto zvyklostí problém neměl, tak lze očekávat, že tomu tak bude i nadále. Vzhledem k tomu, že jmenování soudců je pravomocí prezidenta podléhající kontrasignaci předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády, je za rozhodnutí o jmenování soudce odpovědná vláda.²⁵⁸

5.2.1.1. Složení slibu

Jmenování soudců probíhá tradičně na Pražském hradě, součástí slavnostní ceremonie je také složení soudcovského slibu. Soudcovský slib má však význam nejen ceremoniální, ale i filozofický.²⁵⁹ Ústava stanoví, že složením slibu se soudce ujímá své funkce²⁶⁰, nicméně k tomu fakticky dochází až přidělením k soudu a nástupem do funkce (viz. následující kapitola). Důležitost slibu je podtrhována tím, že v případě, kdyby jmenovaný soudce odmítl složit slib, nebo by jej složil s výhradou, pohlíželo by se na něj, jako kdyby jmenován nebyl. Soudci skládají slib do rukou prezidenta republiky ve znění „*Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že jej budu vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a že v souladu s ním budu rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě.*“²⁶¹ Ve své podstatě se jedná o deklaraci soudce dodržovat povinnosti vyplývající z § 79 odst. 1 ZSS.

²⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 4 Ans 9/2007 – 197.

²⁵⁷ Lidovky.cz. *Zeman: ústavu změnit nemůžu, ústavní zvyky ano.* [online]. 2. 7. 2013 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/zeman-ustavu-zmenit-nemuzu-ustavni-zvyky-ano.A130702_181412_In_domov_sk

²⁵⁸ Čl. 63 odst. 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²⁵⁹ JIRSA, Jaromír, Libor VÁVRA, Petr MEDUNA, Kryštof JANEK a Karel HAVLÍČEK. *Klíč k soudní síni.* Druhé, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 39-40.

²⁶⁰ Čl. 93 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

²⁶¹ § 62 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

5.2.1.2 Přidělení k soudu

Ani složením slibu není proces zakončen. K tomu je třeba, aby byl soudce přidělen k nějakému soudu. K soudu jej přiděluje s jeho souhlasem ministr spravedlnosti, zpravidla se jedná o okresní soud. Není vyloučena možnost přidělení soudce k soudu vyššímu, jedná se však o výjimečné případy. Ke krajskému nebo vrchnímu soudu může ministr spravedlnosti přidělit soudce jen za předpokladu, že se jedná o již zaběhnuté odborníky, kteří vykonávali právníčnou činnost po dobu alespoň 8 let a zároveň jejich odborné znalosti a zkušenosti musí dávat záruku řádného výkonu funkce u příslušného soudu. Přísnější pravidla jsou nastavena pro přidělení k NS, v takovém případě je nutný výkon právníčnou činnosti po dobu alespoň 10 let²⁶², navíc je nutný souhlas předsedy NS s přidělením soudce. Smyslem nutnosti udělení souhlasu předsedy NS je snaha o minimalizování politických vlivů moci výkonné na nejvyšší orgán obecného soudnictví.²⁶³ Pro soudce NSS jsou taktéž stanoveny podmínky alespoň 10 leté právníčnou praxi a zvýšený důraz na odbornost a zkušenost.²⁶⁴ Forma, kterou musí být souhlas soudce s přidělením k určitému soudu učiněn, není zákonem výslovně stanovena, ale vzhledem k následné možnosti prokázání udělení souhlasu je vyžadován v písemné formě.²⁶⁵ Soudce může vzít svůj souhlas dodatečně zpět, v takovém případě se na něj však hledí, jako kdyby nebyl jmenován.²⁶⁶ K soudci, který má být přidělen k určitému soudu se ještě vyjádří příslušná Soudcovská rada daného soudu.²⁶⁷ Při přidělení soudce k soudu stanoví ministr spravedlnosti, opět se souhlasem soudce, den jeho nástupu do funkce. Den nástupu do funkce musí být určen nejpozději do 3 měsíců od jmenování. Ve stejné lhůtě musí soudce vyslovit souhlas s nástupem do funkce, jinak se na něj hledí, jako kdyby nebyl jmenován.²⁶⁸

²⁶² GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 217-219.

²⁶³ Tamtéž s. 233.

²⁶⁴ Nejvyšší správní soud. *Memorandum o výběru kandidátů na soudce pro Nejvyšší správní soud – zveřejnění pravidel*. [online]. 25. 9. 2012 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Memorandum-o-vyberu-kandidatu-na-soudce-pro-Nejvyssi-spravni-soud-zverejneni-pravidel/art/875?menu=0>

²⁶⁵ GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 197.

²⁶⁶ § 67 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²⁶⁷ Tamtéž § 50-53.

²⁶⁸ Tamtéž § 67 odst. 3.

Tímto je tedy završen dlouhý a místy komplikovaný proces jmenování uchazeče do soudcovské funkce. Od tohoto okamžiku již vykonává svou funkci, do které je jmenován bez časového omezení²⁶⁹, dle svého nejlepšího vědomí, nestranně a nezávisle až do okamžiku, než uplyne kalendářní rok, ve kterém dosáhl 70 let věku, nebo se své funkce vzdal či nevznikne jiný důvod k zániku funkce předvídaný zákonem.²⁷⁰

5.2.2. Soudce na zkoušku?

V našem právním prostředí jsou tedy soudci jmenováni bez časového omezení. Stejně jako v jiných právních i neprávních oblastech však někteří hledají inspiraci v zahraničí, zejména v Německé spolkové republice. Německo rozlišuje hned několik forem jmenování soudců, mezi nimi je samozřejmě soudce na doživotí (tedy bez časového omezení, obdobně jako v České republice), ale také soudce na probaci, resp. na zkoušku.²⁷¹ Podpůrci soudců na zkoušku tvrdí, že by tento institut zajistil větší kvalitu soudců, neboť by se skutečným soudcem stali až poté, co by se osvědčili jako soudci na zkoušku. Ačkoliv se na první pohled jedná o lákavou změnu, která by zajistila vyšší kvalitu soudců, nedomnívám se, že by se jednalo o změnu k lepšímu. Jak tedy vypadá soudce na zkoušku podle německého modelu? Soudce na zkoušku působí ve své funkci nejdéle 5 let, po uplynutí této doby je buďto jmenován soudcem na doživotí, nebo státním zástupcem.²⁷² Po uplynutí 6, 12, 18 nebo 24 měsíců může být odvolán, bez udání důvodu. Na konci třetího nebo čtvrtého roku může být soudce na zkoušku odvolán, pokud není způsobilý k výkonu soudní funkce, jestliže se ve zkušební době dopustil provinění, které by u soudce na doživotí vedlo k disciplinárnímu opatření, anebo pokud soudní volební komise odmítne jeho přijetí do funkce na doživotí.²⁷³ Co by tedy zavedení tohoto institutu přineslo? Částečně by zřejmě zavedlo uspokojení do řad, které stále nejsou spokojeny s nastavenou minimální věkovou hranicí pro jmenování do funkce soudce. Pokud by soudce na zkoušku byl jmenován ve 30 letech, skutečným

²⁶⁹ § 61 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²⁷⁰ § 94-95 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

²⁷¹ Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz. *Deutsches Richtergesetz*. [online]. § 8. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_drig/englisch_drig.html#p0065

²⁷² Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz. *Deutsches Richtergesetz*. [online]. § 12 odst. 2. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_drig/englisch_drig.html#p0065

²⁷³ Tamtéž § 22.

soudcem by se pak stal v 35 letech. Jakýkoliv benefit v podobě větších životních zkušeností či odbornosti soudce by byl zastíněn tím negativním – ohrožením soudcovské nezávislosti. Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí a jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat. Pouze nestranný a nezávislý soud je způsobilý poskytovat skutečnou spravedlnost vždy a všem, přičemž jedním z prostředků zaručující nestrannost soudu je soudcovská nezávislost. Je proto nutné zajistit takové postavení soudce, který je ve smyslu svého slibu vázán jen právním řádem a svým nejlepším vědomím a svědomím. I Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. 12 z roku 1994 zdůrazňuje nezbytnost nezávislosti soudce v procesu rozhodování k jednání bez přítomnosti jakéhokoliv omezení, nepatřičných vlivů, vnějších popudů, tlaků, hrozeb nebo zasahování ať už přímého či nepřímého.²⁷⁴ Jsem si jistý, že by se objevili tací, kteří by zpochybňovali autoritu rozhodnutí nebo hlasu soudce na zkoušku, neboť je ve své funkci jen na zkoušku. To by ve výsledku snížilo důvěryhodnost justice v případech, kde by takovýto soudce rozhodoval. Navíc by existence apriori stanovených časových úseků, ve kterých může být soudce odvolán bez udání důvodu, dle mého názoru do jisté míry ovlivnila jeho rozhodování. Není nutné zavádět zkušební dobu pro soudce, pokud na svoji funkci nebude stačit a bude hrubě ohrožovat důvěru v odborné a spravedlivé rozhodování soudů, lze jej hnát ke kárné odpovědnosti, které by vedlo až k případnému odvolání.²⁷⁵ Můžeme polemizovat o nutnosti většího testování soudců, resp. kandidátů v praxi. Veškeré testování a zkoušení však musí proběhnout před samotným jmenováním do funkce soudce. Proto bych rád znovu připomenul návrh, který byl součástí Bílé knihy justice. Po složení odborné justiční zkoušky by kandidát na funkci soudce působil řádově rok, dva, jako nehlasující člen soudních senátů, kde by docházelo k jeho otestování v praxi, bez ohrožení soudcovské nezávislosti. Následně by po této části přípravy mohlo proběhnout simulované soudní jednání a až poté případné jmenování do funkce.

²⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2002, Pl. ÚS 7/02.

²⁷⁵ § 87-88 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

6. Závěr

V rámci kariérního modelu výběru soudců začíná cesta k soudcovskému taláru na pozici justičního čekatele. Jedinou významnější změnou v souvislosti s novou právní úpravou je v tomto ohledu centrální evidence zájemců o post justičního čekatele. Její vytvoření považuji za dobrý nápad, který skutečně zjednodušil a zefektivnil výběr justičních čekatelů. Evidence není přínosem jen pro soudy při obsazování volných míst, ale také i pro samotné zájemce, kteří se mohou přihlásit do výběrového řízení z pohodlí svého domova. Samotná příprava v rámci přípravné služby je poměrně konstantní a nevyžadující žádných změn, stejně jako její alternativy, s výjimkou uznávání činnosti zaměstnance ministerstva, který se podílí na tvorbě obecně závazných právních předpisů, za výkon přípravné služby, který nezapadá do jinak nastaveného systému.

Jediným, často diskutovaným zákonným požadavkem pro vznik funkce soudce, je požadavek věku, který ani po posledním zvýšení z roku 2003 některým nepřipadá dostatečný. Osobně považuji nastavenou hranici za hraniční, pokud chceme zachovat výběr soudců na základě kariérního modelu, nikoliv zásluhového. Je však třeba vyplnit prázdný prostor, který vzniká při splnění podmínek pro jmenování do funkce, ještě před dosažením věku 30 let, smysluplnou přípravou. Zároveň si nemyslím, že by se jednalo o požadavek klíčový. Jak ukázal případ JUDr. Langer, při nastavení jakékoli věkové hranice může dojít k zamezení vstupu do justice osobám, o jejichž odborných ani osobnostních kvalitách nelze mít pochyb. Nemyslím si však, že k vypuštění věkového požadavku někdy dojde, neboť vždy bude chybět politická vůle. Při vzájemné prostupnosti profesních zkoušek by v budoucnu mohlo dojít k jejich sjednocení, to ale nepovažuji za důležité. Považoval bych však za vhodné, kdyby Ministerstvo spravedlnosti zveřejnilo metodiku hodnocení odborné justiční zkoušky a alespoň jeden soubor s příkladovým zadáním písemné části, aby se uchazeči nemuseli spoléhat na neoficiální sbírky zadání.

Osobnostní předpoklady jsou u nás prověřovány zejména prostřednictvím psychologicko-diagnostických vyšetření, jenž by bylo vhodné v nejbližší době zakotvit do zákona, aby nepokračoval stav, který je podle názorů mnoha odborníků v rozporu s ústavním pořádkem.

Při zmínění rozporu s ústavním pořádkem nelze zapomenout na instrukci ministerstva spravedlnosti č. 7/2017 ze dne 23. 11. 2017, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce, jenž za protiústavní označil NSS. Ač jako pozitivum vnímám, že se instrukce snažila vyplnit již zmiňovaný prázdný prostor, zvolená forma byla naprosto nepřijatelná. Bude zajímavé sledovat, nakolik se stávající ministr spravedlnosti inspiruje instrukcí při přípravě novely ZSS, zda nějaké a případně které instituty zachová.

Dle mého názoru by do systému dobře zapadala funkce Justičního kandidáta, tak jak byla v minulosti navrhována například Soudcovskou unií. Jeho příprava by následně mohla probíhat rok až dva roky, během kterých by působil jako nehlasující člen soudních senátů a tudíž by docházelo k jeho přípravě v praxi, tak jak navrhovala Bílá kniha justice. Zakončení by mohlo probíhat formou simulovaného soudního jednání, tak jak navrhuje instrukce a mohlo by dojít také ke zkrácení takovéto přípravy, v případě, že by kandidátem byl odborník z jiné právnické profese s dlouholetou praxí, taktéž obdobně jako v rámci instrukce. Věřím, že takové řešení by bylo pro všechny strany nejlepší. Přidalo by určitou část přípravy pro ty, kteří se domnívají, že soudci nejsou dostatečně připravováni po odborné stránce, došlo by k jejich otestování v praxi, došlo by k vyplnění prázdného času po složení odborné justiční zkoušky a nová pozice by reflektovala dosaženou a prokázanou odbornost daných kandidátů a zároveň by nedošlo k ohrožení soudcovské nezávislosti.

Do jisté míry jsem skeptický, zda se současnému ministru spravedlnosti podaří dokončit novelu ZSS. Důvodem je určitá míra nestability politického prostředí – od roku 1989 ve funkci ministra spravedlnosti vystřídal celkem 19 osob.²⁷⁶ Na každého tedy vychází v průměru něco přes rok a půl, během kterého není jednoduché připravit jakoukoli změnu v justici. S novým ministrem často přichází nový názor a s novým názorem jsou vyjednávání o změnách opět na začátku. V důsledku tedy ke změnám, byť potřebným, nedochází a justice je do určité míry zakonzervovaná.

²⁷⁶ Ministerstvo spravedlnosti. *Ministryně a ministři spravedlnosti*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/historie?clanek=galerie-ministru-spravedlnosti>

Řešením by bylo vytvoření reprezentativního orgánu justice, ovšem rozebrání této problematiky by vydalo na samostatnou diplomovou práci. Na závěr si dovoluji citovat pasáž ze Zelené knihy justice, vytvořenou NSS, týkající se dané problematiky. „Justice potřebuje reprezentativní orgán, který bude koncepčně a dlouhodobě řešit její potřeby. Orgán, který se v této souvislosti označuje jako Nejvyšší rada soudnictví, by řešil zejména personální otázky, podílel se na zajišťování efektivního chodu soudnictví a vytvářel předpoklady pro kvalifikované řešení problémů justice.“²⁷⁷

²⁷⁷ Ministerstvo spravedlnosti. Dotazy podle zákona č. 106/1999 Sb. MSP-522/2016-OSV-OSV. [online]. 18. 8. 2016, s. 3. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/231/MSP-522_2016-OSV-OSV%20-%20p%C5%99%C3%ADloha.pdf

7. Cizojazyčné resumé

The topic of this thesis is the office of a judge. Courts need human resources for their activities, such as court secretaries, senior court clerks, court clerks, trainee judges, court assistants and, of course, judges. Judges rule in specific cases as single judges or in chambers consisting of professional judges and in some cases lay judges as well. The aim of this thesis is to describe the process that precedes the creation of the office of a judge, to which each candidate for this function must pass and to evaluate the quality of the adjustment and the changes that occurred in the process with effect from 1st of January 2018.

The actual text of this thesis is divided into four chapters: Preparatory service and its alternatives, Legal requirements for judges, Personality requirements for judges and The appointment as a judge and assignment to court.

For purposes of this thesis „office of a judge“ means office of a judge within the general court system, because the Constitutional Court is outside of the system of general courts and different conditions of appointment apply to its judges.

Seznam zdrojů a použité literatury

Odborná literatura

BIČOVSKÝ, Jaroslav. *Problematika soudcovské práce. Studie*. Praha: SEVT PRAHA, 1999. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, Svazek 52.

GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: včetně tzv. generátoru náhodného přidělování a GDPR : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-162-2.

JIRSA, Jaromír, Libor VÁVRA, Petr MEDUNA, Kryštof JANEK a Karel HAVLÍČEK. *Klíč k soudní síni*. Druhé, aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-190-5.

KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-292-2.

PINC, Zdeněk a Jiří KUNC. *Demokracie a ústavnost*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7066-309-x.

RYCHETSKÝ, Pavel. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-809-3.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právní učebnice*. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-051-4.

ŠIMÍČEK, Vojtěch a Vít HLOUŠEK, ed. *Dělba soudní moci v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2004. ISBN 80-210-3318-5.

VIDRNA, Jan a Zdeněk NÁCHODSKÝ. *Pracovník justice v ohrožení*. Praha: Institut ministerstva spravedlnosti České republiky pro další vzdělávání soudců a státních zástupců, 2001. Příručky Ministerstva spravedlnosti České republiky, Svazek 61.

VŮJTĚCH, Jan, Jakub HOLAS a Petr ZEMAN. *Profesiogram soudce a státního zástupce: profesiografická studie zaměřená na výběr čekatelů a výběrová kritéria*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-000-5.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-571-5.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-044-4.

Odborné články

LANGER, Petr. Nad jedním správním rozhodnutím Městského soudu v Praze. *Právní rozhledy*. 2005, č. 20, s. 755. Dostupné také z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgvpxa4s7giyf6427g42tk&groupIndex=8&rowIndex=0>

MILDEOVÁ, Barbora. Postavení justičních čekatelů. *Časopis Soudce*. 2005, roč. 7, č. 5(69), s. 21. Dostupné také z: <http://www.soudci.cz/soudce-a-spolecnost/casopis-soudce.html?Stranka=6>

ZEMANOVÁ, Daniela. K postavení justičních čekatelů. *Časopis Soudce*. 2006, roč. 8, č. 2 (78), s. 22. Dostupné také z: <http://www.soudci.cz/soudce-a-spolecnost/casopis-soudce.html?Stranka=5>

Právní předpisy (ve znění pozdějších předpisů, Aktuální stav ke dni 27. 3. 2019)

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 62/1961 Sb., o organizaci soudů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 156/1969 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 36/1963 Sb., o organizaci soudů a volbách soudců

Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky

Zákon č. 358/1992 Sb., notářský řád

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

Zákon č. 182/1993 Sb., o ústavním soudu

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

Zákon č. 192/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, a některé další zákony

Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Vyhláška č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů

Vyhláška č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. 1. 1998, 46/98-pers., kterou se stanoví způsob vedení osobního spisu, jeho obsah, podmínky jeho pohybu a ochrana osobních údajů v něm obsažených

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 4. 12. 1992, 125/92-Inst., o odborné přípravě justičních čekatelů, jak vyplývá ze změn a doplnění provedených instrukcí Ministerstva spravedlnosti ze dne 31. 3. 1994, č.j.: 274/93-Inst.

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 27. 11. 2013, 167/2012-OJ-ORGV, o přijímání ke studiu vyšších soudních úředníků a vyšších úředníků státního zastupitelství, organizaci, podmínkách a průběhu tohoto studia (studijní řád)

Instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti, ze dne 23. 11. 2017, 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce

Instrukce ministerstva spravedlnosti ze dne 19. 9. 2018, č.j. 419/2018-LO-SP, kterou se mění instrukce č. 7/2017 Ministerstva spravedlnosti č.j. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce, ze dne 23.11. 2017

Důvodové zprávy

Vláda ČR. Důvodová zpráva k zákonu č. 192/2003 Sb., změna zákona o soudech a soudcích a zákona o státním zastupitelství. Sněmovní tisk 209/0.

Vláda ČR. Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství. Sněmovní tisk 294/0.

Judikatura

Nález Ústavního soudu České a Slovenské Federativní republiky ze dne 26. 11. 1992, Pl. ÚS 1/92.

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2002, Pl. ÚS 7/02.

Nález Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2007, Pl. ÚS 77/06.

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 31/10

Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 4. 2004, I. ÚS 195/03.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2006, I. ÚS 282/05.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2013, Pl. ÚS. 17/13.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 4 Aps 3/2005 – 35.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu, sp. zn. 4 Ans 9/2007 – 197.

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 32 Cdo 583/2010.

Ostatní použité zdroje

BAXA, Josef. *Kterou škvírou se protáhnout do justice?* Lidové noviny. 4. 12. 2017, s. 14. Dostupné také z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=18125>

DAN, Jiří. *Historie a současnost psychologických vyšetření pro personální výběry v justici.* [online]. 27. 2. 2017. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/blog/historie-soucasnost-psychologickych-vysetreni-pro-personalni-vybery-v-justici/>

DERKA, Ladislav. *Etické meze působení soudce na sociálních sítích.* [online]. 24. 5. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/843-eticke-meze-pusobeni-soudce-na-socialnich-sitich.html>

DRCHAL, Václav. *Z vůle psychologa.* [online]. 1. 9. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/archiv/z-vule-psychologa-1114303>

JIRSA, Jaromír. *O jednom (velkém) justičním kroku zpět.* Právní prostor. [online]. 11. 02. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/o-jednom-velkem-justicnim-kroku-zpet>

KOLBA, Jan. *Asistenti a jejich unie.* [online]. 4. 2. 2009 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: http://www.unieasistentu.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=4&Itemid

KORÁBOVÁ, Renata. *Zápis ze zasedání Rady Justiční akademie ze dne 8. 12. 2017.* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/component/phocadownload/category/7-zapisy-ze-zasedani-rady-ja?download=834:zapis-ze-zasedani-rady-justicni-akademie-8-12-2017>

KOZELKA, Pavel. *Dopad nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 31/10 na rozhodovací činnost vyšších soudních úředníků a asistentů soudce.* Bulletin advokacie. [online]. 27. 01. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/dopad-nalezu-ustavniho-soudu-pl.-us>

KRAMER, Jaroslav. *Soudcem až v pětatřiceti letech*. Lidové noviny. 27. 10. 2014, s. 15.

KRATOCHVÍL, Jan. *Jak jsem skládal justiční zkoušky*. Jiné právo. [online]. 6. 3. 2016 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2016/03/jan-kratochvil-jak-jsem-skladal.html>

KRATOCHVÍL, Jan. *Justiční zkoušky – jinak a lépe?* Jiné právo. [online]. 31. 3. 2016 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2016/03/jan-kratochvil-justicni-zkousky-jinak.html>

NEKVASILOVÁ, Lucie. *Psychotesty pro budoucí soudce a žalobce mají jasnější pravidla*. [online]. 3. 7. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/07/psychotesty-pro-budouci-soudce-a-zalobce-maji-jasnejsi-pravidla/>

NĚMEČEK, Tomáš. *Mají se změnit psychotesty pro soudce?* [online]. 30. 1. 2010 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/noviny/maji-se-zmenit-psychotesty-pro-soudce.A100130_000094_in_noviny_sko

PASEKOVÁ, Eva. *Psycholog Jiří Dan: Soudce by neměl být úzkostný nebo narcista*. [online]. 7. 4. 2018. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/04/psycholog-jiri-dan-soudce-by-nemel-byt-uzkostny-nebo-narcista/>

PLEVA, Vítězslav. *Postavení asistenta soudce ve světle nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 31/10 ze dne 22. května 2013*. Epravo.cz. [online]. 7. 2. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-asistenta-soudce-ve-svetle-nalezu-ustavniho-soudu-sp-zn-pl-us-3110-ze-dne-22-kvetna-2013-93478.html>

SRNOVÁ, Veronika. *Baxa: Třicetiletí holobrádci bez životních zkušeností nemohou být soudci*. Česká televize. [online]. 29. 08. 2010 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1320439-baxa-tricetileti-holobradci-bez-zivotnich-zkusenosti-nemohou-byt-soudci>

ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. *Jak vybírat ty správné soudce?* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: http://www.simackova.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=34

ŠŤASTNÝ, Jiří. *Pospíšil propustil psychology, kteří testovali soudce. Nechtěli psát posudky*. [online]. 24. 3. 2011 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pospasil-propustil-psychology-kteri-testovali-soudce-nechteli-psat-posudky.A110323_181746_domaci_js

VAŠKO, Jaroslav. *Příliš mladí na souzení*. Epravo.cz [online]. 11. 3. 2005. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prilis-mladi-na-souzeni-31776.html>

VRCHA, Pavel. *Psychologicko-diagnostická vyšetření soudcovských kandidátů*. [online]. 28. 3. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://vrcha.webnode.cz/news/psychologicko-diagnosticka-vysetreni-soudcovskych-kandidatu/>

Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz. *Deutsches Richtergesetz*. [online]. § 8. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_drig/englisch_drig.html#p0065

Česká justice. *Kněžínek odložil Pelikánovu instrukci k výběru nových soudců*. [online]. 29. 9. 2018 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2018/09/knezinek-odložil-pelikanovu-instrukci-k-vyberu-novych-soudcu/>

Česká justice. *Kněžínek chce mít do konce roku hotový text nového trestního řádu*. [online]. 10. 2. 2019 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2019/02/knezinek-chce-mit-do-konce-roku-hotovy-text-noveho-trestniho-radu/>

Česká justice. *Dokument: Kompletní kapitola Bílé knihy „o soudcích“*. [online]. 18. 1. 2016 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/01/dokument-kompletni-kapitola-bile-knihy-o-soudcich/>

Česká justice. *Ministerstvo spouští od ledna evidenci justičních čekatelů*. [online]. 7. 12. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2017/12/ministerstvo-spousti-od-ledna-evidenci-justicnich-cekatelu/>

European Commission. *The 2018 EU justice scoreboard*. [online]. 2018 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/justice_scoreboard_2018_en.pdf

Informace poskytnutá Ministerstvem spravedlnosti na základě žádosti o informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (MSP-172/2019-OSV-OSV) viz. Příloha č. 1.

Justiční akademie. *Metodika a hodnocení přijímacího pohovoru*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/stories/vyberova_rizeni_cekatele/metodika_a_hodnoceni_pohovoru.doc

Justiční akademie. *Metodika hodnocení vstupního a písemného testu*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/stories/vyberova_rizeni_cekatele/metodika_a_hodnoceni_vstupniho_testu.docx

Justiční akademie. Výběr kandidátů na funkci soudce. *Testování kandidátů na funkci soudce – test z 9. 1. 2019*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z <https://www.jacz.cz/search-results/20-vyberova-rizeni/952-kandidati-na-funkci-soudce>

Justiční akademie. *Vzdělávání*. [online] 13. 12. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/vzdelavani/studium-vyssich-soudnich-uredniku>

Justiční akademie. *Vzdělávání v Justiční akademii*. [online] 24. 8. 2010 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/documents/dokumenty_ke_stazeni/proces_vzdelavani_v_ja_8-2010.pdf

Justiční akademie. *Závěrečné soustředění justičních čekatelů a asistentů soudců*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz/aktuality/727-zaverecne-soustredeni-justicnich-cekatelu-a-asistentu-soudcu>

Lidovky.cz. *Zeman: ústavu změnit nemůžu, ústavní zvyky ano*. [online]. 2. 7. 2013 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/zeman-ustavu-zmenit-nemuzu-ustavni-zvyky-ano.A130702_181412_in_domov_sk

Ministerstvo spravedlnosti. *České soudnictví 2017: výroční statistická zpráva*. [online]. 2018 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/12681/719244/2017_vyrocní_stat_zprava.pdf/27ba4524-49cb-4744-b834-2c6812f13e5d

Ministerstvo spravedlnosti. Dotazy podle zákona č. 106/1999 Sb. MSP-522/2016-OSV-OSV. [online]. 18. 8. 2016 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/231/MSP-522_2016-OSV-OSV%20-%20p%C5%99%C3%ADloha.pdf

Ministerstvo spravedlnosti. Dotazy podle zákona č. 106/1999 Sb. MSP-192/2017-OSV-OSV. [online]. 20. 3. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/Attachments/745/MSP-192_2017-OSV-OSV.txt

Ministerstvo spravedlnosti. Evidence zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. *O aplikaci*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://cekatele.justice.cz/about>

Ministerstvo spravedlnosti. Evidence zájemců o přijetí do přípravné služby justičních čekatelů. *Otázky a odpovědi*. [online]. s. 2 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://cekatele.justice.cz/data/Cekatele-faq.pdf>

Ministerstvo spravedlnosti. *Memorandum o spolupráci při výběru soudců*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/dulezite-informace?clanek=memorandum-o-spolupraci-pri-vyberu-soudcu>

Ministerstvo spravedlnosti. *Memorandum o spolupráci ministra spravedlnosti a předsedů krajských soudů při výběru soudců přede dnem nabytí účinnosti nové právní úpravy*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:

<https://www.justice.cz/documents/12681/1500425/Memorandum+o+spolupr%C3%A1ci+p%C5%99i+v%C3%BDb%C4%9Bru+soudc%C5%AF+v+p%C5%99echodn%C3%A9m+obdob%C3%AD.pdf/4b2ce1c1-a78a-4afd-939e-1c0f6a647302>

Ministerstvo spravedlnosti. *Metodika k obsahu a hodnocení písemného testu a přijímacího pohovoru a kritéria posuzování osobnostní způsobilosti uchazečů pro budoucí výkon funkce soudce při psychologicko diagnostických vyšetřeních.*

[online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:

https://fpr.zcu.cz/export/sites/fpr/about/Nabidky/Krajsky_soud_Plzen_VR_cekatele_Metodika_hodnoceni.pdf

Ministerstvo spravedlnosti. *Metodika k posuzování osobnostní způsobilosti k výkonu funkce soudce nebo státního zástupce.* [online]. [cit. 2019-03-27].

Dostupné z:

<https://www.justice.cz/documents/12681/1500425/Metodika.pdf/0ce00b6b-9249-42b7-a1e9-69bf2f106d56>

Ministerstvo spravedlnosti. *Ministryně a ministři spravedlnosti.* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:

<https://www.justice.cz/web/msp/historie?clanek=galerie-ministru-spravedlnosti>

Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Další příloha materiálu.*

[online]. 2017, s. 1 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: https://apps.odok.cz/veklep-detail?p_p_id=material_WAR_odokkpl&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=3&material_WAR_odokkpl_pid=ALBSAPPGURCU&tab=detail

Ministerstvo spravedlnosti. Návrh vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce. *Vypořádání připomínek.*

[online]. 26. 9. 2017 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-history-version?pid=KORNARKCLM8X>

Ministerstvo spravedlnosti. *Seznam právních předpisů k odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce.* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z:

<https://www.justice.cz/web/msp/dulezite-informace?clanek=seznam-pravnich-predpisu-k-odborne-justicni-zkousce-a-odborne-zaverecne-zkousce>

Ministerstvo vnitra. *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR.* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>

Ministerstvo vnitra. *Vystavení osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb. (tzv. lustrační osvědčení) na žádost organizace.* [online]. 23. 3. 2015 [cit. 2019-03-27].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vystaveni-osvedceni-podle-zakona-c-451-1991-sb-tzv-lustracni-osvedceni-na-zadost-organizace-741274.aspx>

Soudcovská unie ČR. Etické zásady chování soudce. [online]. 26. 11. 2005 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>

Nejvyšší správní soud. Justiční čekatelé: jmenování do funkce soudce; řízení před soudem: přezkoumatelnost aktů a úkonů prezidenta republiky ve správním soudnictví. *Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu*. 2008, roč. 6, č. 12. Dostupné také z: <http://sbirka.nssoud.cz/cz/justicni-cekatele-jmenovani-do-funkce-soudce-rizeni-pred-soudem-prezkoumatelnost-aktu-a-ukonu-prezidenta-republiky-ve-spravnim-soudnictvi.p1490.html>

Nejvyšší správní soud. *Kárné senáty*. [online]. 19. 12. 2014 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Karne-senaty/art/587?menu=292>

Nejvyšší správní soud. *Připomínky Nejvyššího správního soudu k návrhu instrukce o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/ALBSAQFR4ZGS>

Nejvyšší správní soud. *Připomínky Nejvyššího správního soudu k návrhu vyhlášky o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/ALBSAQFR4ZGS>

Nejvyšší správní soud. *Memorandum o výběru kandidátů na soudce pro Nejvyšší správní soud – zveřejnění pravidel*. [online]. 25. 9. 2012 [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Memorandum-o-vyberu-kandidatu-na-soudce-pro-Nejvyssi-spravni-soud-zverejneni-pravidel/art/875?menu=0>

Ústavní soud. *Asistenti soudců*. [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/asistenti-soudcu/kontakty/>

Seznam použitých zkratk

Ústava – Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Listina – Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku České republiky

ZSS – Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

NS – Nejvyšší soud České republiky

NSS – Nejvyšší správní soud České republiky

Vyšetření – Psychologicko-diagnostické vyšetření

VSÚ – Vyšší soudní úředník

Instrukce – Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. 11. 2017, č.j. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Odpověď Ministerstva spravedlnosti na žádost o informace ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím MSP-172/2019-OSV-OSV

Příloha č. 1

Vážený pane Brzkovský,

k Vašim žádostem o informace ze dne 2. 3. 2019 sdělujeme, že psychologicko-diagnostická vyšetření uchazečů o funkci soudce provádí ode dne 13. 5. 2016 společnost Kariérový a personální servis, s. r. o.

V období ode dne 1. 1. 2018 do dne 1. 3. 2019 bylo toto vyšetření provedeno u celkem 130 uchazečů. Údaje o výsledcích jednotlivých uchazečů však Ministerstvo spravedlnosti ČR nedisponuje, a proto Vám je nelze poskytnout.

S pozdravem

Mgr. Martina Stašková
oddělení styku s veřejností
sekce státního tajemníka

Ministerstvo spravedlnosti ČR
Vyšehradská 16, Praha 2, 128 10
tel.: +420 221 997 461
e-mail: mstaskova@msp.justice.cz
www.justice.cz